

MEGKEZDŐDÖTT AZ NSZEP KONGRESSZUSA

(Folytatás az 1. oldalról)
előállításának rendkívül szoros kapcsolatban kell lennie, egymást következetesen segítve.

10. A szocializmus vívmányainak védelme, tekintettel a fokozott imperialista fegyverkezésre, nagyobb védelmi ráfordításokat követel. A szocialista népgazdaság beható fejlesztése tehát minden szempontból elengedhetetlen — állapította meg Honecker.

Bejelentette, hogy a KB széles népi vitát javasol e 10 pontról, azzal a céllal, hogy a vita eredményeit bedolgozzák az 1981—85-ös népgazdasági tervbe.

A terv legfontosabb mutatói a következők: a nemzeti jövedelem, az ipari ártermelés és a munka termelékenységége egyaránt 28—30 százalékkal emelkedik. A mezőgazdasági termelés 8,1 százalékkal növekszik. A beruházások mintegy 270 milliárd márkára rúgnak, a külkereskedelmi forgalom 5 év alatt 36 százalékkal nő. Az NDK-ban 1985-ig 930 000—950 000 lakást építenek vagy korszerűsítnek. Az egy főre jutó 22 500 márká évi ipari termeléssel az NDK Földünk

egyik legiparosodottabb államává válik.

Részletesen foglalkozott a beszámoló a kultúra, a művészet területén elért jelentős eredményekkel.

Méltatta a szakszervezetek növekvő szerepét a fejlett szocialista társadalom kialakításában, és beszámolt a Nemzeti Front által kitűzött célok megvalósításáról.

Az NSZEP-nek jelenleg 2 172 110 tagja van — mondotta a továbbiakban. A IX. pártkongresszus óta több mint 350 ezren léptek be sorába. A párttagság 57,6 százaléka munkás, harmada nő, 42,5 százaléka 40 éven aluli.

Honecker hangsúlyozta, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom a bonyolult körülmények közepette is erősödik, és korunk legbefolyásosabb politikai ereje.

Kiemelte a testvérpártok nemzetközi tanácskozásainak jelentőségét. Többek között ennek példjaként említette meg a 29 európai kommunista pártnak Berlinben 1976-ban megrendezett tanácskozását. Az NESZP a jövőben is részt vesz a közös munkában, és „támogat minden javaslatot és gyakorlati kez-

deményezést, amelynek célja a kommunista és munkáspártok együttműködésének fejlesztése”.

A X. kongresszus világos, marxista-leninista utat mutat az elkövetkező időszakra. „Hazánk munkásosztályának és valamennyi dolgozójának pártjaként szilárdan valljuk bevált elvünket: mindaz, amit teszünk, a dolgozó ember javát szolgálja” — mondotta befeljesül Erich Honecker, az NSZEP KB főtájkára.

Erich Honecker nagy tapsal fogadott beszámolóját követően a központi revíziós bizottság jelentését Kurt Seibt, a bizottság elnöke tart jaszette a kongresszus elé.

Az első tanácskozási nap szünetében Erich Honecker talákozott és megbeszélést folytatott Jasszer Arafattal, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet VB elnökével, aki részt vett az NSZEP X. kongresszusának szombati ülésén. Arafat elutazott Berlinből.

Vasárnap megkezdődik a beszámoló feletti vita, s elhangzanak a külföldi küldöttségek vezetőinek első fel-szólásai is.

A tanácskozás résztvevői ma délelőtt hozzászólásokkal folytatták munkájukat, majd ajánlásokat megfogalmazva összegzik a kétnapos értekezlet tapasztalatait (Fotó: Kalmár)

Magoljon-e a diák?

TANÁCSKOZÁS A MEMORITERRŐL

A *memoriter* jelentése: fejből elmondandó szöveg, könyv nélküli. A latin eredetű szóval jelölt fogalom egyre inkább a pedagógusok, oktató-nevelő munkával foglalkozó szakemberek érdeklődésének homlokterébe került, annál is inkább, mert — mindennapi tapasztalat igazolja — észrevehetően csökkent a memoriterek száma és jelentősége, az oktatásban és az iskolán kívüli életben egyaránt visszaszorult az olvasás, gyöngébb lett a szöveg-idezési képesség.

Ez a felismerés készítette arra az Országos Pedagógiai Intézetet, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karát, valamint a TIT hajdú-bihari szervezetét és a megyei Pedagógus Továbbképző Intézetet, hogy *Memoriter* címmel tanácskozást rendezzen.

Az értekezletet tegnap, szombaton délelőtt dr. Tamás Attila egyetemi tanár nyitotta meg Debrecenben, az

Arany Bika Szálló konferenciatermében.

Gondolatébresztő bevezetője után dr. Szathmári István egyetemi tanár, a Magyar Nyelvtudományi Társaság főtájkára tartott előadást. A budapesti professzor kifejtette, hogy a *memoriter* szerepüknek a felsőoktatásban jártasságát, majd dr. Nagy János címzetes egyetemi docens, a TIT megyei szervezetének titkára tartott előadást. Személyes példák mutatva be a könyv nélküli szövegismeretről kialakult közfelfogást, majd arról beszélt, milyen szerepe van a fejből elmondandó, illetve elmondható verses és prózai alkotásoknak az oktatásban és a nevelésben és az ismeretterjesztésben.

Ezt követően korreferátumok hangzottak el arról, milyen jelentősége lehet az idézetkincsnek a beszédkészítés fejlesztésében, az oktató-nevelő munkában, végső soron tehát az embernevelésben.

reték további háttérbe szorulásának megakadályozására.

A tanácskozás népes résztvevőtáborát előtti Szathmári István előadását követően Fülöp Lajos egyetemi adjunktus beszélt a *memoriter*nek a felsőoktatásban játszott szerepéről, majd dr. Nagy János címzetes egyetemi docens, a TIT megyei szervezetének titkára tartott előadást. Személyes példák mutatva be a könyv nélküli szövegismeretről kialakult közfelfogást, majd arról beszélt, milyen szerepe van a fejből elmondandó, illetve elmondható verses és prózai alkotásoknak az oktatásban és a nevelésben és az ismeretterjesztésben.

Ezt követően korreferátumok hangzottak el arról, milyen jelentősége lehet az idézetkincsnek a beszédkészítés fejlesztésében, az oktató-nevelő munkában, végső soron tehát az embernevelésben.

Az Országos Béketanács állásfoglalása

a nukleáris rakéták Nyugat-Európába való telepítéséről

Az Országos Béketanács állásfoglalást tett közzé.

A békeszerető magyar társadalom felháborodással értesült arról, hogy a NATO nukleáris tervezőcsoportjának április 6—9-e között Bonnban megrendezett ülésén az agresszív katonai szövetség képviselői állást foglaltak újabb amerikai nukleáris rakéta-alkotásokról, amelyek telepítése mellett. Ezzel a NATO katonai vezetőinek nyilvánvalóan az a szándékuk, hogy növeljék a feszültséget, s javukra változtassák meg az Európában kialakult katonai egyensúlyt.

A magyar közvélemény határozottan elítél minden olyan kísérletet, amelynek az a célja, hogy feltartóztassák a helysínki zárókönyvben is rögzített enyhülési folyamatot — hangsúlyozza az állásfoglalás. Az európai népek gyánakvásával, nyugallomban és biztonságban kívánunk élni. Ezért bízunk abban, hogy a NATO-országok lakosai millióinak életét is fenyegető tömegpusztító fegyverek európai telepítésével kapcsolatos végső döntések meghozatalánál a haladó és békeszerető erők mellett növekszik azoknak a reális gondolkodó vezető köröknek a befolyása is, amelyek a békés egymás mellett élést tartják az egyedül járható útnak.

A magyar békemozgalom

bizik abban, hogy a madridi országos biztonsági és együttműködési találkozóon részt vevő államok képviselői figyelembe veszik a békeszerető erők követeléseit, és megállapodnak az európai katonai enyhülés és a leszerelés kérdéseivel foglalkozó európai konferencia összehívásáról.

A jelenlegi helyzetben Európára ismét különleges felelősség hárul a béke fenntartásában és építésében, a nemzetközi együttműködés továbbfejlesztésében. Bízunk abban, Európa és a világ békeszerető népei nem engedik meg, hogy életüket beárnyékolja a nukleáris háború kirobbanásának veszélye.

A háború elhárításáért, a leszerelés ügyének előmozdításáért vívott küzdelemhez irányítottat ad az SZKP XXVI. kongresszusán elfogadott békeprogram, amely világszerte kedvező fogadtatásra talált. Ezzel függ össze, hogy napon-ta újabb és újabb tömegek sorakoznak fel a szovjet békejavaslatok támogatása mellett, és mondanak nemet Washington és a NATO terveire.

Egész népünk egységesen támogatja a szovjet békekezdemenykezéseket. A magyar békemozgalom fontos feladatának tartja, hogy itthon és külföldön egyaránt sokoldalú tevékenységet fejtsen ki azok valórváltásáért — fejeződik be az állásfoglalás.

Brezsnyev az NSZK-ba látogat

MOSZKVA (MTI) — Moszkvában szombaton hivatalosan bejelentették, hogy a két fél között létrejött megállapodás szerint Leonid Brezsnyev, az SZKP Központi Bizottságának főtájkára, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke ebben az évben látogatást tesz a Német Szövetségi Köztársaságban. A látogatás mindkét fél számára megfelelő időpontjában később állapotnak meg.

Levonult az árhullám

Megkezdődött a védelmi berendezések karbantartása

A több mint három hete tartó száraz, napos időjárás következtében alapvető javulás tapasztalható a Tiszán túli Vízügyi Igazgatósághoz tartozó területek ár- és bevizhelyzetében. A folyószakaszon meggyorsult az apadás. A Tisza felső szakaszán olyan mértékű a vízszintsökkenés, hogy a Keleti- és a Nyugati-főcsatorna üzemvízszintjének biztosítása érdekében április 8-án Tiszafürednél meg kellett kezdeni a duzzasztást. Tiszafürednél a tetőzés óta több mint két méterrel csökkent a folyó vízállása, ezért a Tiszatárján és Tiszafüred közötti védelmi szakaszon április 7-én az első fokú árvízvédelmi készsültséget is megszűntették.

A Hortobágy—Berettyó vízszintje is másfél méter-

nyit csökkent Bucsánál. Április 8-ára ezen a védelmi szakaszon sincs már szükség készsültségre.

A 28 napon át fenntartott árvízvédelmi készsültség megszűntével megkezdődött a védelmi töltések, műtárgyak karbantartása, az árhullám által a töltésekhez sodort uszadékok kitermelése, elégetése.

A kedvező időjárás, valamint a TIVIZIG, a tanácsok és a mezőgazdasági üzemek részéről végzett folyamatos belvizmentesítés nyomán számottevően csökkent a belvizborítás, noha mintegy hat-nyolc hektár föld még ma is víz alatt áll. Ezek a területek zömében mély fekvésűek, lefolyástalanok, magas talajvízállásúak. Az ilyen te-

rületeken igen nagy jelentősége van a helyi vízrendezésnek, az ideiglenes árok-alkotással való vízlevezetésnek. Április 10-én az első fokú belvizvédelmi készsültséget a Vízügyi Igazgatóság megszüntette. A szivattyútelepek és a hordozható berendezések ettől függetlenül továbbra is üzemelnek. Az állami belvizlevezető csatornák vízszintje mindenütt lehetővé teszi a mezőgazdasági területekről származó belvizek befogadását.

A március közepétől kialakult ár- és belvizhelyzet nem okozott számottevő romlást vizeink minőségében. A lakosság, az ipari és a mezőgazdasági vízigények kielégítését szüneteltetni vagy korlátozni nem kellett.

Tudományos együttműködés

A kijevei Sevcenko Egyetem és a Kossuth Lajos Tudományegyetem közötti egyezmény keretében kétféle látogatásra a KLTE tudományos szocializmus tanszékére érkezett Vlagyimir Grigorjevics Antonyenko professzor, az ukrán egyetem tudományos kommunizmus tanszékének vezetője. A külföldi professzor látogatására abból az alkalomból került sor, hogy a közelmúltban jelent meg a két tanszék közös monográfiájának magyar nyelvű kötetét, „A szocialista szellemi kultúra” címmel. Debreceni tartózkodása idején Antonyenko professzor tárgyalásokat folytatott arról, miként fejleszthető tovább a debreceni és a kijevei egyetemi tanszék-ek együttműködése a következő évtizedekben.

Teljes bizalmat kapott a parlamenttől Jaruzelski kormánya

VARSO (MTI) — A lengyel szjejm pénteken éjjel elfogadott határozatában, amely a parlament közel tizenkét óras vitájának tanulságait foglalta össze, teljes bizalmat szavazott Wojciech Jaruzelski tábornoknak, miniszterelnöknek és az általa vezetett kormánynak. Ezenkívül elfogadta a kormányfő tájékoztatóban vázolt programot.

A határozat a továbbiakban elismeréssel adózott a kormány és a Szolidaritás között létrejött március 30-i megállapodásnak, támogatásról biztosítva azt, egyszersmind felkérve az aláírókat és az egész társadalmat, hajtsák végre és tartassák tiszteltetben a megállapodást.

Elengedhetetlennek minősítette, hogy a törvényt a társadalom minden szervezett elemé tartsa meg, hogy fenntartás nélkül működjen a vasút, a posta, az energia-rendszer és a hadiipar, más szóval „mindazok az ágazatok, amelyek különösen fontosak az ország védelmi képessége és szövetségi kapcsolatai szempontjából”.

A kormány és a szakszervezetek közlegő tárgyalásainak témáival foglalkozott a Szolidaritás országos egyeztető bizottságának péntek éjjeli Gdanskban véget ért tanácskozása.

Reagált az egyeztető bizottság Jaruzelski miniszterelnöknek arra a kérésére, hogy két hónapig szüneteljenek az országban a sztrájkok. A Szolidaritás e tárgyban kiadott nyilatkozata szerint a szakszervezet „aggódmánának” ad kifejezést, és a helyzetet úgy kívánja beállítani, hogy a sztrájkszünetet a hatóságok a szakszervezet elleni fellépésre használhatják fel.

A kiadott sajtóközleményekből ítélhetően konkrét állásfoglalás csak a tömegtájékoztató eszközök használatára formált igény dolgában született. Eszerint a Szolidaritás adásidőt követel magának a rádióban és tv-ben, követeli hetilapja példányszámának növelését és a körzeti Szolidaritás-szervezetek önálló hetilaphoz juttatását.

Kitüntetés

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Gazdag Ferencnek, a Hajdúsági Agrár-ipari Egyesülés igazgatójának nyugdíjba vonulása alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetést szombaton Nádudvaron Szabó István, a Ter-

melőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke adta át. Gazdag Ferenc 1958-tól 1976-ig volt a nádudvari Vörös Csillag Tsz első számú termelésirányítója, majd 1976-tól, a megalakulástól, nyugdíjba vonulásáig a Hajdúsági Agrár-ipari Egyesülés igazgatója.

Értelmiségi fórum Polgáron

Az értelmiségi lét legfontosabb jellemzőiről, köztük elsősorban a közeletiségről, valamint a munkahely és a köz-ség dolgozóit érzett felelősségről esett szó azon az értelmiségi fórumon, amelyet a napokban rendezett a TIT helyi szervezete Polgáron. Az értelmiségnek mindennapi életünkben játszott szerepéről, e réteg arculatáról és helyzetének alakulásáról dr. Kurucz Imre, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat főtájkára tartott előadást.

A fórumon — amelyen részt vett Bányasági József, az MSZMP Debreceni Járásai Bizottságának titkára és Struba József polgári tanácselnök is — számos hozzászólás hangzott el. Ezek egyértelműen bizonyították: szükség van az ilyen beszélgetésekre, az értelmiség kész a jelenleginél többet vállalni a dolgozó tudatának, ismereteinek fejlesztéséért, életmódjuk maivá, hasznosság formálásáért.

Miniszeri rendelet

a szakmunkástanulók nyári szakmai táborozásáról

A szakmunkástanulók a nyári szakmai építőtáborokban csakis a szakmájukkal összefüggő, a tantervi követelményeknek megfelelő munkát végezhetnek, és e táborokban két hétig dolgozhatnak. Ami az építőtáborba való jelentkezéseket illeti, a szakmunkásképző intézetek igazgatói csak azoknak az önként jelentkező — főként másodéves — szakmunkástanulónak a részvételét engedélyezhetik, akik gyakorlati felkészültségük révén képesek az önálló munkára. — Egyebek között ezeket tartalmazza az a rendelet, amelyet a művelődési miniszter hozott a szakmunkástanulók, valamint a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák diákjainak nyári szakmai építőtáborozásáról.

A szakmunkásképzést foly-

tató szakközépiskolákban az intézmény igazgatója — a gyakorlati képzést végző vállalattal egyetértésben — engedélyezheti, hogy a harmadikos tanulók a négyhetes szakmai gyakorlatból két hetet építőtáborban töltsenek, ha ott elvégezhetik a tantervben meghatározott feladatokat. Az ösztöndíjat egyébként a szakmai táborozás idejére is megkapják.

A felügyeletet ellátó és a szakmai tevékenységet irányító szakokatató a szakmunkásképzést intéző igazgatója jelöli ki. A gyakorlati oktató a szakközépiskola igazgatója bizza meg. A táborozás idején a tanulókat és oktatóikat díjtalan szállás és étkezés, illetve a munkahelyre előírt munkaruhák és egyéni védőeszközök illeti meg.

A MI BESZÉL

VI. ötéves t...
hetekben a...
— mint mir...
megsűrűsödtek, de...
minden eddiginél...
zatra, nem túlzás a...
zögzazdasági munk...
gük van népgazda...
jon az új tervciklu...
teendők hárulnak...
sági nagyüzemek...
Erről folytatunk...
mezőgazdasági és...
lyetnessel.

— A növe...
teljesebben fe...
zomok növele...
letek védelme...
hasznosítása...
szerint mit ke...
sítés érdekébe...

— A termőföld ve...
komplex feladat. Tény...
termőterületeink jelent...
sének adottságai kedvez...
nek. Ezért fontos, kieme...
adatnak tekintendő egye...
körzetekben melio...
munkák végzése. A raci...
földhasznosítás fontos fe...
le továbbá a mezőgazda...
üzemek kedvező terüle...
alakítása. Ennek érde...
az utóbbi években 17...
hektár földet cserésle...
kéntesen a szomszédos...
daságok. A távlati ter...
során, elsősorban az új...
házások telepítésénél m...

— A növe...
program idej...
nősen nehézn...
belviz, a korai...
maradt a tala...
szost is vetett...
lyen intézked...

— Szerencsére a hó...
nélküli fagyok nem ol...
emléstere méltó károka...
hát jól telelték a sz...
Ami kipu sztu lásra ka...
tunk — és ennek me...
várhatóan nem lesz na...
az átlagosnál — az szir...
zárólag a belviz rová...
dasok. Ezért igyekeznek...
hasamabb leveztetni, his...
területek megművelése...
talaj felszáradásától fü...
csak egy későbbi időp...
kerülhet sor. Sajnálatos...
hogya a korai tél miatt...
leten nem végezték el a...
szántást, de e terület...
lentős részét most tava...
illetve a mai napig —...
vízzel borítottakat kive...
már felszántották. Hatá...
törékvessünk, hogy az id...
bonatermő terület ne l...

— A tavaly...
időjárás az át...
deket. Menny...
mok tervezett...
alkatrészhián...

— A tápanyag-utá...
ban mezőgazdasági...
meinknek feladata, hog...
néz rövidebb időn belül...
tőleg még a tavaszi m...
során visszaálljon az ag...
miai szint igényű tápe...
egyensúly. Ez szüksé...
követelmény, hiszen a...
gabonaprogram ószi bu...
hektáronként 4,5 tonna...
koricából pedig hektáro...
5,4 tonna átlagtermést...
nyoz elő. Az e téren...
üzemeknél jelentkező r...
értelmezett takarékos...
minisztérium vezetése...
rozottan eltéli, mert az

ÚJ TAVASZ A MEZŐGAZDASÁGBAN

BESZÉLGETÉS DR. ELEKI JÁNOS MINISZTERHELYETTESSEL

A VI. ötéves terv első tavaszát éli ezekben a hetekben a mezőgazdaság. A tennivalók — mint minden tavaszon — ezúttal is megsűrűsödtek, de mert az új terv köztudottan minden eddigénél nagyobb feladatokat ró az ágazatra, nem túlzás azt állítani, hogy a mostani mezőgazdasági munkáknak meghatározó jelentőségük van népgazdasági céljaink elérésében. Vajon az új tervciklus első tavaszán milyen konkrét teendők hárulnak a gazdáira, a mezőgazdasági nagyüzemek dolgozóira és a kistermelőkre? Erről folytattunk beszélgetést dr. Eleki János, mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyetttel.

— A növénytermesztést a korábbinál erőteljesebben fejlesztjük tovább, amihez a hozamok növelésén kívül a mezőgazdasági területek védelme, megőrzése, illetve optimális hasznosítása is nélkülözhetetlen. Véleménye szerint mit kell tenni a racionális földhasznosítás érdekében?

— A termőföld védelme komplex feladat. Tény, hogy termőterületeink jelentős részének adottságai kedvezőtlenek. Ezért fontos, kiemelt feladatnak tekintendő egyes tájterületekben meliorációs munkák végzése. A racionális földhasznosítás fontos feltétele továbbá a mezőgazdasági üzemek kedvező területi kialakítása. Ennek érdekében az utóbbi években 177 ezer hektár földet cseréltek el önkéntesen a szomszédos gazdaságok. A távlati tervezés során, elsősorban az új beruházások telepítésénél még in-

kább figyelemmel kell lennünk a földhasznosítás megváltozására, mert nemcsak a mezőgazdaságnak árt, hanem az egész népgazdaság számára is káros, ha a termőföldet más célra vesszük igénybe. Ennek a már széles körben elterjedt felfogásnak, amely szerint a föld nemzeti kincs, mindenekelőtt a nagyüzemeknek kell érvényt szerezniük. Az ő kötelességük az elhagyott utak, tanyák művelésbe vételét, és ennek elterjesztését az idej tavaszi határozatok egyik fő feladata is.

— A növénytermesztésen belül a gabonaprogram idej feladatainak végrehajtása különösen nehéznek ígérkezik, hiszen sok volt a belvíz, a korai tél miatt jó néhány helyen elmaradt a talaj-előkészítés, és kevesebb kalászos is vetettünk a tervezettnél. Mindez milyen intézkedéseket tesz szükségessé?

— Szerencsére a hótakaró nélküli fagyok nem okoztak említésre méltó károkat, tehát jól telelték a kalászosok. Ami kizsárolásra számíthatunk — és ennek mértéke várhatóan nem lesz nagyobb az átlagosnál — az szinte kizárólag a belvíz rovására írható. Ezért igyekeznek a gazdaságok a belvizeket minél hamarabb levezetni, hiszen a területek megművelésére a talaj felszáradásától függően csak egy későbbi időpontban kerülhet sor. Sajnálatos tény, hogy a korai tél miatt több mint 600 ezer hektárnyi területen nem végeztek el az őszi szántást, de e területek jelentős részét most tavasszal, illetve a mai napig — a belvíz borítottakat kivéve — már felszántották. Határozott törekvésünk, hogy az idej gabonatermő terület ne legyen

kevesebb a tavalyinál. Ennek érdekében az őszi kalászosok kiesett területét elsősorban kukoricával, de ahol azt a termőhelyi adottságok indokolják, ott tavasszal árpával, zab vetésével kell helyettesíteni. E cél eléréséhez megfelelő vetőmagkészleteink vannak. Tavasszi árpából például nagy termőképességű fajtaikat importáltunk. Kukorica-vetőmagból pedig minden ércsoportban a megnövekedett igényeket is kiszolgáló készlettel és választékkal rendelkezünk. Többek között a belvizes területek későbbi igénybevételeire is gondolva elegendő korai, illetve szuperkorai kukoricahibrid-vetőmagot készletreztünk, amelyek a korai betakarítású növények után, másodtermesztésre is jól használhatók.

— A tavalyi nagy termés és a csapadékos időjárás az átlagosnál jobban kimerítette a földet. Mennyiben nehezíti ez a tény a hozamok tervezett növelését, aminek egyébként az alkatrészhiány is akadálya lehet?

— A tápanyag-utánpótlásban mezőgazdasági üzemeknek feladata, hogy minél rövidebb időn belül, lehetőleg még a tavaszi munkák során visszaálljon az agronómiai szint igényű tápanyag-egyensúly. Ez szükségszerű követelmény, hiszen az idej gabonaprogram őszi búzából hektáronként 4,5 tonna, kukoricából pedig hektáronként 5,4 tonna átlagtermést irányoz elő. Az e téren egyes üzemeknél jelentkező rosszul értelmezett takarékoságot a minisztérium vezetése határozottan elítéli, mert az szak-

mailag helytelen, indokolatlan, sőt kifejezetten káros. Az agronómiai szintű tápanyag-visszapótlás és a növényvédelmi munkák maradéktalan elvégzése persze megfelelő műtrágya- és növényvédőszer-ellátást is feltételez, ami az idej kiegyensúlyozottnak ígérkezik, s a választék is jobban igazodik majd a kereslethez. A külföldi foszfor- és a káliumtrágya szállításokban csökkent a tavalyi lemaradás, így a tavaszi vetésű növények műtrágyázásához szükséges anyagok — beleértve a most különösen fon-

tos starter műtrágyákat is — mind beszerezhetők. A mezőgazdaság gép- és eszközállománya — megfelelő időjárás esetén — elfogadható határ-időközön belül lehetővé teszi a munkák elvégzését. Erdemes azonban már most gondolni az arató, betakarító gépek karbantartására, javítására, mert ez a termés minőségének megőrzésében, a veszteségek mérséklésében döntő jelentőségű. Helyesen indult

el annak a kezdeményezése, hogy az alkatrészfelújítás, illetve az egyszerűbbek gyártása terén az érdekeltek — a mezőgazdasági nagyüzemek, a termelési rendszerek a MEZŐGÉP vállalatok és az ellátó vállalatok — közösen együttműködve próbáljanak enyhíteni az e téren jelentkező gondokon. Külön kell szólni arról a dicséretes gyakorlatról, amely a gazdaságok kölcsönös segítségnyújtásában nyilvánul meg.

— A gabonaprogram végrehajtása elsősorban a nagyüzemek feladata, míg például a zöldség- és gyümölcsstermesztésben mind nagyobb mértékben kell a kistermelőkre támaszkodni. Milyen módon lehet növelni a kistermelői vállalkozó kedvet?

— Valóban szeretnénk, ha a zöldség- és gyümölcsstermesztésben tovább növekedne a kistermelők vállalkozó kedve. Ehhez az szükséges, hogy az ellátó vállalatok, az integrátorok jó minőségű vetőmaggal, palántákkal, a nagyüzemek szaporítóanyagával, az ÁFESZ-ek szolgáltatásaikkal, a gazdaboltok a megfelelő kemikáliák árusításával, sőt szaktanácsadással segítsék munkájukat. Nem szabad elfelejteni, hogy a háztá-

ji és kisgazdák számára már csak alig több mint egy negyede van a hagyományos értelemben vett paraszteszádok tulajdonában. Itt említem meg, hogy a kis területen termelt és igen nagy munkaerő-igényű termékek előállításában lassan meghatározó szerepe lesz a kistermelőknek. Ezen a téren is elsősorban hosszú távú termelési szerződésekkel kell tovább javítani a termelők és felvásárlók kapcsolatát, magyarul: a termelés biztonságát.

— Mit tett és tesz a tárca az állattenyésztés fejlesztése és a racionálisabb takarmánygyártás érdekében?

— Továbbra is nagyon fontos feladatunk a kiegyensúlyozott fejlesztés, a sertésartásban a ciklikusság elkerülése. Mintegy 55 ezer új tehénferőhely létesítését, továbbá 30 ezer pótlást és 80 ezer korszerűsítést tervezünk a következő öt évben. A tejtermelés ösztönzésére fenntartjuk a többletértékesítési prémiumrendszer, a kistermelői tehénartás ösztönzésére pedig az állami támogatást. Ismeretes, hogy a szarvasmarhatartás a legeszközhiányosabb állattenyésztési ágazat. A termelés és a nagyüzemi tehénlétszám növelésének egyik lehetséges útja, ha a nagyüzemek teheneiket, vemhes úszóikat kihelyezik a háztáji gazdaságokba, mégpedig közös érdekeltiségi alapon. Ennek érdekében az első fél-évi végére ki kell dolgozni e közös érdekeltiségi rendszer további erősítését, szolgáló munkáit, szociálpolitikai és

jogi feltételeket. A vágósertésstermesztésben továbbra is jelentős szerep vár a kistermelőkre. Munkájukat a takarmányellátás javításával, az időben történő szállítással, továbbá a takarmányboltok választékának bővítésével segítjük... A baromfitenyésztés további dinamikus növekedését elsősorban a nagyüzemekről várjuk, de — elsősorban az önellátásban — jelentős szerepet szánunk a háztáji és kisgazdák számára. A háztáji és kisgazdák gazdaságainak is... A juhászatot mindenekelőtt az exportpiacra növelés érdekében fejlesztjük. Kívánatos, hogy az állatszám növelésével egy időben javuljanak a fajlagos mutatók is... A takarmánytermelés és -hasznosítás javítására tett intézkedéseink közül fontosnak tartom azokat, amelyek az energiatakarékos termelési, tárolási és felhasználási eljárások széles körű elterjesztésére irányulnak.

— Milyen lehetőségeket lát a gazdaságosabb energiafelhasználásra, a hagyományos energiaforrások helyettesítésére, azaz a biomasszra épülő energiaforrásokkal való kiváltására?

— Az energiafelhasználás mérséklésének bizonyos lehetőségeit az ágazat sajátosságaiból eredően magában hordozza. Ennek feltárásához, kihasználásához szükség van egy népgazdasági szintű együttműködésre. Az energiafelhasználás mérséklésének az elmúlt években ígért törekvései mutatkoztak. Vannak példák a mezőgazdaságban megtalálható termékek energiaként történő hasznosítására. A korszerű talajművelési eljárások; a szemelvény nedves tartásának elterjesztése, a melléktermékek, például a szal-

ma, a kukoricaszár, a nyeseledek hőenergetikai felhasználása mind olyan lehetőségek, amelyek az energiamegtakarítást szolgálják, és amelyeket a mindennapi gyakorlatává kell tenni. Az energiamegtakarítás sem megy „ingyen”, természetesen itt sem nélkülözhető a gazdaságosság vizsgálata. Az említettek gyors elterjesztésének végül is anyagi vonzata van. Megvalósításukhoz egy kedvező társadalmi megítélésre van szükség. Számítunk a hazai ipar aktív közreműködésére, és a fejlesztéseket elősegítő társszervek támogatására.

— Mennyire tartja időarányosnak a tavaszi munkák eddigi végrehajtását?

— A naptári idő és a munka összhangja került. A kormány a közelmúltban állapította meg, hogy a mezőgazdaság az ágazat tevékenységét elősegítő szervezetek összehangolt és körültekintő munkával megteremtették az idej feladatokat végrehajtásának feltételeit. Bizonyos va-

gyok abban, hogy dolgozóink, szakembereink — a korábbi évekhez hasonlóan — a feltételekhez jól igazodva nagy önállósággal és eredményesen fognak dolgozni, hiszen feladatuk nagyságával maguk is tisztában vannak.

Aczél Gábor

A MEGTARTÓ FALU

„Nincs emléktornác”

Késő délután van, amikor a Lenin Termelőszövetkezet irodájába megérkezem. Kezresem az elnökhelyettest.

— Kiugrott a területre (a nap folyamán utójára, és ki tudja hányadszor). Igen, itt Hajdúszovátón született, itt járt iskolába is, aztán maradt. Az egyesülés előtt a Kossuth Termelőszövetkezet elnöke volt, huszonhét éves korában választották meg — hallom kérdéseimre a választ.

Mig várok rá, eltűnődöm. Milyen sokan is elszármaztak a szülőföldről, pedig egy pirosra mázolt kövű tornác engem is kísért. Ültem a lépcsőjén, a nap akkor talán már két vagy há-

— Az, hogy a nagyapámek hiába adtak műszerészinasnak.

— És a faluról?

— Az emberek, akik biztak bennem, és fiatalkorom ellenére termelőszövetkezetielnökké választottak.

— Folytathatjuk még?

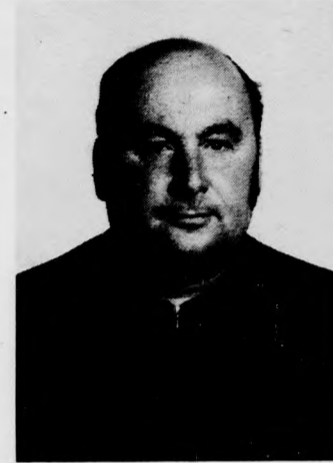
— Csak tessék.

— A kapott bizalomról?

— Megfelelni.

Pattog a szó, aztán kérdés nélkül az emlékek.

— Volt, amikor elfáradtam, a termelőszövetkezet szervezésének hibái többnyire az elnökök süjtötték. A kisparaszt, aki néhány hold földet kapott, jobban ragaszkodott ahhoz, mint a kulák a több száz holdjához. Eredményt megfejt kellett mutatni, a tervszámokat központilag adták. Voltak olyanok, akik akkor még nem hittek a termelőszövetkezeti mozgalomban. Mégis azt mondogattam magamban: dolgozz tovább a többségért.

rom óraja felkelt, melegen süttöt, nyílt a petúnia, a portulácska pedig százzsűnűen belepte udvarunk járdájának hasadékeit. Talán azóta sincsenek a lét fontosságát ilyen pontosan kifejező, a hovatarozást ilyen egyértelműen meghatározó reggelek.

Tóth Zoltán elnökhelyettes megérkezett a földről. Csak úgy kiskabátosan, máris lebaránculva. Kirukkolok a kéréssel, hogy beszélgetni szeretnék vele a községről, önmagáról, a szülőföldről. „Rááll”, csak éppen kér egy cigarettát, pedig nem dohányzik.

A gyerekkoráról kérdezem, emlékeiről, az első eszméléséről. Valami hasonlót várok tőle, mint az én piros kövű tornác.

De nincs emléktornác.

— Ma is abban a házban élek, ahol születtem — mondja. — Pedig régi ház, megkezdtem, az anyám meghalt, amikor kétéves voltam. Ne higgye, hogy nem lett volna módom elköltözni, új házat építeni, persze teljesen az sem igaz, hogy kegyeletből maradtam, hiszen most már a nagyszüleim sem élnek. Magam sem tudom, miért ragaszkodom a házhoz meg az utcához.

— És a községből sem akart elmenni soha?

— Nem — mondja. Áthajlik az asztal fölé, mozdul a keze, mintha ezzel is nyomatékosabban akarná tenni mondanóját. — Ha nem választanának meg elnökhelyettesnek, én akkor is itt maradnék ebben a községben. Biztos vagyok benne, hogy más beosztásban is megtalálnám a helyemet. Különösen természetű vagyok én, nagyon szeretek emberek között lenni. Mindegy az, ha gyerek vagy idős ember. Szívesen meg is hallgatom őket, ha elmondják a gondolataikat, segítik is ha tudok, mert minden embernek „az ő nagy dőga” a legfontosabb. Én az életemet az emberi kapcsolatokra építtettem fel.

— Magányos volt gyerekkorában?

— Nem hiszem. A ház, ahol laktam, a Lajda utcában volt, ma Rákóczi út, rengeteg játszópajtás akadt, ezek a gyerekek felnőttek, és ma jó barátaim.

— Ha kimondjuk azt a szót, hogy föld, mi jut eszébe?

Nevet.

Tatár Éva

Folytatták munkájukat, ezlet tapasztalatait (Fotó: ...)

...iák?

RŐL

...további háttérbe szorításának megakadályozása.

...tanácskozás népes résztvevőire előző Szathmári előadását követően Lajos egyetemi adatus beszélt a memoriter felsőoktatásban járt szerepéről, majd dr. János címzetes egyetemes, a TIT megyei vezetékének titkára tartott előadást. Személyes példaként mutatta be a könyv népszerűsítéséről kialakított közfelfogást, majd arról beszélt, milyen szerepe van a költészetnek és prózai műveknek az oktatásban és az ismeretvesztésben.

...követően korreferátumhangzókat el, arról, hogy a tanácskozás jelentősége lehet az oktatásban a beszédkészítéssel, az oktatási munkákban, végül a tanácskozásról az embernevelés-

Tudományos együttműködés

...jevi Sevcenko Egyetem és a Kossuth Lajos Tudományegyetem közötti együttműködés keretében kétfeliratosra a KLTE tudományos szocializmus tanszékvezetője Vlagyimir Gričics Antonyenko professzor, az ukrán egyetem tudományos kommunizmus tanszék vezetője. A külföldi tudós látogatására abból a kölcsönös megértésből került sor, hogy a közelmúltban jelent meg két tanszék közös monográfiájának magyar nyelvű fordítása „A szocialista szellemi kultúra” címmel. Debreceni egyetem professzor tárgyalóasztalán arról, miként fejleszthető tovább a debreceni egyetemi tanszék együttműködése a követendő példaként.

...ulók nyári szünetéről

...középszintű iskolákban az oktatás igazgatója — a tanári képzést végző váltóegyetértésben — engedélyezte, hogy a harmadik osztályosok a nyári szünetben a gyakorlatból két héttel hosszabbra töltsenek, és megvégezhessék a tantervben előírt feladatokat. A tantervben előírt feladatokat az oktatási tanszék vezetője határozottan elítéli, mert az szak-

...gyeget ellátó és a tanterv megírásától kezdve az oktatás igazgatója — a tanári képzést végző váltóegyetértésben — engedélyezte, hogy a harmadik osztályosok a nyári szünetben a gyakorlatból két héttel hosszabbra töltsenek, és megvégezhessék a tantervben előírt feladatokat. A tantervben előírt feladatokat az oktatási tanszék vezetője határozottan elítéli, mert az szak-

A hatóság terhei

Egy nap a hajdúszoboszlói tanács műszaki osztályvezetőjénél

Fél nyolckor az osztályvezetőt, Lajtos Mihályt egyedül találom a műszakiak közül. A nyolc óráig hátralevő fél órát hasznosnak tartja: csend van, nyugodtan átnézheti az előző napi ügyeket, sürgős döntésekre váró kérévényeket. Most még sincs teljesen egyedül. Egyik nyugdíjas munkatársa — aki Hajdúszoboszló belviziújtatója részén tett ellenőrző sétát az előző nap estején és éjszakáján — friss információkkal érkezett. A két szivattyúból az egyik csak félig üzemelt az éjszaka, szólni kell a vizigépszeknek, minél hamarabb intézkedjenek. Az osztályvezető azonnal a telefon után nyúl és beszél az illetékeskel.

Újra megcsörren a telefon. A hajdúszoboszlói autóbussz-végállomás vezetője jelzi, hogy délelőtt rövid megbeszélésre érkezik. A téma: Hajdúszoboszló autóbussz-közelkedése, az osztályra nemrégiben befutott lakossági panaszok közös megbeszélése.

Végre alkalom nyílik rá, hogy bemutassuk a műszaki osztály tevékenységét.

kopogtatnak az ügyfelek. Az ügynevezett igazgatási munkát nyolcan végzik, az osztály gazdasági ágazatában öten tevékenykednek. Igazgatási munkánk jelentős részét az építési engedélyek adminisztratív intézése jelenti. Gazdasági ágazatunk amolyan „városi gazda” szerepet tölt be. Közvilágítás, parkfenntartás és -építés, köztisztaság, utak, hidak építése, karbantartása, belvizek elvezetése, közvilágítás — ezekkel foglalkozunk. Közvilágításra például ebben az évben négy millió forintot költünk, köztisztaságra pedig hárommillió 600 ezret.

Amíg az osztályvezető elmélyülten olvassa a napi postát, csendesen nézelődhetek a szobában. A falon látható az 1979-ben elkészült részletes üdülővezetési rendszéri terv. Űres foltok — beépítetlen telkek — láthatók még a sematikus rajzon, de csakis magánkézből, borsos áron eladásra szánva. A szoba másik sarkában egy alakulófélben levő lakótelep végleges tervét fedezem fel. A Bartók Béla

tudakolja, hogy a Hősök tere 11. számú házban lakó családtagja számíthat-e szanálásra? Lajtos Mihály egy fekete füzetet vesz elő (ezt reggel óta többször is megnézte; amíg be nem telik, ebbe ír minden fontos információt, értekezleten elhangzott lényeges tájékoztató). Rövid lapozgatás után elmondja, hogy jó néhány évig nem változtatnak a városnak ezen a részén — tehát kisajátítás sem lesz.

— Attól függ, milyen szempontból nézzük a dolgot — utal az előbb feltejt kérdésre Lajtos Mihály, miután az ügyfél kilép az ajtón. — Az utolsó üdülőtelekosztás 1972-ben volt városunkban. Állami tulajdonban levő telek már nincs! Az üdülővezet területén csak hétféle ház lehet építeni, tehát családi házat nem. Persze a város más részein, a még periferikus területeken vannak szabad telkek. Ilyen például a Bartók Béla út és környéke, vagy az Úrhajós utca. De nekünk mégsem az az első számú gondunk, hogy megteljen a város. Lemaradásunk van például a közművesítésben. 1963-ban épült a város első szennyvízvezeték gerince, s ez ma már teljes egészében telített. Hamarosan — tehát még a hatodik ötéves tervben — építenünk kell egy másikat. Tanulmányok készültek a városi vízfelhasználás korszerűsítéséről. Növelni kell a víztermelői kapacitást, a vezetékes vízellátás kezdő elérni a városi szintet. Az úthálózat fejlesztésére sajnos a hatodik ötéves tervben sem lesz elegendő pénzüsszeg.

Földesi János csoportvezető néhány hivatalos papírt tesz az osztályvezető asztalára, aláírásra várnak. A csoportvezető röviden összefoglalja az elmúlt napok jellemző ügyeit.

— A belvízrendezési ügyek mindennaposak, sokan kértek építési, beruházási engedélyt. Rengeteg a panaszos, azaz inkább panaszkodó ember. Jönnek a tanácsra, a műszaki osztályra, elpanaszolják például azt, hogy megromlott a viszony a szomszédokkal, mert éppen a telekhatáron van egy fa, amelynek áthajlik egyik ága a szomszéd telkére. Legutóbb például egy tizenkét embert, családot érintő ügygel foglalkoztam a Kelle-től többet. Az Újvárosi-Beke utca felszíni vízvezetését valaki megakadályozta,

Lajtos Mihály a belvízvezető szivattyúknál

— Előbb talán a nemrégiben elfoglalt helyükről néhány szót — néz körbe Lajtos Mihály. — Az új épületek részben kétszemes szobákba költöztettünk. Ez az előző körülményekhez képest javulást jelent, korszerűbbek a munkafeltételeink. Tevékenységünk pontos részletességel felsorolni, azt hiszem, nem lenne értelme. Ügyfélfogadás elvileg délig van, de amint látja, nincs kitéve tábla. Gyakorlatilag a munkaidő kezdetétől végéig jönnek és

úton egyelőre — tehát az elkövetkezendő egy-két évben — negyvennyolc, később újabb kétszáz, egyenként kétszemes családi ház épül.

Kilenc óra után egy-két perccel izgalmas témába kezdünk.

— Ki tehetnének-e a városra a „Megtelt!” feliratú táblát? — fordulok az osztályvezetőhöz.

Mielőtt válaszolhatna, ügyfél érkezik. Karkus Pál Budapestről átutazóként jár a városban, kíváncsi rokonként

Lakások és lakások — a hatodik ötéves terv fő feladatai

mert feltöltötte földdel, sálakkal a portája előtti részt. Kétszer kellett kimennem, hogy végleg pontot tehessek az ügy végére.

Délelőtt tíz és tizenegy óra között a belvízről szóló reggeli jelentésben elhangzottakat meggyünk ellenőrizni. Lajtos Mihály mellé szegődve magam is tapasztalhattam, hogy a hajdúszoboszlói Közbiztonsági és Csepűs-sor legmélyebb részén nagy mennyiségű belvíz terpeszkedik. Veszélybe került néhány ház,

de inkább udvar, termelésre alkalmas földterület.

Alig valamivel visszatérünk után középkorú hölgy ül le az osztályvezető íróasztalára elé helyezett székre. Hatósági bizonyítvány kellene neki arról, hogy az a lakás, amelyben férjével, lányával, vejejével és unokájukkal laknak, három vagy négy szobás. Elvált férjével pereskednek, aki azt állítja, hogy négyszobás lakásban laknak. A hatósági bizonyítvány kiállítására az igazgatási osztály

feladata, a hölgyet odairányítja udvariasan az osztályvezető. Fél órával később a pénzügyi osztályról kap telefon Lajtos Mihály, hogy az imént itt járt nő tőlük kért hatósági bizonyítványt. Ezek szerint eltévedt. Újabb tizenöt perc elteltével, újabb telefon, most már az igazgatási osztályról. Azt kéri, hogy a műszaki osztály állapítsa meg, hány szobás valójában az ügyfél lakása...

A délutáni órákban már kevesebb az ügyfél. Megint csak városi ügyeknél kötünk ki. Az osztályvezető arról tájékoztat, hogy Hajdúszoboszlón a hatodik ötéves tervben 375 telepszerű többszintes lakás épül, ebből 140 célcsoportos lesz. Nagyon szeretnék a lakosság rendelkezésére bocsátani a rendelkezésüket, de csak 1985-ben kezdik előkészíteni a területet.

A munkaidő befejezése előtt fél órával érkezik a megnyugtató hír, működik mindkét szivattyú a belvíz sűjtőjénél.

Egy akta kerül még az osztályvezető kezébe, adatokat tartalmazó dossziécsomó. Ebből megtudom, hogy 1980-ban a hajdúszoboszlói műszaki osztályon 5482 ügyet intéztek. Ebből határozat jellegű okirat 1270 volt, a határozattal lezárt ügyek száma pedig 3216. Több száz építési engedélyt adtak ki, ugyancsak jó néhány száz fellebbezéssel kellett foglalkozniuk.

Ez az esztendő sem lesz nyugalmasabb az osztályon — állapítjuk meg búcsúzóul az osztályvezetővel. Gondoljunk csak arra, hogy a kormány fokozottan támogatja a magánlakásépítkezést...

Kiss Dezső Péter

Építkezők a Bartók Béla úti, majdani lakótelepen (Fotó: Ikldy János)

A földből nőttek fel

A 82 éves vámpércsi Tóth Ferencet mindenki csak „pipás Tóth” néven ismeri falujában. A népszerű emberek közé tartozik, szeret mesélni régi dolgokról, s kissé rekedtes hangon kifejtett véleményét szívesen hallgatják a fiatalabbak. Ritka dolog, hogy valaki két világháborúban is harcolt, még ritkább, hogy túlélte mindkettőt. Az meg egyenesen fehér holló gyakoriságú, hogy egy ilyen idős ember még mindig kijárjon a földekre dolgozni. Feri bácsi a sparheltben „izzadó” fáról rágyújt elmaradhatatlan pipájára, melyet tizenkét éves korától jógaat szájában, s gondolatainak rendezése közben megállapítja:

— Ma nagyon jó világ van.

— Miért?

— Tizenketten voltak testvérek, hat fiú és hat lány — kezdi élettörténetét. — Hol nőttünk fel?... a jászokban, meg a szénatartóban. A fiúk nem ismerték az ágyat! Nem a tévét néztük — mert nem is volt —, hanem egyikőnk a lónál, másikoknál a disznónál, a harmadik meg a tehénnél volt. A nénem is ott fénylőködött, nem a tükör előtt. Így lehetett a tizenkét gyermeket nevelni... érttem? Este tízkor feküdtünk le, háromkor kellett hajnalban. De az apámnak sosem kellett nógatnia bennünket! A mai fiatalok meg?... Lusták még felkelni is, nemhogy dolgozni — tisztelet a kivételnek. Az egyik unokámmal ezen egyezkedünk már

regóta, s ő gyakran mondhatja, ha vitákozunk: — Maga még az ókorit beszéli nagyapám!

— Még ilyet mondani?! Nekem? — gerjed be a hallottakat felidézve. — En nem mondhattam azt az apámnak, hogy nem gazdák ki a jó alól, mert szagos lesznek! — magyarul ködik ingerülten.

— Hiába no, ma olyan jó világ van, hogy az kimondhatatlan... — nyugtatgatja magát, majd verejtéktől gyöngyöző ősz fejről leveszi a kucsmát, s azt rakogatva mormogja: — Ma már azt mondja a fiatal: van

annyi pénzem, hogy veszek egy taxit, tévét vagy mosógépet... Tudtuk is mi akkor még, hogy mik ezek?

Leül a szürke lópokróccal borított pam-lagjára, s visszatér gondolatban ifjúkorához.

— Dolgoztam apám tizenkét hold földjén a testvéreimmel. Tizenhét éves lettem, amikor sor alá mentem... Berukkoltam. Leronsoltak bennünket hat hétig alaposan.

— Leronsolás?

— Kiképezték bennünket a harctérre. A 2-es honvédszáraknál szolgáltam a Széchenyi utcán, majd Románián keresztül pótlásul kerültem az olasz harctérre. Ott a hegyek között beültettek egy ferslőfba, s a drót vitt úgy, hogy a hideg rázott bennünket. Udine közelében kiállítottak posztra, egy szárnys aknától szilánkot kaptam. Volt, hogy ötvenen maradtunk életben ezer fő közül.

A második világháború orosz telére nem szívesen emlékszik:

— Olyan hideget gondolják, hogy a Don vastag jegén még a tankok is keresztülmentek. Szerencsére a fagyzsírt nem sajnáltam magamról, akik viszont takarékoskodtak velem, igencsak elkényeszkedtek. Szóval a mifajta emberünk nem bírta azt az időjárást. Mikor manapság a rádióban is hallók háborúkról, csak sajnálkozva sóhajtozom.

Tóth Ferenc hazatért a háborúból, s mindannyiszor elől kezdte életét. Családot alapított, két lánya és egy fia született.

— A háború után futurába mentem dolgozni, majd egyéni gazdálkodó voltam 1952-ig. A téssze sosem léptem be.

— Miért nem?

— Jól megéltem én az öt hold földből, a gépállomás traktorai is segítettek sokszor. Volt, hogy három napig bömölt a tüzes gép a majorban. Hatvanegyben betago-sítot-

tak, de az öt holdért nem kaptam semmit. Korábban sem egyeztünk. Az amúgy is kicsi rakodóterületről hat lépés kellett „nekik” egy röplabdapályához. Részben ezekért vagyok csak szerződöttje a tésszek.

1952-től a jegeltetési bizottság elnöke volt 1967-ig, közben tanácsos és a mezőgazdasági határbejárás elnöke is.

— 1300 hold föld, négy csordás, két bikás, két kondás és egy kocsis tartozott a kezem alá. Olyan voltam, mint a község gazdája, mint ma egy tésszelnök.

„Tóth Ferenc 1952-től folyamatosan 160 hektár igen jó fásítást telepített” — állítja Kalapos Mihály a Hajdú-Bihar megyei erdőn kívüli fásítások című könyvében. Feri bácsi még ma 82 évesen is a Béke Tsz szerződöttjéknél 240 hektár fásítást felel.

— Mi a szép a fásításban?

— Örül az ember, ha jó munkát végez, a fát jól elülteti, az szépen megragad és jól van ápolva — fejtegeti. — En a földben nőttem fel, s ehhez vagyok hozzászokva. Sokszor kijönnek a felügyelőségtől, s gyakran mondják ilyenkor: „Feri bátyám a bográcsot otthon ne hagyja!” Főzők olyan jó slambucot, ide hallgassék, hogy csak úgy nyaljuk a szánkát. De ez a téssza nem boltból való, a lányok csinálják! — figyelmeztet.

A öreg szoba falán emléklapok, oklevelek függnek, melyeket társadalmi munkáért, eredményes fásítáért kapott. Kikísér a kapu elé s elköszönünk.

— Ot vagy tíz év múlva találkozhatunk ismét Feri bácsi!

— Hosszú lesz az, várják! Bár 1918-ban Brágenhofban egy cigányasszony megvetette a kártyát, s azt mondta, hogy 88 évig élek. Remélem igaza lesz.

Csubák Zoltán

Regi

Minden dolog mértéke ember! A Debreceni Orvdományi Egyetem Rendjét ez a nemes mo vezeti be, mintegy jelkép a beteg emberek gyógyításában való elkötelezettségéről a szocialista betegellátási törekvésünket.

A DOTE jogelődje, a Tmányegyetem orvosi fakultása 9 klinikán 890 ágygal szült, a város által adományozott területen, a Nagyerdnyas fái alatt. Még 1951 is — az egyetem önállóvá lásának évében — a klinikán csak 1140 ágy és ez évben 26 000 fekvőget gyógyítottak. Az ar lanciaon ellátott bet száma 130 000 volt.

Az egyetem vezetése gyógyító munka mennyiségét minőségi fejlesztésédig szem előtt tartva — te, hogy jelenleg tizenöt kánkon 1755 ágyon foggyógyítás, és ez egyben a jelenti, hogy az orvostan gátok oktatásához és módszertan kutatásához különbözőtlen szaktárgy szére önálló klinika álltegek rendelkezésére. hármas, egymást kiegészeladatok indokolta a há után újabb klinikák létrását: II. Belgyógyászat, Sebészet, Tüdőklinika, Gpédia, Radiológia, Urológia.

Az egészségügyi minilegújabb rendelete értben országosan hét regio egészségügyi központ lét a progresszív betegellátádekében. Ezek egyike a TE. A fenti döntés mrelismerte, hogy a DOTE kái és betegkiszolgáló iményei szakmai szint alapján alkalmasak a elvárható gyógyítási igények a kielégítésére. Mi klinikán, a szakma m szintű művelésén túj egy szakterületen speciális, megére szól, illetve o gos feladatokat is ellátna ezeket az ügynevezett p osztályokat minden ese tudományosan kvalif szakemberek vezetik.

Speciális osztályok

Az I. és II. számú Belgyászati Klinika, valamint Tüdőklinika általános betálya (reméljük, hamar a III. Belklinika) csak 350 ágyból 140 ágyon spilis kezelést és ellátást íg lő betegek ellátása törtígy a művekezelésre sz lók, az endokrin, hormo megbetegedettek, a csai mindig nagyon súlyos véz zó szervi, a gyomor-bél tus, valamint az immu giái betegké. A Tüdő gyászati Klinikán — az vostudomány fejlődés hatására — ma nem els ban a „morbus hungaric nak nevezett fertőző betegek, hanem a leggy ribb tüdőbetegségek gy tása folyik, és itt történ szívműtetre kerülők ki gálása, és a műtöttek ut zelése. A fenti klinikák legsúlyosabb betegek ell sára jó felszerelt, nagy dozatos munkát kívánó nevezett intenzív osztá működnek, melyek a farktusos, mérgezett bet életét vigyázzák, és a szó ros értelmében adják v. Az Ideg-Elmeklinikán — mint harminc éve működ súlyos agysérültek, agyo natos betegek gyógyításá látó speciális osztály. A Gyógyulási Klinika vá a mind gyakoribb — és nos igen sok gyermekkor égett betegek gyógyításá Gyermekgyógyászati K kán szinte minden mode csecsemő- és kisgyerm gyógyulását szolgáló ré működik: így intenzív tály, újszülöttkori és kisp mekkori sebészet, hormon vérképzőszervi, kardiolo urológiai és fertőző osztá

Az I. és II. Sebészeti nika több mint 300 á működik a szívsebészeti mellkassebészeti, az érb

Regionális egészségügyi központ

Minden dolog mértéke az ember! A Debreceni Orvostudományi Egyetem Házi-rendjét ez a nemes mondat vezeti be, mintegy jelképezve a beteg emberek gyógyításában való elkötelezettségünket, a szocialista betegellátás iránti törekvésünket.

A DOTE jogelődje, a Tudományegyetem orvosi fakultása 9 klinikán 890 ágygal létezett, a város által adományozott területen, a Nagyerdő árnyas fái alatt. Még 1951-ben is — az egyetem önállóvá válásának évében — a kilenc klinikán csak 1140 ágy volt, és ez évben 26 000 fekvőbetegét gyógyítottak. Az ambulanciákon ellátott betegek száma 130 000 volt.

Az egyetem vezetése — a gyógyító munka mennyiségi és minőségi fejlesztését mindig szem előtt tartva — elérte, hogy jelenleg tizenöt klinikánkon 1755 ágyon folyik gyógyítás, és ez egyben azt is jelenti, hogy az orvostanhangok oktatásához és minden diszciplína kutatásához nélkülözhetetlen szaktárgy részére önálló klinika áll a betegek rendelkezésére. Ezen hármas, egymást kiegészítő feladat indokolta a háború után újabb klinikák létrehozását: II. Belgyógyászat, II. Sebészet, Tüdőklinika, Ortopédia, Radiológia, Urológia.

Az egészségügyi miniszter legújabb rendelete értelmében országosan hét regionális egészségügyi központ létesült a progresszív betegellátás érdekében. Ezek egyike a DOTE. A fenti döntés mintegy elismerte, hogy a DOTE klinikái és betegkezelő intézményei szakmai szintjük alapján alkalmasak a jelen elvárható gyógyítási igényeinek a kielégítésére. Minden klinikán, a szakma magas szintű művelésén túl egy-egy szakterületen speciális, több megére szóló, illetve országos feladatokat is ellátnak, és ezeket az úgynevezett profil osztályokat minden esetben tudományosan kvalifikált szakemberek vezetik.

Speciális osztályok

Az I. és II. számú Belgyógyászati Klinika, valamint a Tüdőklinika általános belosztálya (reméljük, hamarosan a III. Belklinika) csaknem 350 ágából 140 ágyon speciális kezelést és ellátást igénylő betegek ellátása történik: így a művekezelésre szoruló, az endokrin, hormonális megbetegedettek, a csaknem mindig nagyon súlyos vérképző szervi, a gyomor-béltraktus, valamint az immunológiai betegké. A Tüdőgyógyászati Klinikán — az orvostudomány fejlődésének hatására — ma nem elsősorban a „morbus hungaricus”-nak nevezett fertőző tbc-s betegek, hanem a leggyakoribb tüdőbetegségek gyógyítása folyik, és itt történik a szív-műtetre kerülők kivizsgálása, és a műtettek utókezelése. A fenti klinikákon a legsúlyosabb betegek ellátására jól felszerelt, nagyon áldozatos munkát kívánó úgynevezett intenzív osztályok működnek, melyek az infarktusos, mérgezett betegek életét vigyázzák, és a szó szoros értelmében adják vissza. Az Ideg-Elmeklinikán több mint harminc éve működik a súlyos agysérültek, agydaganatos betegek gyógyítását ellátó speciális osztály. A Bőrgyógyászati Klinika vállalta a mind gyakoribb — és sajnos igen sok gyermekkori — égett betegek gyógyítását. A Gyermekgyógyászati Klinikán szinte minden modern, a csecsemő- és kisgyermek gyógyulását szolgáló részleg működik: így intenzív osztály, újszülöttkori és kisgyermekkori sebészet, hormonális, vérképzőszervi, kardiológiai, urológiai és fertőző osztály.

Az I. és II. Sebészeti Klinika több mint 300 ágyán működik a szívsebészeti és mellkassebészeti, az érbeteg-

ségek bizonyos eseteiben régén szinte elképzelhetetlen eredményeket elérő érsebészeti, valamint az endokrin sebészeti osztály. Az I. Sebészeti Klinikán, valamint az Ortopédián a mindig tragikus, súlyos és egyre nagyobb számú traumatológiai betegeket gyógyító osztály. A Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikán a kóros terhességi, nőgyógyászati hormonzavarok és sajnos az egyre gyakoribb női daganatokkal foglalkozó osztály működik, a hamarosan kibővülő szép csecsemőosztály mellett. A Fül-orr-gége Klinikán csecsemők és gyermekek modern számítógépes hallásvizsgálata folyik, és hallásjavító műtéti osztály is létesült. A Szemészeti Klini-

Gyógyítás és gondozás egysége

A fekvőbeteg-ellátás csak akkor lehet teljes, ha folyamatos gondozással párosul. A DOTE klinikái napi csaknem 100 órában, több mint 30-féle szakdolgozóval, szakambulanciákkal üzemeltetnek. Ezek a szakambulanciák a klinikákra küldött debreceni, Hajdú-Bihar megyei, illetve tiszántúli betegek részére nyújtanak magas szintű szakmai konziliumot. Így a fent felsorolt profil osztályoknak megvan a maga szakambulanciájuk, ezeken kívül pacemakerviselők, szédülések és beszédhibák, pajzsmirigy-, cukor-, daganatos-, vérkeringés-, kancsal-, nagyothalló-, kbraszűlt-, speciális idegyógyászati, izomsorvadásos stb. betegek gondozása, és éveken keresztül tartós figyelemmel kísérése történik. Ilyen nagyarányú gondozói hálózatot csak a Hajdú-Bihar megyei Tanács Kórház segítségével, a város hathatós támogatásával tudunk célszerűen működtetni, de előnyeit mindenképpen a betegek élvezik.

Gyógyító és gondozó, illetve megelőző tevékenységünk nem nélkülözheti számtalan elméleti intézet és egyéb egészség hatékony, segítőkész együttműködését: így a kórszövettanász, mikrobiológus, a higiénikus, igazságügyi szakértő, laboratóriumi, anaesthesiológus, klinikofarmakológus szakorvosok munkáját. A betegek gyógyulásához nélkülözhetetlen a korszerű táplálkozást biztosító saját 4000 adagos konyhánk.

kán országhatárainkon túl is ismert keratoplasztikai, látásjavító műtéti osztály van. Az Urológiai Klinikán az urogenitális daganatos és fertőző betegek speciális ellátása folyik, míg a Fogászati Klinikán a szájsebészeti sérülések és daganatok osztálya működik.

Úgy gondolom, hogy a DOTE általános betegellátó munkáján belül ezen speciális osztályok működése feltétele a magasabb szintű ellátásnak. Minden speciális egészségügyi ellátás magas szakmai, tudományos képzettséget igényel, ez biztosítja a további szakmai fejlődésnek, és erre „szürkeállományunknak” mindig késznek kell lennie.

Nyitott egyetem

1981. április 1-től kezdődően a DOTE klinikái látják el a több mint 200 ezer jakesű Debrecen fekvőbetegeit, folyamatosan, minden szakágban, éjjel-nappal. Ez a nagy feladatvállalás — ágyaink 60 százaléka — mindenképpen előnyös Debrecen és a megye betegei számára, hiszen minden debreceni alapellátó orvos-körzeti fel-

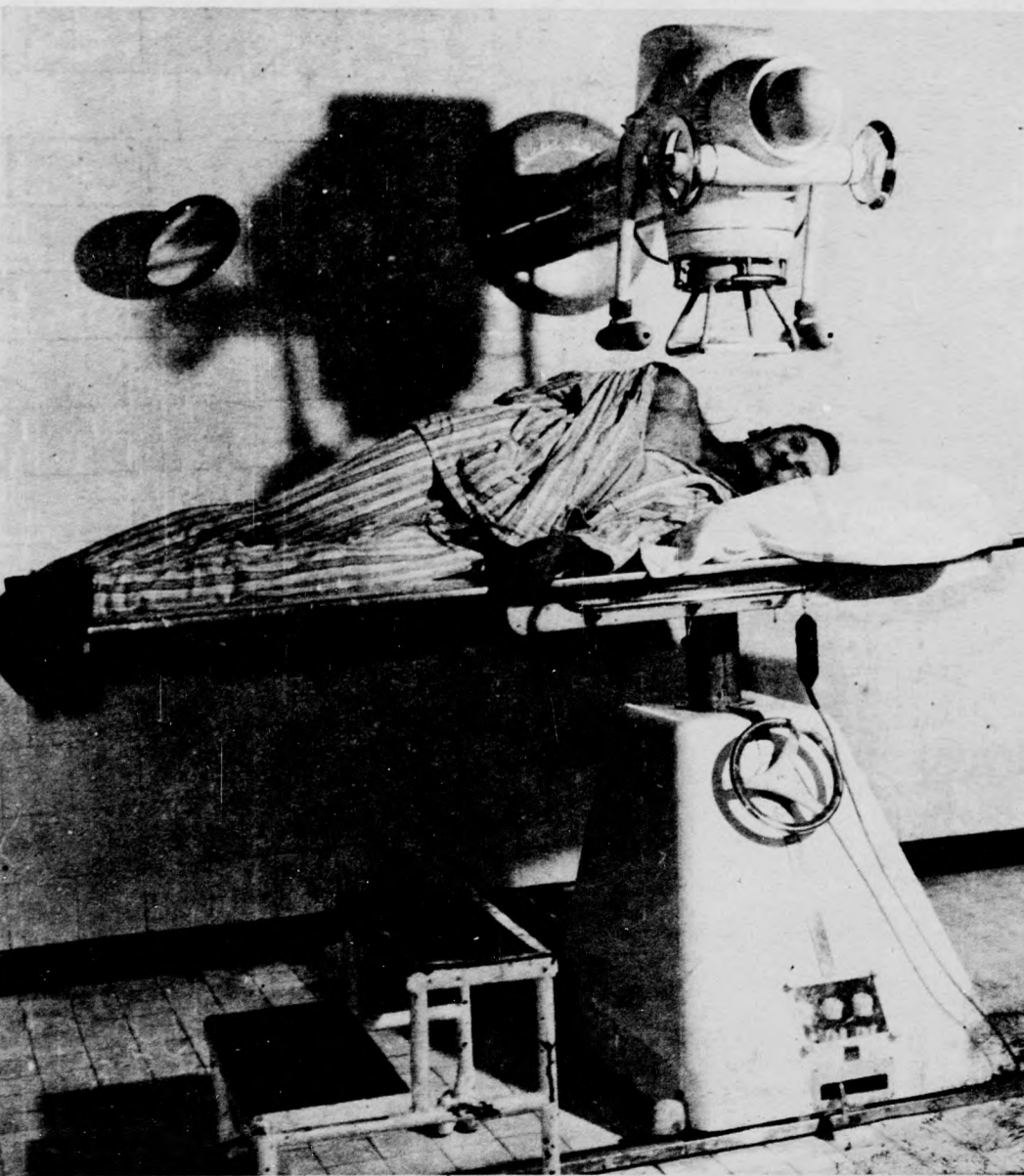
nőtt és gyerek, szülés, fogász a szakrendeléseken keresztül közvetlenül kapcsolatba kerül a fekvőbeteg-intézmény — DOTE — orvosaival és megfordítva: a betegek érdekeit szolgáló konzilium és információcsere adott, csak élni kell vele.

Az egyetem nyitottsága nemcsak ezt jelenti. A fiatalok a Tiszántúli megyéből kerülnek általános és fogorvosi karunkra és orvosként is itt dolgoznak, tevékenykednek. Orvostanhangjaink, orvosaink a Vöröskereszt, a TIT és egyéb szervezeteken keresztül évente több száz tudományos és felvilágosító előadást tartanak. Evtente sok képzett szakorvost adunk a területi betegellátás számára, kórházakba, rendelőkbe, kórházba és ez a tartós szellemi-szakmai kapcsolat mind a jobb betegellátást is szolgálja.

A szakma és a terület egyre növekvő igényei reflektórfénybe állítják feladatainkat is: újabb, önálló speciális osztályokat kell kialakítanunk a plasztikai és kézsebészeti betegek részére. Meg kell kezdenünk a műanyag izület beültetését, új, nagyobb hatású sugárforrás szükséges a daganatos betegek teljesebb ellátására. Az évi több száz külföldi tanulmányút, kongresszus a gyógyítás, oktatás, kutatás minőségi fejlesztését feltételezi.

Etikai helyzetünk tükrözi erőfeszítéseinket, és a társadalom egészségüggyel szembeni igényeit. Kirívó etikai szabálytalanság évek óta nem fordult elő, de ez nem jelentheti azt, hogy elégedettek vagyunk orvosaink személyes példamutatásával. Bár egyetemünkön van büfé, mozi, fodrászat, fűszertüzet, ajándék- és virágbolt, könyvespavilon, minden klinika portáján külön telefon áll a betegek rendelkezésére, a kórházkultúra, a higiénie, a fertőzések elleni küzdelem mindennap újult erőfeszítést követel dolgozóinktól. Az egészségügyben mindig megmarad a hétnapos „munkahét” megérteti velünk, hogy „Az orvoslás olyan művészet, mely néhányszor gyógyít, sokszor könnyít, de mindenkor vigasztalást nyújt.” Hivatásunk erre kötelez.

Dr. Lampé István
egyetemi tanár,
klinikai rektorhelyettes

Daganatos beteget gyógyít a kobaltgázy

Olaj kontra gabona

Áruink versenyképessége

Remek feliratot láthatunk a mezőgazdasági kiállításon: „A gabona a mi köljünk!” A vendégek rácsodálkoztak erre az újszerű igazságra, részükrol talán tökéletesen rendben is lett volna a dolog, ha történetesen nem kellett volna éppen a kiállításra jövet többet fizetniük a benzint, mint néhány nappal azelőtt.

— Az emberekben tényleg az motoszkálhat — vélekedett akkor közgazdász barátom —, hogy ha valamiféle kártyajátéknak tűnnetünk fel a dolgot, az olajat és vele szemben a gabonát, akkor most mi húznánk a rosszabb lapot.

után — szerintem menthető módon — kiköpött a távolodó gép után, lényegében azt téve, mint a néhány év-tizeddel ezelőtti gazda, a Mór-cseregény Csörgő Csulija. Aki ugyan „szében” fejezte ki magát, hiszen könnyet morzsoló szem sarkából, amikor elpusztult utolsó nagy disznaja, de végül is mindkettőjükben a tehetetlenség érzése uralkodott el.

Nem lehet szó nélkül elmenni a tehetetlenség érzését kiváltó fogyatékosok mellett. Jó gépekre, jó felszerelésre és jó alkatjára és vele szemben a gabonát, akkor most mi húznánk a rosszabb lapot.

(Lengyel Gyula rajza)

Nincs ebben semmi, ami a játék balszerencséjével hozható összefüggésbe. Egy szerűen arról van szó, hogy a külfiacon az anyag- és az energiaárak rohamos emelkedését csak tempóvesztéssel követi az élelmiszerek árának növekedése. És ez a mi túrelmetlenségünk forrása.

Mi tagadás, alkalmasint joggal vagyunk túrelmetlenek akkor, amikor a gabona pályafutását vizsgáljuk a külfiacon versenyében és itthon. Igaz, a magyar gabona jó része „börben” utazik a külfiacon, azaz az állati szervezetet transzfórmálja még magasabbra értékűvé, de végül is a mi búzáink, a mi kukoricánk érvényesülése miatt aggódnak. És reményeink megalapozottak, hiszen a gabona valóban stratégiai cikké lépett elő. (Te gyűk hozzá: hazánkban a növénytermesztés közel kétharmadát teszi ki a gabona-termesztés; az elmúlt öt évben csaknem 13 millió tonnát!) E hangzatos érték-mérő mögött viszont ott rejlik a szomorú igazság, hogy — a FAO statisztikája szerint — a világ ötven országában éheznek az emberek, mert nincs elég búza és kukorica. Következésképpen már csak ezért is látunk kell: a vásárlóerő sem mindennél adott és a magyar gabona vagy hús is csak ott tud versenyezni, ahol egyáltalán piaci versenyről szó lehet. Lassabban értékelődik fel tehát a mi nemzeti kincsünk, a föld terméke, mint a mélyebből jövő és néha bizony színének megfelelő tulajdonságokkal rendelkező kőolaj. De folyamatosan nőnek — és ez jó jel — az agrárgazdaság külfiacon bevételét és javul az export jövedelmezősége.

Csak türelem tehát és minden rendbe jön! Idő kérdése, hogy a kőolaj mellé meghatározott ranggal odaállíthassuk a gabonát, amelynek természetesen felzárkóztunk a nemzetközi élvonalhoz? Nem hiszem, hogy ez elég lenne.

Nem is olyan régen, a gabonabólak műtrágyázása idején hosszú csútot húzott maga után az egyenetlenül dolgozó szörögép. A főgrogómus fásultan nézte, az-

nyelmeskedjenek, még akkor sem, ha számukra a verseny kényszerítő ereje talán nem annyira erős, mint a mezőgazdák kiszolgáltatottsága az itthoni sűrűkedést csak tempóvesztéssel követi az élelmiszerek árának növekedése. És ez a mi túrelmetlenségünk forrása.

És az olaj kihívására nehezebben reagál a mi gabonánk akkor is, ha a termelőnk nem „szednek ki” mindent a gépekből, ami bennük van. A karbantartási rendszer megerősítése lehet a soron következő tenyivaló. Meg például az, hogy ne csak „saccolva” becsüljük fel a földek termőerejét, hanem mindenhol vegyék komolyan a talajerő vizsgálatát és pótlását. Erre egyébként rendelkezés is kötelezi(?) őket. Sok mindenben múlik a gabona versenyképessége. Múlik az egykor világhírű magyar gabonapáron is, amelynek nem a híre kopott meg, hanem a műszaki lehetőségei lettek szerényebbek. Nemcsak azért, mert 2000-ről 148-ra csökkent a malmok száma, sokkal inkább amiatt, hogy a meglévő több mint fele gépészetileg, építészetileg elhasználdott. Pedig a magyar búzát külföldön most is javító hatása miatt használják, többnyire a gyengébb sűtőipari alapanyagok feljavítására, „fényesítésére”.

Amikor a tévében szólanul lessük az összekapcsolt traktorok vívódását vízzel, sárral, hóval, valamint megsejtünk: mezőgazdáink nincsenek könnyű helyzetben. Néha az összekapcsolt gépek erejét meg kell sokszorozni emberi tudással, leleménnyel. Még akkor is, ha ez már nem az a régi- régi „kenyéracsata”, a harc a mindennapi kenyérért, ami ma már mindenkinek adott. A harc most a gabona pozíciójának megszilárdításáért indult meg. S a folytatáshoz jelentős erőket kell mozgósítani.

Jászonyi Ferenc

KONYÁR

Emberszerető emberek

Konyár felé is, mint régen Budára „egy, csak egy út vezet”, Derecskéről. De milyen út?! Egy méter széles és tíz centiméter mély kátyúkkal tarkított, az állandóan letérésre kényszerített autók kerekeitől felszabdalt, sárszegéllyel szelített.

Modern pala- és cseréptetős lakások, több mint 100 éves nádfedeles házak váltogatják egymást a községben. Sok helyen még ma is látni az 1850 körül épült középparaszti házak homlokzatán a felkelő nap sugárkoszorúját ábrázoló deszka kanfart.

Csillagváros utcán Kiss Sándor, a helyi Lenin Tsz munkáügyi előadója kihasználva ebédszünetét, no meg a ragyogó napsütést, családtagjaival és a szomszédokkal a kinti jócán ülve beszélget. Örömmel vállalkozik kalauzolásunkra. Alkalmasabb társra aligha lelhetnénk, hisz a helyi népröntítőkárnál jobban kevesen ismerhetik a községet és gondjait.

Acz Ferencné háza egyike a falu három — még a múlt századból megmaradt — szabadkéményes építményének. Érdekessége a szoba kürtöszzerűen felfelé szűkülő plafonja, mely az egykoron füstölt szalonna és kolbász spájzolására használt szabad kéményben végződik.

Ma már ritkaság az ilyen ház — említi Kiss Sándor, s szót ejt arról is, hogy évente 15 új otthon épül a faluban, nagyrészt magánkezelésben. Hamarosan eljutunk az általános iskola ugyancsak korszerű napközi otthonához, ahol Tripsó Gáborné munkatársával ma almalevest, faszírozottat és tört burgonyát készít ebédre. Közel 290 gyereknek.

Tripsóné férjét a Fehér Károly-féle szőlőskertben találom. A Lenin Tsz növényápolója áóra támaszkodva hatodmagával figyeli a régész aprólékos portisztító eseteit. Ha kell, ő is hozzájárul az újabb földgáz-sarkos leszeléséhez. Kézfogásunk után agrármérnök fiáról kérdezem először, akit — feleségétől tudom — nem akart tovább taníttatni.

Ez igaz — vallja be őszintén. — Jobban szerettem volna viz-gázszelvények adni Pestre nyolcadik után. Tudja, 10—15 éve még nem volt olyan tekintélyű az agronómusoknak, mint mostanában! A téisz sem remekelt akkor, de ma már jobb. Ezért sokan jönnek vissza a Lenin-be az egykor elkerültek közül. Mivel fiam megmondotta magát, s tanulni akart, nem hátráltattam, pedig a három lány mellett Gábor férjkeze jelentette volna a segítséget az ötholdas szőlőskert megműveléséhez. De nem bántam meg végül is, hogy így döntött. Remélem, hogyha nem is itthon Konyáron — hanem a szabocsbáki Búzakalász Termelőszövetkezetben —, de megállja a helyét. Sőt ejt most kezdett munkájukról is. István király korabeli temetkezési helyek feltárását segítik többen.

Pontosabban a honfoglalás, népvándorlás emlékeit kutatjuk — teszi hozzá Mesterházy Károly, a Nemzeti Múzeum régésze. — Le-lőhely-hitelesítést végzünk.

Kiss Sándor és szomszédai Géz Lajosék háza előtt

Már több, az 1000—1100 közötti évekből származó csontváza bukkantunk a kiszedett szőlőtőkék helyén. Szóba kerül a Konyár név eredete is. A régész szerint a Konyár szó szláv eredetű, s lovászt jelent. Valószínű, hogy e táj egykori rétjein a királyok lovai legeltek, s a közelben is lovászok éltek.

A községi tanács épületében erről másféle információt kapok Varga Lászlóné megbízott vb-titkártól, aki — még sehol sem tapasztalt, de nagyrabecsült módon — egészséges hideg tejjel vendégl meg. Kezdetben nehezebb érik a távollevő tanácselnök helyett nyilatkozni, de hamar közvetlenné válik. Még négy fontos könyvet is elem tesz — igaz, egyelőre kéziratban —, melyek Molnár Gyula néhai konyári református lelkes gyűjtőmunkáját dicsérik.

Ezekből tudom meg, hogy száraz dombháton települtek az őskorban a Mátra vidékéről elszármazottak. A szájhagyomány szerint Kónya, vagy Konyár földesurak nevét viseli a helység. Volt akit a Konyár név a mindig komor életre emlékeztetett. Mások szerint egy Ko nevű földesúr telepített itt régen nyárfát — és innen a név. A község — levéltári adatok szerint — 1605. évi korponai végzéssel megkapta a hajdúvárosokat megillető jogokat is, melyekkel 1700-ig élhetett. Az egykori hajdúk, Pünkösdiék, Sárkányok, Véghek le-származottai ma is laknak a faluban. A Kálló-csatorna jobb partján elterülő község helyét 130 éve még mocsarak, nádasok szeltek át. Hencidára és Gáborjába lapos fenekű, s rüdlökötű csónakokkal jutottak el a helybeliek.

Ma már az autó is megteszi, hisz több mint 100 sa-

Látkép a toronyból

nak, s a gyerekeket is küldenek iskolába. De sajnos ezt általában nem állíthatjuk. Talán a helyben foglalkoztatás jobb feltételeivel kellene hatni rájuk. Idővel jó lenne, ha ők is nagyobb felelősséget éreznének Konyár iránt.

Maradunk az adatoknál. Barizs János Bagamérből került ide 13 éve. Akkor még nem volt vezetékes ivóvíz a faluban. Ma már 15 és fél kilométer a vízvezeték hossza, 26 kilométeres az út, ebből tíz és fél kilométeres a köves-úthálózat a községben. A lakások fele saját kivitelezésben épül. 1970-ben még csak három lakásban volt, ma már négyszáznolcvanban van fürdőszoba. Törpe vízművet is építettek tíz éve, ABC-áruházat meg 1977-ben. Új az orvosi rendelő és szolgálati lakás is, átadásra vár a husbolt. Ma már sok helyen higanyózlámpák világítanak esténként.

Varga Lászlóné a társadalmi munka nagyságával büszkélkedik, amellyel az első három közé furakodtak a megye kisközségei között. Eredményei is érezhetőek: hat kilométeres kohókút, vízvezeték-hálózat bővítése, s a falu kisiparosainak összefogásával létesített iskolai pótosztály. A gondok közül elsősorban ő is — mint oly sokan — a derecskei rossz utat említi, a buszjáratok vasár- és ünnepnap hiányát, no meg a

kenyér és tejfelék eltérő időben való érkezését. Cipész is elkélne itt. Szóba kerülnek a szórakozási, kulturális lehetőségek. A bisztró, mozi, kultúrház, mely utóbbi 30 tagú pávakörrel, könyvtárral, öregek, fiatalok, nyolcadikosok, honismeretkedvelők és cigánygyerekek klubjaival várja a szórakozni vágyókat. A sportolók sem szégyenkezhetnek, a járási tömegsportbajnokság csapatversenyét kétszer egymás után megnyerték.

A tíz éven aluliak szórakozására is gondoltunk, ezért népröntvédelemmel játszóteret építünk nekik május végéig — említi ismét Kiss Sándor, aki tovább kalauzol szülőfalujában.

A tanácsházával szemben a község egyetlen műemlékét látjuk. Az 1300-as évek előtti alapokkal rendelkező templomot, s az utóljára — harmadszor — 1927-ben újjáépített „külső sétáló” tornyát. Az orvoshoz tartunk, aki egyben a falu társadalmi tanácselnök-helyettese is. Nem véletlenül, hisz a konyáriakat nemcsak gyógyítja, hanem mozgósítja is.

Szerintem aki a munkája mellett más feladatot nem vállal, az nem lehet igazi vezetőember. Sokoldalúnak kell lenni — mondja dr. Fülöp László, aki elégedett a falu közegészségügyi helyzetével. — Tíz év alatt — idekerülésem után — szerveztük meg

A külső „sétáló” műemléktemplom

a felvilágosító hálózatot, s most kísérletként általános szűrővizsgálatot tartunk. Ehhez persze nagyszerűen felszerelt rendelőt biztosított a tanács számunkra.

„Vezetőtől” megtudom, hogy a konyáriak nemcsak dolgoznak, de takarékosak is, hisz a posta és takarékszövetkezet együttes betétállománya 16 millió forint. Ez elsősorban a helybeliek háztáji állattartásából származik. Varga Lajos fejőmester a tsz-ben, s két fejes közt hazáján három saját bikáját, meg a hízókat etetni. Huszadik bikáját neveli már, s tíz disznót is lead évente. Naponta negyed négykor kel, este 8—9 órakor fekszik, s igen sokat dolgozik feleségével együtt. Portájuk az egyik legszebb a faluban.

Nem is számoljuk, hogy mennyit költünk a házra — mondja —, csak az a fontos, hogy hétéves Mártikánkknak mindene meglegyen.

Tögyi Károly tsz-elnöknel és Gellén Imre párttitkárnál járjuk falulátogatásunkat. A Lenin Tsz 4350 hektáros gazdálkodásában fő hangsúlyt a növénytermesztés kapott. A szakember- és gépellátottság foka kitűnő, tizennégy egyetem vagy főiskolát végzett dolgozik már itt. A múlt évben a belvíz sok kárt és veszteséget okozott a tsz-nek.

Az ezer tő országga vagyunk — indokol az elnök, majd a délelőtti vezetői értekezlet témájáról is szól. Lényege, hogy a szakemberek veszteség helyett már háfmillió nyereséget terveznek ez évre.

Ennek eléréséhez főleg a párttagok segítségére, az ágazatvezetők és dolgozók kedvezőtlen rivalizálásának megszüntetésére van szükség — mondja Gellén Imre és elköszön.

Németh József gépkocsivezetőnek éppen Debrecenben van dolga, csatlakozunk hozzá. Ő nem konyári „bennszülött”, csak felesége idevaló. Nyolc éve laknak már itt. Így félig-meddig kívülállóként mondott szavait objektívnek tekinthetjük: „Emberszerető nép a konyári” — közli elégedetten, majd hirtelen ráfókoz egy nagy kátyú elé, s kedvét szegve állapítja meg:

— Ideg- és karosszériatépő a derecskei út.

Varga Lajos legszebb bikájával

Kovács Sándorné székklapok gyékény- és szalmaszövését végzi

A dohánymagok azóta már biztos kikelték

Acz Ferencné szabadkéményes háza (Fotó: Kószegehy György)

Régi

(VERSEK ÉS ZENÉ) énekes-zenes kifejezés szinte egyidős az eszéggel, de fennmaradó konstruálható zenei er csak a középkortól vannak. A középkori egyik jellegzetes formá trubadúrok nevéhez dik, akik a 12. század pe és a 13. század vég zött éltek virágkorukat trubadúrköltészet leg darabjai ma is olvas de a hozzájuk kapc zenével együtt csak szólalnak meg. Eppen számít szenzációnak a gyar Hanglemezgyártó lalat Egy trubadúr M országgon című lemeze. Iylen első ízben hallha trubadúr — a nálunk Peire Vidal — valan dallama. Falvy Zoltán konstruálta kéziratokb dallamokat és szerkesz lemezt, amilyen kilen zsikus — többségükben laka és a Sebő-együtté jai — próbálja a hité igényével visszaadni a deti trubadúrzene je tességeit. A kísérlet r vül izgalmas, s jóllehet kétségkívül vannak a hogyan tud egy mai kus belehelyezkedni századi elődje érdelem ba, az eredmény me arról, hogy nemcsak zé tenei illusztrációt, s igazi csemeget kapjunk

(MAHLER-DALOK) vább tallózza a friss zek között, az előbbi latorhoz kapcsolódva Gustav Mahler dalait, ma ző összeállítását kell említenünk, amely a méltatlanul elhanyagolt rák szerző gyermek dalaival és vándorlegér laival ismerteti meg a tót. A két dalciklus n nekari kísérletre készül jöl reprezentatívja Mahle műveltségét, román szecessziós zenei világá önösen a gyermekek lok lenyűgözően szépek kács Klára mélyen átél adásában; a vándorle dalokat kissé hűvös tolmácsolja Solyom Sándor. A stílusos, szec ós borító nagyszerűen kelteti Mahler zene jellegzetességeit.

(ÉNEKELT VERSEK) már a daloknál ta még három lemez kiv zik a sorba, a „könn műfaj területéről: Nagy Kamilla, Vitai és Sebő Ferenc albuma zős jellemzőjük, hogy ik és előadók magya tők verseit választották zenésítésre, hogy a magukból is kifejezhe valamt. E mai truba sok másnon kívül abba különböznek egykori elődeiktől, hogy azok seket is maguk írták, is termés egy töröl fakad. Az a helyzet szerenc nek tűnik, mert ser nem volt joga számón hogy a zene esetleg nem azt fejezi ki, amit költemény szól, mint ez manaság olykor elő

Mint például Déval Kamillával, kedves, üde jelenség, éppen igazán az áll jól neki, kedves, bájos, üde énekel, s nem kíséri súlyos, drámai veretű sek megzenésítésével. S Krónikás ének 1980-ból második nagylemezén é akad példa, ami ronty hangulatos összeállítás két.

Úgy látszik, Vitai jobban érzi a mértéket sebeli madár című le gyermekeknek szánta, egyszerű dalocskákat, letes hangszerelést, az állítás hangvételét bizo élvezni fogják a apró

A legnagyobb igényy bő Ferenc albuma k apostola itt kitágította kórt, s délszláv, bolgá rög népzenei motívu használt fei a magyar

Régi és mai trubadúrok

(VERSEK ÉS ZENÉK). Az énekes-zenes kifejezés vágya szinte egyidős az emberiséggel, de fennmaradó, rekonstruálható zenei emlékek csak a középkortól kezdve vannak. A középkori zene egyik jellegzetes formája a trubadúrok nevéhez fűződik, akik a 12. század közepe és a 13. század vége között éltek virágkorukat. A trubadúrköltészet legszebb darabjai ma is olvashatók, de a hozzájuk kapcsolódó szövevelel együtt csak ritkán szólnak meg. Eppen ezért számít szenzációnak a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat *Egy trubadúr Magyarországon* című lemeze, amelyen első ízben hallható egy trubadúr — a nálunk is járt *Peire Vidal* — valamennyi dallama. *Falvy Zoltán* rekonstruálta kéziratokból a dallamokat és szerkesztette a lemezt, amelyen kilenc muzsikus — többségükben a *Kalács* és a *Sebő-együttes* tagjai — próbálja a hitelesség igényével visszaadni az eredeti trubadúrzene jellegzetességeit. A kísérlet rendkívül izgalmas, s jöhet némi kétségeink vannak aziránt, hogyan tud egy mai muzsikus belehelyezkedni a 13. századi elődje éreztelvényébe, az eredmény meggyőző arról, hogy nemcsak zenetörténelmi illusztrációt, hanem igazi csemegét kaptunk.

(MAHLER-DALOK). Tovább tallózza a friss lemezek között, az előbbi gondolatokhoz kapcsolódva a *Gustav Mahler* dalait tartalmazó összeállítást kell kiemelnünk, amely a nálunk méltatlanul elhanyagolt osztrák szerző gyermekgyász-dalival és vándorlegény-dalival ismerteti meg a hallgatót. A két dalcikus nagyzenekari kísérletre készült, s jól reprezentálja Mahler természetimádatát, romantikus, szecessziós zenei világát. Különösen a gyermekgyász-dalok lenyűgözően szépek, *Takács Klára* mélyen átélte előadásában; a vándorlegény-dalokat kissé hűvösebben tolmácsolja *Sólyom Nagy Sándor*. A stílusos, szecessziós borító nagyszerűen érzékelteti Mahler zenéjének jellegzetességeit.

(ÉNEKELT VERSEK). S ha már a dalokról tartunk, még három lemez kívánkozik a sorba, a „könnyebb” műfaj területéről: *Dévai Nagy Kamilla*, *Vitai Ildikó* és *Sebő Ferenc* albuma. Közös jellemzőjük, hogy szerzőik és előadók magyar költők verseit választották megzenésítésre, hogy általuk magukból is kifejezhessenek valamit. E mai trubadúrok sok másnál inkább abban is különböznek egykori zenészelelődeiktől, hogy azok a verseket is maguk írták, így a termés egy töröl fakadhatott. Az a helyzet szerencsésenbenn nekünk, mert senkinek nem volt joga számonkérni, hogy a zene esetleg miért nem azt fejezi ki, amiről a költemény szól, mint ahogy ez manapság olykor előfordul.

Mint például *Dévai Nagy Kamilla*val, kedves, bájos, üde jelenség, éppen ezért igazán az áll jól neki, ha kedves, bájos, üde dalokat énekel, s nem kísérletezik súlyos, drámai veretű versek megzenésítésével. Sajnos, *Krónikás ének 1980-ból* című második nagylemezén erre is akad példa, ami rontja a hangulatosságot és értéket.

Úgy látszik, *Vitai Ildikó* jobban érzi a mértéket: *Mesebeli madár* című lemezét gyermekeknek szánta, s az egyszerű dalocskákat, az ötletes hangszerezést, az összeállítás hangvételét bizonyára élvezni fogják a apróságok.

A legnagyobb igénnyel *Sebő Ferenc* albuma készült. A népzenei új hullám egyik apostola itt kitágította a kört, s délszláv, bolgár, görög népzenei motívumokat használt fel a magyar költők

verseinek aláfestésére. Az izgalmas ritmusok, különleges hangszerek előbb meghökentették a hallgatót, de aztán izgalmas kalandra csábított az erőteljes zenei világ.

(ZONGORAŐTÓS). *Johannes Brahms* egyik legnépszerűbb kamaradarabja *Ránki Dezső* és a *Bartók vonósnégyes* előadásában került lemeze. Az előadók neve tulajdonképpen garancia a minőségre, amit fokoz a felvétel hangzásának plasztikussága. Szép a borító is, *Vernet: Táj váromokkal* című borongós festményével.

(ZONGORASZONÁTÁK). Legutóbbi hanglemezfigyelőnkben adtuk hírt az *MHV* új vállalkozásáról, *Mozart zongoraszonátáinak* közreadásáról. Az első, három lemezből álló válogatást *Ránki Dezső* játszotta; a második, négylemezes összeállítás előadójá *Kocsis Zoltán*. Ez utóbbi album átfogja *Mozart* valamennyi alkotói korszakát, a fiatalkori művekre összpontosított. A két eltérő egyéniség kétféle megközelítésben játssza a szonátákat, érdekes összehasonlításra adva alkalmat. Szép kiállítású, fontos sorozat született így, bár a lemezhallgatási szokásokat ismerve kétséges, hogy célszerű-e zongoraszonátákat *nagylemezes* albumban megjelentetni.

(DIMENZIÓ). Első lemezeivel jelentkezett egy fiatal magyar dzsesszegyüttes, a *Dimenzió*. A bemutatkozás sikeres, bár jobban örültünk volna, ha a *Dimenzió* új, egyéni hangokkal rukkolt volna elő. Nyilvánvaló a dzsessz-rock stílus nagyjai-

nak (*Weather, Report, Chick Corea*) hatása — de mindezzel együtt jól szerkesztett, színvonalas összeállítást kapunk, amelyből *Dés László* erőteljes szaxofonszóloí és *Tóth Tamás* mozdékony, pontos basszusjátéka ragadja meg főként a figyelmünket.

(POP, ROCK). Vélemény három lemeze, távirati stílusban. *Karda Beáta*: hosszú évek várakozásának eredménye az album. Sajnáltnivaló, hogy nem vártak vele még egy kicsit. A rockosra vett lemez csak még kiáltóbban jelzi, mennyire hiányzik egy vérbeli rockzenei nagyja a magyar rocknyélből.

Universal: tánczene, diszkóított változatban. *Korda György*-izlésűeknek, modernebb kiadásban. A recept: egyszerű, fülbemászó dallam, kiismerhető ritmus, komplikációk nélküli hangszerezés. Téma: a szerelem. Nyugdíjasoknak is.

Karthágó: vajon miért nem *Mohácsról* vagy *Szigetről* nevezte el magát ez az együttes? Akkor nyilván lovak nyertettek volna a lemez elején és végén, s nem harci elefántok. Közé dinamikusan, bár kissé bombasztikus „kemény rock” szövegekről. Egységes zene, jó muzsikusok játszóik (az énekes figyelmet érdemel), de nem tudják kikerülni a rock sablonját. Mintha mindezt hallottuk volna már külön-külön, másutt, máskor. A szövegekkel akkor vagyunk méltányosok, ha nem részletezzük érdemeiket. Igen, ezt nyújtja egy feltörekvő magyar rockzenei 1981 elején.

Turi Gábor

NEGYVEN TUDÓS — NÉGYSZÁZ MILLIÁRD EMBERÉRT

Amióta tudomány van a világon, a legnagyobb elmék mindig az emberiség javát kívánták szolgálni találmányaikkal. Sőt még korábban is: a gondolkodó ősember azért alkalmazta először a tüzet, hogy a többiekkel együtt melegebben élhesse és főve-sülve fogyaszthatja élelmeiket, a kezeket azért találták ki, hogy gyorsabban jusanak el egyik helyről a másikra.

Am a legnagyobb találmányokat is felhasználta az ember — a többi ember legyilkolására. A tüzet arra, hogy felgyújtsa mások házáat, a kereket hadiszekerekhez — és így tovább, egészen az atomerőig, amelynek az emberiség szolgálatába állításán évtizedekig kísérleteztek a huszadik század legnagyobb tudósai. Aztán létrejött az első atom-bomba, amely sokezer ember életét oltotta ki.

És ez vezette el a legmélyebben gondolkodó elméket, korunk legnagyobb tudósait annak felismeréséhez, hogy a tudomány elsőrendű és mindenekfelett álló feladata: az emberiség megoltalmazása a háborútól. Ezért alakult meg alig néhány hónappal Hiroshima után a Tudományos Munkások Világszövetsége.

Három és fél évtized telt el azóta. Az alapítók közül számosan — így a Nobel-díjas *Joliot-Curie*, *Bernal* professzor és mások, akik a világ békeozgalmának is jelentős személyiségei voltak — eltávoztak az élők sorából. A Tudományos Munkások Világszövetségében mások álltak a helyükre és vitték, viszik tovább az általuk kitűzött vezérelvet: békét kell teremteni a földkerekségen, meg kell védeni az emberiséget a minden korábbinál nagyobb, fenyegető veszélytől, a nukleáris háború borzalmaival, a végpusztulástól.

A tudósok — fizikusok, kémikusok, matematikusok és sok más tudományág kiemelkedő képviselői — teljes nagyságban ismerik azt a veszélyt, amelyet az atomenergia felhasználása hozott az emberiségre, s éppen ezért követnek el mindent azért, hogy ez a félelmetes fegyver soha többé ne kerüljön bevetésre. De túl ezen: tudatában vannak annak is, hogy mi mindent alkothatna az Ember, ha a technika és a tudomány új, korszerű eredményeit, az építés, az életszínvonal emelése, az elmaradott országok fejlesztése érdekében használná fel.

Várkonyi Endre

FILMNAPLÓ

Steven Spielberg: Harmadik típusú találkozások

Steven Spielberg amerikai rendező 27 éves korában készítette el a „*Cápa*” című filmjét, amely a filmtörténet eddigi legnagyobb kaszszasikerének bizonyult. A film könyörtelen támadás volt a közönség idegei ellen, de Spielberg éppen ezzel vált az amerikai mozi ifjú géniuszává. A sikeren felbuzdulva 1977-ben 18 millió dollárt bocsátottak rendelkezésére, hogy megcsinálja az ufó-król, azaz a repülő csészejákról a „*Harmadik típusú találkozások*” című filmet. A rendező a címet az egyik legismertebb „ufológus”, *dr. J. Allen Hynek* 1972-ben megjelent könyvéből vette. Hynek professzor szerint háromféle módon találkozhatnak más bolygók értelmes lényeivel: az első fajta találkozás során csak távoli jelenségeket észlelünk — ez az a forma, ahogy eddig az ufókat sokan látni vélték —, a második fajta találkozás már bizonyos típusú kommunikáció is keletkezik, és a harmadik jelenti az igazit, amikor az űrbéli élet ott állnak teljes testi valójukban előttünk.

A fiatal amerikai rendező ezt a harmadik típusú találkozást választotta filmje alapjátéjává. A címből, s mindabból, amire utal, jogilag következtethet minden néző arra, hogy „vérbeli” tudományos-fantasztikus filmet fog látni. Erősen tartok attól, hogy a nézők közül sokan csalódottan fogják elhagyni a mozi. Legjobban talán azok fogják becsapottnak érezni magukat, akik valamilyen tudományosságra kíváncsiak, s a jövőbe kalandozó gondolataikhoz keresnek táptalajt.

Egyetlen fantasztikus ötleten alapszik a film, de ezt

semmiféle tudományosság nem támasztja alá. A film cselekménye szerint egy egész — erre a célra különlegesen kiképzett — szakembergárda foglalkozik a titokzatos jelek megfejtésével és az űrbéli lényekkel való találkozás előkészítésével, de mindez csak a mozgalmas képekben nyilvánul meg, a konkrét tudományos munka végzésének legcsekélyebb jele nélkül. Mindazok, akik a tudományos-fantasztikus műfajt kedvelik, az emberiség jövőjére kíváncsiak, vagy arra, hogy van-e élet más bolygókon, s ha igen, mi jellemzi azt, ezekre a kérdésekre vonatkozóan vajmi keveset tudnak meg a filmből, mindössze annyit, hogy valamilyen más bolygó lakói kíváncsiak ránk, földiekre, s hogy ismereteiket gyarapítsák, időnként repülő csészejákon ellátogatnak hozzánk, és egy-két kíváncsi embert magukkal ragadnak, de feltételezhetőleg ők maguk is szívesen adnak információt, nem teszik lehetővé a világuk megismerését, hiszen a felderítésükre indult kutatócsoport előtt „feltáruinak” a repülő csészejákok „ajtajai”. Az „ajtók feltáruinak” — a film viszont befejeződtől, pedig talán itt kezdődhetet volna az igazi fantasztikum.

Az izgalomra éhes nézők tábora sem fog igazi csemegére akadni a film nézése közben. Igaz, tartalmaz némi izgalmat a cselekmény, de ez túl kevés egy háromórás filmhez. Sok az üresjárat, gyakori a szereplők citalan cselekedete, a látványos jelenetek öncélú „elnyújtása”.

Mégis van valami, ami érdekes ebben a filmben, különösen nekünk, magya-

roknak. Az űrbéli lények információikat a muzsika révén juttatják el hozzánk, s ez a muzsika nem más, mint *Kodály Zoltán* „zenei jelrendszere”: az ötfokú, pentaton dallam. Ennek a dallamnak az átkódolásával állapítja meg egy tudóscsoport azt a helyet, ahol az ufókkal való találkozást létre lehet hozni. Itt fogalmazzák meg a film legszimpatikusabb és leghumánusabb gondolatát, mely szerint elképzelhető, hogy az emberiség a zene hullámhosszán alakítson ki kapcsolatot az űrbéli lényekkel, s teljesen felesleges bármilyen katonai beavatkozás.

A cselekmény üresjárait a rendező a jelenetek látványosságával igyekezett érdekese tenni. Törekvése az esetek többségében eredményes jár, s ez elsősorban a látványmesternek, *Douglas Trumbull*nak és az operatőrnek, *Zsigmond Vilmos*nak köszönhető. A magát még mindig *Illés György* tántványának valló magyar származású operatőr egyébként a film felfedezéséért 1978-ban Oscar-díjat kapott.

Mozijainkban ritkán mutatnak be az ún. főműsor előtti kísérőfilmet, s ha igen, azt is rendszerint meglehetősen rossz elgondolás alapján választják ki. Jelen esetben egy szerencsés párosításnak lehettünk tanúi, az amerikai film előtt levetítették egy hazai terméket: *Bodrossy Félix* *Óriások és törpék* című rövidfilmjét. A rendező a trükkök világába vezetett el bennünket, bemutatva, hogy milyen félelmetes ellentétet valósulhat meg a filmvásznon a fizikai törvények, valamint a trükkök és a kamerák segítségével.

Sümegei Anikó

A költészet napjára

A költészet napját ünnepeljük. Ünnepeket az szoktuk, ami jelentős, emlékeztet dologgal gazdagítja az életünket. Most pl. egy irodalmi műfaj tiszteletére öltöztetjük ünneplőbe lelkünket, gyűlünk össze, vesztünk könyveket a kezünkbe: a költészet napja alkalmából. Miért? Mit ad nekünk a költészet? Hadd beszéljek erről mint „elfogult” tanú, akinek, hál’ Istennek, minden művészet sokat adott, a képzőművészet, a zene, az irodalom, de aki legtöbbet mégis a költésztől kapott. S azt hiszem, e tekintetben sokan mellém állnak.

Mert gondoljunk csak Csokonaira, aki költészetében a vaskos, nehézkes debreceni nyelvet szinte egy mozdulattal a mozzart muzsika magaságára röpítette, vagy *Petőfi*, aki dalában érzelmeinket, mindnyájunk érzéseit öltöztette gyönyörű ruházatba, más verseiben pedig az akkori magyar világot, tájakat, embereket örökítette meg elmúlhatatlan erővel. Vagy gondoljunk Arany Jánosra, aki műveiben egyebek mellett nyelvünk pártalan lehetőségeit bontotta ki, s *Ady*, aki az életnek, a világnak hihetetlen mélységű tárnáiba világított bele, s adott ezeknek a „titkok”-nak átfogó, elévülhetetlen formát. S itt van *József Attila*, akinek születésnapja adta a dátumot e nap megünneplésére.

Tóth Béla

BARTÓK-CENTENÁRIUM

GYEREKEKNEK

címmel kerül közönség elé a debreceni Kölcsey Művelődési Központ Bartók Béla születésének századik évfordulójára rendezett ünnepi műsorának következő része. Április 13-án, hétfőn délután négy órai kezdettel a művelődési központ színháztermében zömmel az ünnepeket magyar zeneszerző művei csendülnek föl, és elhangzanak Bartók zenéjére komponált darabok is.

sére, s aki ugyancsak tovább tágitotta költészetünk határait témákban, a kifejezés eszközeiben. Gondoljunk hát hódolattal, hálával valamennyiükre, mindazeken felül azért a nemese, bátor magatartásért is, amellyel érettség, népünk s az emberiség ügyéért küzdöttek az önfeláldozásig, mártíromságig. Nélkülünk, költészetük, az ő lámpásuk nélkül talán már el is vesztünk, de mindenképpen eltévedtünk volna a világ zűrzavarában, de nagy költőink mindig minden viharban, magasra tartották a lámpást. Igaza volt *Petőfi*nek, mikor lángoszlopnak nevezte őket.

Szeressük hát költőinket, mondóm újra meg újra, tiszteljük, becsüljük s olvassuk őket, nemcsak múltbeli szerepükért, de jelenlegi fontosságukért is. A nyelv sokat jelent. Az első és az utolsó szakra a nemzeti lét világában, de abból, amit hordoz, ami a két szikra, a fellévalás és kihunyás között van, a legszébb, legértékesebb valami a költészet. Tudhatnánk, beszélhetnénk magyarul, de ha Csokonai, *Petőfi*, Arany, *Ady*, *József Attila* nem szól hozzánk ezen a nyelven, olyan vagyunk, mint a „zengő érc és pengő cimbalom” s a szegre akasztott hegedű, amely már elfelejtette, sosem szólaltatja meg a valamikori csodás dalamokat: halott hangszer.

Tóth Béla

tkép a toronyból

külső „sétáló” műem-
plom

világosító hálózatot, s kísérletként általános vizsgálatot tartunk. Ehersze nagyszerűen fel-
rendelöt biztosított a
és számunkra.

„ezetömtől” megtudom,
a konyáriak nemcsak
sak, de takarékosak is,
a posta és takarékszóvet-
együttes betétállománya
illió forint. Ez elsősorban
nyeliek háztáji állattar-
ól származik. *Varga La-
főmester* a tsz-ben, s
ejés közt hazajön há-
sáját bikáját, meg a hí-
eteni. Huszadik biká-
eveli már, s tíz dísznőt is
évente. Naponta negyed-
kor kel, este 8-9 órákor
k, s igen sokat dolgozik
gével együtt. Portájuk
juk legszebb a faluban.
Nem is számoljuk, hogy
vitt költünk a házra —
ja — csak az a fontos,
hétéves *Mártikánknak*
ene meglegyen.

Károly tsz-elnöknel
lén *Imre* párttitkárna
falulátogatásunkat. A
Tsz 4350 hektáros gaz-
lásában fő hangsúlyt a
ytermesztés kapott. A
ber-és gépellátottság
itúnó, tizennegy egyve-
nyag főiskolát végzett
vagy már itt. A múlt év-
belyvük sok kárt és vesz-
okozott a tsz-nek.

ez ezer tő országga va-
— indokol az elnök,
déléleti vezetői érte-
témájáról is szól. Lé-
hogy a szakemberek
ség helyett már hamilt-
eréséget terveznek ez

nek eléréséhez főleg a
ok segítségére, az ága-
tók és dolgozók ked-
n rivalizálásának meg-
ésére van szükség —
a Gellén *Imre* és első

eth *József* gépkocsi-
ek éppen Debrecen-
dolga, csatlakozunk
O nem konyári „benn-
csak felesége ideva-
c éve laknak már itt.
ig-meddig kívülálló-
pndott szavait objek-
tekinthetjük: „Ember-
p a konyári” — köz-
letten, majd hirtelen
egy nagy kátyú előtt,
ét szegve állapítja

eg-és karosszékatépo
kei út.

Csurbák Zoltán

LEGENDA VAGY ÉLETMŰ?

Oláh Gábor centenáriuma

Nemcsak élőként volt szobor — ahogyan Gulyás Pál írta róla —, az holtan is, ma is; végigzuhan Debrecen szellemi fúcskján, idegenül és megközelíthetetlenül. Egysesek csupán a szobor óriási arányát látják, mások kinevetik, hiszen a szobor kőből van, hideg, titkai megértéséhez le kellene bontani kő- és betonburkát.

Szoborra kövesült Oláh Gábor körül az idegenség. Évtizedek óta csupán halvány és bizonytalan kísérletek történnek arra, hogy szembenézzünk az életművel és a ráragadt legendákkal. Értékrendükből kiesett, Tóth Endre s néhány más hú sáfár munkálkodása haszatlannak tűnt. Ime most is, az évfordulóra ő irt monográfiát, ő szerkesztett prózáj és lírai válogatást Oláh Gábor életművéből, s ez a munka Basahalmán túl nagyobb visszhangot váltott ki, mint Basahalmán innen. Ős Péterfián ma is lassan pezseg az ájer...

Oláh Gábor már saját életében megteremtette ön-maga legendáját. „Itt lakott egy ember, aki reggel fél hatkor felkelt, hétkor reggelizett, aztán elment, negyed egykor hazajött, fél egy után ebédhez ült, fél háromkor megint elment. Hét óra tájban megint hazajött, vacsorázott, lampánál olvasgatott, vagy a sötétben álmódzott órák hosszát. Hosszú és sovány volt, sok pennát és papírt fogyasztott, keveset szót, mert szerette a magányosságot” — írja Naplójában.

A zárkózott, külön, nagyobbra hivatott zseni legendáját elsősorban ő maga szötte, s aztán mindazok, akik munkásságát nem önmagában és önmagához mérték, hanem Adyhoz, Szabó Dezsőhöz és Tóth Árpádhhoz. S ahogy ez az igény s mérce konzerválódott, ahogyan a túlzott, provinciális szempontú felmagasztalás uralkodóvá vált, úgy esett egyre kevesebb fény és figyelem az életműre, a munkákra, írásokra. S Oláh Gábor megmaradt máig a legendák fantomirojának, akiről olvasott vagy csak hallott pletykák keringenek, főként a titokzatos Naplóra hivatkozva, s mindegyik a személyiséget, az embert érinti, nem az írásokat.

Ez a centenárium azért tűnik fordulópontnak Oláh Gábor életműve pontos és tiszta vizsgálatában, mert Tóth Endre monográfiája és a két válogatott kötet olyan kritikái visszhangot kapott, amely végre az írói életmű megértésére törekszik. Kiválogatva az ocsútól a búzáig, felismerve és felmutatva a valódi értékeket. Főként Czine Mihály és Bata Imre írásai nyomán lassan körvonalazódik Oláh Gábor legendáktól mentes írói-műhelye és értéke: nem Ady mellett, de nem is Szabolcska Mihály közelében. Önmaga törvényei szerint. Ha lehet feladat, cél, akarat, ha lehet szándék benünk, irodalmároknak Oláh Gáborral kapcsolatban, csak ez lehet: tisztán állítani őt munkái alapján értékeitünk realis mérlegére. Bizonyos: ha Szegednek vagy Pécsnek ilyen formátumú és értékű írója van, arról már szakdolgozatok, kisdoktori disszertációk, kandidátusi értekezések és kiadványok születtek volna. Nálunk sajnos, alig történt valami, Oláh Gábor és sokan mások kiestek az irodalomtörténet figyelméből. Mintha megint csak Gulyás Pál látnoki szavaival találkoznánk: „Reggel riadtan bámul rád az élő / és riadtan tér ki a sokaság.”

Mégse felelőseket és bűnbakokat keressünk most. Hiszen azért, hogy Oláh Gábor írói életművére ráhótt, rátelepedett az ember körül szőtt legendák pókhálós kalitkája, talán mindenekelőtt az író a felelős, aki önmagában elég sokszor tévedett ahhoz, hogy táplálójá legyen mindmáig az értéklabilitásnak. És felelős a közege, amelyben élt, a város, amelyben dolgozni próbált. Idézzük megint Gulyás Pált: „Debrecen élő gyermeke, nagy gyermeke, / kinek álmát szivárvány-pánt fedi, / ki álom-hordókat görgetsz az úton, / mikor az törrel s csapdával teli... / Tört vet itt mindenki a másik ellen, / de te gerelyt dobss, hős álomgerelyt!”

A város szellemi élete törrel s csapdával volt teli, állíthatjuk a költő látnoki szavai után már tudatos bizonyossággal is. S belepett itt mindent a por, a sűrű, külvárosi. Kar utcai por, és az álmok porfelhőben igen alacsonyan szállnak. Ne tudassuk, ki volt a hibás, de minden jelentős és nagy igényű szellemi vállalkozásból kimaradt Oláh Gábor a XX. századi Debrecenben. A Bokréta halvány csokrába kötötte magát, méltatlan versfaragók közé. S aki egyszer Ady pályatársaként indult, Gyököcsy Endre és Baja Mihály társa lett a vidékisében.

Ennyit érne az életmű? Kirekeszthetjük a magyar irodalomból költészetét, regényeit és elbeszéléseit, drámáit és esszéit? Bizonyos, hogy egy kudarcból verse felragyogtatható, megvalósulásban és kudarcban egyaránt hiteles kor-tanúnak, szenvedő és magányos ember küzdelmes vallomásának. Mindazok számára, akik belülről fakadóan és kívülről, kortól és közegtől megpecsételt magányosak.

Bizonyos, hogy prózai írásai közül a *Heten vagyunk* mikroszereplése, emberi sorsokat és arcképeket pörgető különböző póre, a *Deák György*, a bércocsis háborúellenes és egy alig ismert világ hiteles rajzát nyújtó elbeszélés-füzere, A *Táltosfiú* vallomások mámore, az elbeszélések javának tüneményes mesélőkedve, valamint az esszék tévedésekkel együtt is ragyogó szellemi horizontot mutató világa Oláh Gábor életművéből maradandó. És még mennyi más lehet benne maradandó! Van-e azonban Tóth Endrén s két-három idős társán kívül ma — nem Magyarországon, hanem akár csak Debrecenben is — író, kritikus, helytörténész, aki valóban ismerne a teljes életművet?

Helyette legendákat mesélünk, hogyan élt, milyen volt a kapcsolata az emberekkel, mit evett, hogy sétált. Periferiális apróságokat művei helyett. S még csak nem is szegyenkezzünk miatta. Vagy mégis?

Talán most, az évforduló egy pontra koncentráldott figyelme mégis elindítja a legendaszaggató, igazságtevő életműelemzést, s nem azoknak lesz igazuk, akik most, az ünnepek előtt is ráfirtogattak a tiszta szándékra: Mit akarunk mi Oláh Gáborral?

Mit is akarunk? Hogy ne adhassuk új kötetének azt a címet: *Vágtá vaktában*. Hogy legyen célja költőnek, írónak poros Debrecenben. Akár élő, akár halott. Valahogyan úgy, ahogyan Boda István jajgatta fel Oláh Gábor emlékét: „Vágtá vaktában, járj előre, / aki lemarad eltapossák, Debrecen hadd csököljön meg / utójára te poros orcad. / S aztán az ablak úgy maradt már / csukott szárnyaival bezárva, / s utolsó parancsával máig: / én testvérem vágtá, vágtá.”

Bényei József

*Az április 13-i emlékültség bevezetője

OLÁH GÁBOR

EMI

ADY ENDRE:

„Oláh Gáborban az a szép, a ható és becses, hogy fölülmúlja önmagát. Csak újból és még egyszer örülök Oláh Gábornak, mint jelenségnek, aki megismerésére egy eddig rejtőzött magyar kapacitást. Úgy ám, magyarom, nem kell megszaladni attól a fránya kultúrától. Közéje kell csapni annak az egy lónak, s az ember maga is csodálkozik, hogy milyen messzire segít el a bátorság.” (Kritika „Az élet lobogója alatt” című kötetről, Nyugat, 1909.)

BABITS MIHÁLY:

„Igen Tisztelt Uram! Rég nem ért olyan öröm, mint mikor az Ön könyvét, a „Rosmersholm” fordítását megkaptam. Rég szerettem volna alkalmat nyerni, hogy megírjam Önnek, mily nagy-rabecsulést, mily bámulatot érezek Ön iránt. Mindig szerettem az Ön írásait, a legelsőktől kezdve, melyeket megismertem. (...)

A Rosmersholmot az Ön magyar nyelvén olvasni: oly gyönyörűség, melyért magában hálás lehetek Ön iránt; de mindennél nagyobb öröm nekem az a szívesség, amellyel Ön rólam megemlékezett és a könyvét nekem elküldte.

Fogadja legőszintébb köszönetét az Ön régi tisztelő hívének, Babits Mihálynak.” (Fogarás, 1910.)

FEJÁ GÉZA:

„Holtig vitázom Oláh Gáborral, ugyanakkor bevallom, hogy a *Keletiek Nyugaton* még mindig egyik legkedve-

Bars László festménye Oláh Gáborról

sebb könyvem. Az írók abban az időben már mesterséges tartásba igazodtak, gondosan leplezték a bennük legzűlényesebb embert. Oláh Gábor úgy érkezett Párizsba, mint a tisztántúli szégyenszerű holtig megbélyegzett fia... Nos, az esetlenül mozgó Oláh Gábor a „barbár” szent mohóságával, a kultúrember áhitatával és a hivatott művész szünetlen lényegre tapintó megérzésével fogta meg, fejezte ki Párizs lelkét. Párizs-élménye a maga természetesen emelkedik Ady Endre Párizs-rajongása mellé. A városok városa pedig nemcsak önálló lenkintől őszintébb önálló-másra ihlette. Saját sorsán és végzetén keresztül egy egész országról és népről beszél. Egy nemzetet félt. Embert és művészi tartása legjobbjainkra emlékeztet. (AL-föld, 1971. jan.)

FÖLDESSY GYULA:

„Kedves Oláh Gábor, meghatottan forgatom meleg dedikációjú könyvedet s köszönöm az élvezetet, amit szerzettél vele nekem. A magyar költészetnek Te vagy a legnagyobb erőfeszítője és egyik legértékesebb talentuma. Hogy talán nem minden sikerült neked, amit meg akartál s meg akarsz valósítani: emberi és művészi sors (...). Mindenesetre megnyugvással tekinthetsz vissza alkotásaidra. Ha adsz valamit a véleményemre, közlöm Veled, sohasem tartoztam azok közé, kik fitymálva-gáncsoskodva ítélnének fölötted. Ady s az Ady-korszak bármely poétája mellett is külön s igaz egyéniség vagy; amit írtál: megmaradó magyar érték. Gondolati emelkedettségben, forma- és nyelvbírásban a nagy magyarok közt van a helyed.” (Levél 1941-ből.)

GULYÁS PÁL:

„Végre találkoztam Veled. Az apám közvetítette a találkozást. A múlt század végén tanította Őt s elmondta Nekí, mennyire rajongok a verseiért. A Kistemplom táján, a fasorban léptem Hozzá. Nagyon kedves volt, leereszkedő. S különös szomorúság fátyla lengett magas tenorján. Mosolyogva vette tudomásul, hogy úgy szeretem az írásait. De nem soká tudtál adta, hogy foly-

tatja gondolatait. Kezet nyújtott s elvágatott. Hatalmas szál ember volt, s szinte szökő közt járás közben a levegőbe, mintha lovagolna.” (Nekrológ a Magyar Csillagban, 1942.)

HATVANY LAJOS:

„Most legújabbban Oláh Gábornak két könyve jelent meg. Egy kötet próza s egy kötet vers. A prózairás, melynek címe: *Keletiek Nyugaton*, bizonyosan a legérdekesebb, legkülönösebb köny-

JUHÁSZ GYULA:

„Az egyetemen a legcsöndesebb emberek egyike volt. Hosszú alakja, magyar ruhája, pápaszeme egyik jellegzetessége volt az akkori egyetemi életnek. Világítáldalmas arccal temetkezett könyvekbe és újságokba, rengeteget tanult és tanított, gyűlölte a nőket és imádta a magányt. Volt benne valami ellenállhatatlanul érdekes, romantikus pátosz; sötét tekintete, mélyesen komor hangja olyan idegenül hatott abban a derűs biza-

Kortársi vélemények

vek egyike. A szerző három magyar ifjú Párizsban járta írja le... Oláh könyvét a tudatosság hatalmas készlete, a vak ösztön ereje, biztonossága, bája, a lélekkitárás vezeklő, gyónó, s indiszkrécióban, szemérmelenségekben is művészi nyíltsága, a kíváncsiság, szűzi benyomás frissége, Hortobágyról kiszabadult egész mivoltának vadóc zamatai teszi emlékezetessé...” (Huszadik Század, 1909. január.)

JUHÁSZ GÉZA:

„Oláh költészetét két egymásra rétegeződött világ. Ez adja páratlan eredetiségét, bár ez jelzi képességei határát is. Megvan benne a lángész tág horizontja, de hiányzik mindent egygyórasztó heve... Kétfélekü költő, akit csak fejlődése rendjén lehet megérteni. A nagy líra minden eszköze hatalmában van már. Mindezt a nyelv káprázatos tündöklésével adja elő. Kötteményeinek mély magyar zenéje van, új költészetünk formavirtuozái közé nincs nála dallamosabb. (...) Oláh Gábor a legmagasabb mértékkel mérhető. Egy szép lírai kötet, párizsi útirajza, s A Táltosfiú modern irodalmunk főművei közé tartozik. Torzóiban is sok az érték.” (Debreceni Szemle, 1929. május.)

korodó világban. Kálvinista puritánság és byroni önérzet egyesültek benne; csodálatosan gazdag és tiszta nyelv. Művészetét egy új Arany Jánosost sejtetett. Beöthy Zsolt őt tartotta az egyetemre járó költők közt a legkülönöbnek. Ha beszélt, ha írt, mintha a magyar nyelv géniusza szólalt volna meg.”

KARDOS LÁSZLÓ:

A *Táltosfiú* című regényéről: „Ott az író meg tudta vetni a lábát a debreceni sárban s a fejét mégis fölingatta a csillagok közé. Ott az élet és a költészet aránya mesteri. Feledhetetlen lapjai vannak. Ahogy a kis törékeny Ács Zsuzsika testét-lelét két melengéit az író, ahogy a Bakók garázdá nemzedékéről elpergeti, ahogy az osztoros-fiú busz istálló-életét kibontja, remek. Van abban a regénynek valami sajátságos varázsa. A mese műzsjakjából csent valamit a szerző a hangzája, ... a népmesék hangja dalol abban a könyvben, kivált az első felében.” (Debreceni Független Újság, 1930.)

MÓRICZ ZSIGMOND:

„Egy rendkívüli könyv hatása alatt állva, az írójáról gondolkodom, akit csaknem két évtized óta ismerek s szeretek, de akiről csak ma tud-

tam meg, hogy való író. (...) Eddig ő különös emberi élet: előttem: ma, hogy a legújabb munkáját, címe: *A táltosfiú*, s lelmes debreceni író-szerű könyvben jelen ugyanott, a város nap: mátló fogva a gyob magyar írókban áll nekem. (...)

A regény témája racionálisan egymásra való élet. A nyomor sötétségnek tenger, hogyan emlékezik féri élet a jótét és a ség levegője felé. — mort senki sem rajz ennyire tragikusnak Oláh Gábor nem ki-zi, hanem belülről: va a mértéket.” (1925.)

NÉMETH LÁSZLÓ:

„A nép fia ő is... szellem, akit egy elpatlan gyermekesség Apostoljelölt, aki igazát dögöli a kor sainak orra alá.

Pillangó lélek. Pillan ha Debrecenbe gubó maradt. Hogy miért koznának külső okok gethethők a magyar Vádolhatók a Mar-ság Városát is s azon nős magyar földany mindent ezzel sem ma hatunk meg. Oláh G megvolt a lehetősége kibontakozzék. Pesterjekorán felfüledtek r voltak is csetepatéi. Voltak, amelyekben egy önbiplom túlteljesül. Búzil nem jött rendbe val. Talán az élete né eléggé intenzív vagy ahhoz, hogy alkata ve tívumára rávezesse. (...)

Mj lett volna az ő ta-vatása? A Nyugat-líra sége, s nivós ellensül. Elkelt volna egy költ. Ady és társai költés szemben a dalos elle-jelente. (...)

Ez a költő akkor alk-zán marandandó, ami-felejtve önmagát, a szemléletére szorítkoz-arcokat fest, vagy a d-ni életet, a kis embere-gát, az apró gyalogság-indulatokat írja. Soha-pásabb verses históriá-meg az „Kortessmalac”-a az ő „Deák György”-e, jó-vellát, mint a Debrec-

OLÁH GÁBOR:

EGY SZEKÉR DINNYE

— Elbeszélés —

Bot János hajnali három órakor indult el Bőszörményből Debrecenbe. Szekérét csapósan rakta dinnyével, már nem tudta hova tenni, annyi termett az idén, a szaharai nyárban. A kocák is sokat megettek, ő maga is elcsámcsogott rajta hetekig, Jancsi, a kis árva kőlyke pedig hönaljjig mászott a kétfelé vágott nemzeti színű gyümölcs felgömbjébe.

— Egyél, fiam! Csak el ne csikarja a hasadat. Látod? Nemzetiszínű dinnye: piros, fehér, zöld. Piros a béle, fehér a héja bent, zöld a külső köpenye. Görög dinnyének hívják, pedig kicsoda magyar!

Most a két kis ökrök kocsikáztatja a száz darab dinnyét befelé, a nagy városba. Kell a pénz. Jancsinak nincs anyja (meghallat tavaly tavasszal), a gyerekek feneke kivillog a rongyos nadrágból.

— Cselő, nye, Bimbó! Hé, Csákó nye!

Hosszú az út Debrecenig, majdnem három mérföld, bizony, az ökrök tartatva haladó csámborgása nagyon kinyújtja az időt, tíz óra felé jár a nap, mikor megállnak a sorompó előtt. János lefizeti a vámdíjat, s bekanyarodik a vásárhoz futó útra.

Egész szekértársaság a Hatvan utca végén. Görög dinnye, sárga dinnye, mint a szemét. Izzadó atyfiak ki-

nálják a portékát, de ezek a nyafka városiak foghegyről vetik oda a szót: — Hús fillér? Ugyan, mit akar, bácsi? Hús fillérért féloldal szalonnát mérnek Horváth Gáborék.

Nem kell a nemes gyümölcs senkinek.

Bot János leszúrta a vásárbírónak a két pengő cédulapénzt, mintha az oldalából vágták volna ki, nagyot sóhajtott:

— Hej, aki istenelte... hány dinnyét kell nekem eladnom, hogy csak ez a két pengő is bejőjjön.

Megsimogatta az ökrök hátát, nagyon gereblyés volt már rajtuk a csont. Ezek is sokat böjtölnek mostanában, noha nem katolikus barmok. Bot János Kálvint követi.

Az ökrök bambán néznek hátra: mi lesz, gazduram? Eszünk, vagy nem eszünk?

Bot János elérte szótlanságát:

— Míg ezt a szekér dinnyét pénzzé nem tesszem, sem én, sem ti, egy falat sem.

Az ökrök szomorkásan csüngetik nagy bolond fejüket. Kérőzik a semmit.

— Hogy ez a dinnye, bácsi? — kér di egy hityes fehércseléd.

— Hús fillér átaljában a darabja. Tessék választani!

A hölgyecske turkál benne egy darabig, megújja és megy tovább. Órákhozott meg se szólítják János gazdát.

— Ejnye, a teremtő Isten ezt a szomorú vásárt. Mi lesz, velünk? Két pengő negyven fillér odavan. Be még nem jött semmi. Lehet, nem is jön. Elműlik dél. A nap nyugovóra hajol. Itt terped a délután forrósága ezen a kecskekörmű kövezeten. Az ember majd meggyullad magában, a jószág a szél seperte gíz-gazba harap. A szekéren szinte már megűlnék a dinnyék. A sütőtök szerepét játszatja velük ez a forró augusztus.

János látja, ez a nap elveszett. Itt ingyen sem kell a dinnye. Kalapja alá szökken a vér: az a gondolat gyulad fel benne, hogy széthányja a vásárbat, ott egye meg a fene az utca porában.

Igenám, de két pengő negyven a mai kiadás! Eledel meg egy falat sem volt még a szájbán. Sem annak a szegény két jószágának.

Megvakarja a fejét. Keservesen pillog szanaszerte.

Reményesség sehonnán. A vásárló asszonyok elszélednek. A tömördek dinnye mintha megbontatlan állana. Jó kis háború volna az, ahol csak ennyi sebesült eresztene vért, mint itt a megletett dinnye.

János gondol egyet: bekanyarodik a városba, a szélső sorokon megpróbálom a mozgó vásárt, tán jobban akad hal a horogra, mint idekint, ahol csömmőlésig a jó.

Kikanyarítja ökreit az állásból, s megindul a Vendég utcán lefelé. Nem kiabál, mint a kékvizes zsidó, vagy az ablakos tót, derogálna magyar embernek az utcai réja, csak tempósan lép-

ked kis ökreivel, né-cserdítve hosszú nyel- jobbra, sandít balra: szomjas asszonyok? De magukat.

Hanem a következő utcán, megáll a szekér, két vető ház előtt, s dömcsi asszony odaküli: — Hogy a dinnye, b János árlejtésre sava dik:

— Tíz fillér darabj fene... akarom monda ember.

— Minden darab? — Minden darabja, gati!

Törökné, a kis gömbo odagurul, feláll a hágo helgetni a jó böszörm Meglékeltelet egyet, me tint a nyelvvel:

— Ejnye, mint a cukr — Jó dinnye ez, kére János —, de hát a fet dögével van a vásárbat

Törökné hamarosan csap: Tizenkét dinnyét, varra. Az udvaron me tányt Tóth Juliska, uc tány s leragasz a szekér kezdenek csatorálni. K olyan lármával van, mi ber. Megnyílik a másik ruzsék kapuja: eh! jó böc: Boruzsán! Jó a di de még milyen! Lékel ismerés, válogatás, hús a kiadás megtérülni, mennyi tiszta haszon is nos zsebében. Megsime mintha azt mondaná ne

ABOR

JUHÁSZ GYULA:

„Az egyetemen a legcsöndesebb emberek egyike volt. Borszú alakja, magyar ruhája, pápaszeme egyik jellemzősége volt az akkori egyetemi életnek. Világfájlmas arccal temetkezett nyelvekre és újságokra, rengeteg tanult és tanított, fölülte a nőket és imádta a lányt. Volt benne valami enálhatatlanul érdekes, romantikus pátosz; sőt mintegy mélysegesen költői hangja olyan idegenül töltött abban a derűs, biza-

rsi nyek

világban. Kálvínista társaság és byroni önérték súlték benne; csodálatos gazdag és tiszta nyelvészete egy új Arany János sejtett. Beöthy Zsolt tartotta az egyetemre járó közt a legkülönbözetű beszéd, ha írt, mintha magyar nyelv géniusza szóvalna meg.”

ARDOS LÁSZLÓ:

Töltés Fiú című regényében az író meg tudta látni a debreceni város s a fejtét mégis fölülte a csillagok közé. Ott et és a költészet lányai éri. Feledhetetlen lapjai ak. Ahogy a kis török. Ács Zsuzsika testét-lel-nelengeti az író, ahogy a kis garázda nemzedéksokpergeti, ahogy az osztályfiú búss istálló-életét-tja, remek. Van a regénynek valami savarváza. A mese műből csejt valamit a b a hangjába, ... a esék hangja dalol ab-könyvben, kivált az el-ében.” (Debreceni Fü-Újság, 1930.)

RICZ ZSIGMOND:

rendkívüli könyv halat állva, az írójára ok, akit csaknem két óta ismerem s szere-akiról csak ma tud-

turkál benne egy da-és meg tovább. meg se szólítják János

remtől Isten ezt a szo-Mi lesz velünk? Két fillér odavan. Be még. Lehet, nem is jön. A nap nyugovóra ha-a délután forrósága-mű közeveten. Az em-ullad magában, a jó-erte giz-gazba harap. te már megszűnik a tők szerepét játszatja augusztus. a nap elveszett. Itt a nap dinnye. Kalapja il: az a gondolat gyul-gy széthányja a vásár-g a fene az utca porá-

pengő negyven a mai eg egy falat sem volt Sem annak a szegény

fejét. Keservesen pil-

ehonnan. A vásárló ednek. A tömérdek megbontatlan állana. na az, ahol csak eny-ene vért, mint itt a

gyet: bekanyarodok a sorokon megpróbá-árt, tén jobban akad idekinn, ahol csö-

kreit az állásból, s g utcán lefelé. Nem vizes zsidó, vagy az ina magy ember-csak tempósan lép-

EMLÉKEZETE

tam meg, hogy valóban nagy író. (...) Eddig ő csak egy különös emberi eset volt előttem: ma, hogy elolvastam legújabb munkáját, melynek címe: *A táltos fiú*, s mely féltelmes debreceni izléstelen-ségű könyvben jelent meg, ugyanott, a város nyomdájában: mátló fogva a legna-gyobb magyar írók gárdájában áll nekem. (...)

A regény témája két generációnak egymásra követke-ráció-élete. A nyomornak és a sötétségnek tengerfenékéről hogyan emelkedik fel az ember élet a jótét és a művelt-ség levegője felé. — A nyomort senki sem rajzolta még ennyire tragikusnak: mert Oláh Gábor nem kintől nézi, hanem belülről; ránk biza-va a mértéket.” (Nyugat, 1925.)

NÉMETH LÁSZLÓ:

„A nép fia ő is... Eleven szellem, akit egy elpusztítha-tatlan gyermekség sodor. Apostoljelölt, aki osztálya igazát döngöli a kor hatalma-sainak orra alá.

Pillangó lélek. Pillangó, no-ha Debrecenbe gubózott báb maradt. Hogy miért? Kínál-koznának külső okok, emle-gethetők a magyar fátumot. Vádolhatnók a Maradandó-ság Városát is s azon át a bü-nös magyar földnyárt. De mindent ezzel sem magyaráz-hatunk meg. Oláh Gábornak megvolt a lehetősége, hogy kibontakozzék. Pesten is ide-jekorán felfülekelt rá. Ha voltak is csepetéi, olyanok voltak, amelyekben egy erős önbizalom túlzta magát. Belül nem jött rendbe magá-val. Talán az élete nem volt eléggé intenzív vagy gazdag ahhoz, hogy alkata vezermotívumára rávezesse. (...)

Mi lett volna az ő igazi hi-vatása? A Nyugat-líra egész-sége, és nívós ellensúlyozása. Elkelt volna egy költő, aki Ady és társai költészetével szemben a dalos ellenzékét jelentse. (...)

Ez a költő akkor alkot igá-zán maradandót, amikor el-felejtve önmagát, a dolgok szemléletével szorítkozik, írói arccokat fest, vagy a debrece-ni életet, a kis embereket vilá-gát, az apró gyarlóságokat és indulatokat írja. Soha pom-pásabb verses históriát, mint az ő „Kortermalac”-a, soha meghatóbb regényt, mint az ő „Dedák György”-e, jobb no-vellát, mint a Debrecenben

kémgyanúba keveredő népie-írók kifigurázó novellája.” (Protestáns Szemle, 1927.)

SZABÓ DEZSÓ:

„Megható látogatás Oláh Gábornál a Kar utcában. Kicsiny földszintes ház a kicsiny földszintes házak végtelen sorában, Belépek a majdnem falusiasan kedves udvarra. Jobbra két kis szoba, mely-nek külsőben már ott vár maga a költő. A szobák még a reggeli rendtelenséget mu-tatják, de talán ez így meg-hatóbb. Mert az ablakokon ömlik be a magyar puszták bő napja, mert könyv kacag mindenünnen feléd, magyar könyv, s mert az ágy fölött ott ígéz Petőfi csodálatos szép fiatal feje. És annyi igazságtalan mellőzés, agyon-hallgatás, suta bántás után: az élet lobogó hitével, min-den szépség forró rajongásá-val, a magyar lélek nagy hit-vallásával: tovább dolgozik, alkot, hisz és fiatal ez a ma-gyar rögtöntől küldött poéta. Az apró házak, a kövezet nélküli utcák, az elfordult szemű szívek erejében itt él a magyar szellem egy rop-pant életakarata: csak azért is! Csak azért is!” (Szabó De-zsó: *Karácsonyi levél — Debreceni tanulmányok*. Bpest, 1934. dec.)

(Levél a jubilánshoz):

„Kedves Gábor, huszonöt éven át tudtál magyar, be-csületés és tehetségs marad-ni, és ezért a majdnem pártatlan teljesítményért szere-tettel üdvözlő barátod.” *Bu-dapest, 1930. május 12.*

Oláh Gábor kézirata

Oláh Gábor-összeállításunkat TÓTH ENDRE válogatta és szerkesztette

Oláh Gábor vallomásaiból

1. LEVÉL DEBRECENHEZ

„Szeretlek, Debrecen, mert te nem szeretsz engemet. Szeretlek a viszonzatlan szerelem átkával, minden reménytelenségével... Nagyon szomorú város vagy te, Debrecen! Hogy szerettelek volna meghódítani, tapsra kényszeríteni, mikor rideg nemtörődomséggel néztél le rám. Hogy szerettem volna büszkévé tenni Magyarországot tereád: ér-érettem, a te fiadért. Minden álomnak, amit a művészetek révületében álmotam: te voltál az egyetlen célja... Tőled akartam nyerni az első koszorút, az utolsó koszorút is... Nincs a világon olyan kegyetlen város, amilyen te voltál hozzám, Debrecen!... Mintha a semmit nem látás átkával vert volna meg az Isten. Jaj annak, akinek debreceni szeme van: jár és néz, de nem lát semmit, nem lát senkit. (...)

Szerettem a Nagyerdőt: sokat álmodoztam benne. Szerettem a pusztaságot: távolba látást tanultam tőle. Szerettem a népedet: dacos, nehézkes, becsületes magyart. De leg-jobbban szeretem a te megszentelt öreg Kollégiumodat. Tíz hosszú esztendeig viselt a lelkemre gondot: nekem igazán édes anyám volt.” (Debreceni Újság, 1913. szeptember 3.)

2. RÉSZLET A „SZEGÉNY MAGYAROK” C. REGÉNYBŐL

„Ez a város nem szerette a szépet, nem értette meg a mű-vészet mindenhatóságát, mert az nem kamatozott. A siva-tag józan ész, a keleties ravaszággal összeházasodva: fur-csa képű ipart nemzett. Lovakkal, szarvasmarhákkal, rőfő-gő sertésekkel kupeckedtek ezek a turáni ivadékok...” „Ennek a városnak porból van a patinája.” (1914.)

3. ÍRÓI PROGRAMJÁBÓL

„Az irodalmak, mint finom földregésmérők, előre szokták jelezni a közelgő vihart. Minden új korszakot irodalmi for-rongás előz meg, amely gyorsabban lejárthatja a maga köré-ben a társadalomnak csak később és lassúbb tempójú át-újulását. Váteszek ugyan ma már nincsenek, de az irodal-mak, mint az idesek, leghamarabb megérzik a változást; már akkor, mikor az ün. öntudat még nem is appercipálta.

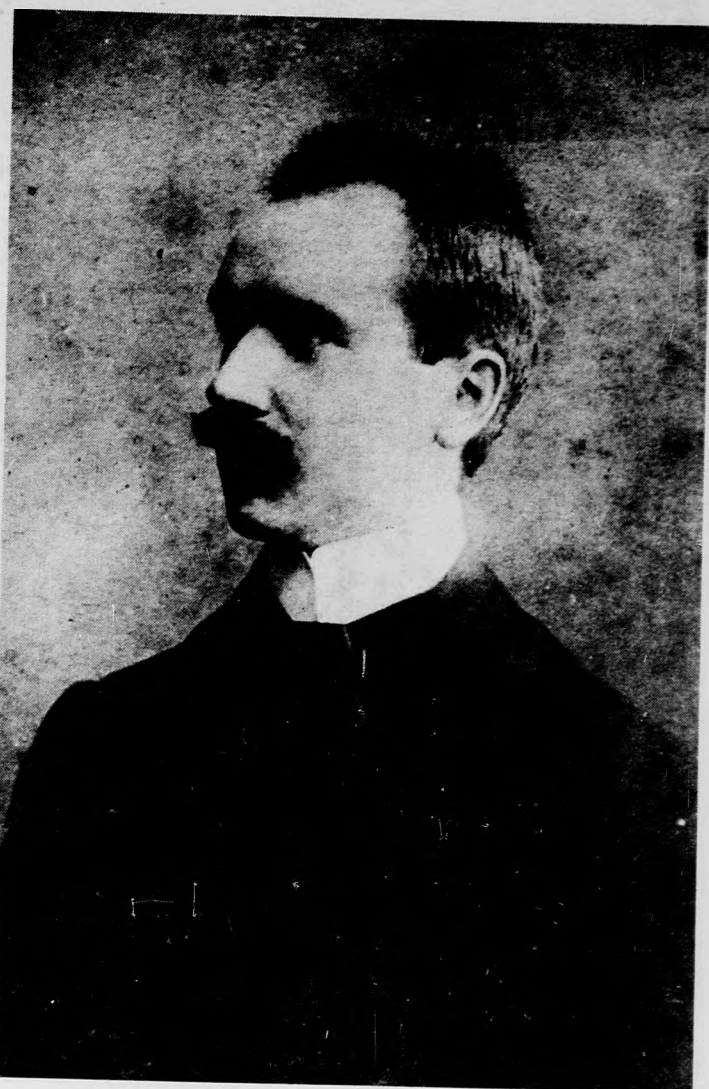
A huszadik század magyar irodalmának nem kis dicsősé-ge, hogy a ránk szakadt világvizitator előestéjén nyugtalan és nyugtalanító hangjával összpontosította a figyelmet va-lami rendkívülire... Ez az előrejelés két végtelenben je-lentkezett: a demokratikus, szociális életfelfogásban és az elszigetelten szubjektív hangokban. Az erőzben minden írónk egy volt, de a kifejezésben mind önálló... Ilyen tisztán, mint most a mi legfiatalabb irodalmunk, nem igen tar-tott még tükröt irodalom a társadalomnak. (...)

Igen, az éjszakában gázolók tudják, hogy a ködön és vé-ren túl piros hajnal köszönt. Én legalább ezt várom a *Virradat*-tól, hogy ennek a nagy magunkhoz térésnek, en-nek az igazi útra jutásnak lesz az első hirdetője. Míg a nép örök és szent örendelkezési jogát az egész világ kórusába olvadó hanggal énekeljük: addig a mi nemes fajtánkat egyenként fogjuk kezén és állítjuk a megbecsülés mezejére, ahol mindenki annyit ír, amennyit tesz. Az álmodozások és tervelgetések kora lejárt, egy új Demosztenezsünk be-szél: a Tett.” (Virradat c. köztársasági párti lap, 1918. ja-nuár.)

4. ALKOTÓI EREJE HANYATLÁSÁRÓL

„Tűzhányóm lassan lecsillapul, nem szórja a lángot, nem hánnya a lávát. Mostanában írt dolgaimmel nem vagyok megelegdvé. Inkább a mozgó gépezet automatikus tovább zakatolása, mint az eleven mélyből kiszakadt mű. Nem is jutok igazi magamhoz, mert ez a sivár iskola lefogalja min-den időm. Elfáradtam, öreg vagyok. Három évet pihenem kellene valahol a tenger partján, s azután nyitnom utat a bennem összehalmozódott anyagnak. Így jött létre a *Szegény Magyarok* c. regényem is. Talán még hallgat bennem va-lami.

35 év írói pályám. Üristen, milyen keveset arattam! Vajjon marad-e fönn egy kötet jó versem? Egy regényem? Egy szindarabom? Egy tanulmánykötetem? S vajjon fönmarad-e nevem?” (Napló, IV. kötet, 1937 őszén.)

Oláh Gábor 1905-ben

OLÁH GÁBOR VERSEI:

A Hortobágyon

Vágj közibe paripádnak,
Szentiváni fuváros!
Hajts annak a délibábnak,
Mi ott távol lengedez, ingadoz.
Szárnyakat köss lovaidnak:
Hét mérföldest lépjenek,
Mert e roppant pusztaságon
Nincsen élet, aluszak az emberek.

Nem borulok imádatl
Oltárodra, pusztá föld.
Azt sem mondom a magyarok:
Ezt a tengő, balott kincset örököld.
Templom ez, de bitűk nélkül,
Felburjánzott őt telek;
Gazdálán ház, ablakán át
Hull a zápor, besücsimék a szelek.

Számizottek pusztasága,
Szbéria magyarul,
Elvadultak Szabartája;
Rá a mennyből üvegként leborul.
Unalomnak nagy madárja
Gumnyaszt a sík peremén,
Délitáb az álmodása,
Ez egyetlen nem kézzel írt költemény.

Fehér falvak táboráról,
Munkás népről álmodom...
Virágzó fák, szőlővesszők
Andalognak a felhajló dombokon.
A kopárság asztalára
Dús kalászt bint fűrge kéz.
Estbarangzó jár a réten,
Kis kapuban egy szerelmes fűtyörész.

Vágta vaktában Ülök magamban

Gyepőt íves nyakába vágtam,
S roban vakon lovam;
Üttalanul és zaboláltan
Roban, roban, roban.

A tél fehérré pora szikráit hány
Alatta, úgy dobol.
Belebújt tán a suta sátán,
S tüzielt két pokol.

Magyarok vadul kiabálnak:
Uram, bová roban?
Rá tévován vonok én vállat:
Kérdezd meg a lovam.

(1941)

Kis hajlékomban üldögélek,
Szakállam a kuszóbró né.
Ott ballag el ablakom alatt
S be-beküld a vén ló.

Ott süben el ablakom alatt
Arnyékká vált fiatalágom.
Egyszerre bák szelek zenélnek,
Virágok bomlanak a fájkon.

En nem tudom, mért zokogok úgy,
Hogy a szívem is megreme.
En nem tudom, mért állnak meg
S mért néznek úgy az emberek.

A Kollégium

Ez a Kollégium. Dobogva bajlik
Alánk a megkopott lépcsők sora.
Itt minden zugban zárt szellem morajlik,
Lidérc-tüzet lobbant a múlt moha.
Ördögös Hatvani itt szállt csatára
A butasággal. Császár itt marasztalt
Szilágyi Sámuel. Karcerbe zárvá
Itt sűrű sok diák, bolt kincsed, asztal.
Hatszáz torokból zeng: „Az erős Isten...”
Vaskalapod bájjal kacagja ki
Arkádiában ringatózó veszten
A kicsapott diák: Csokonai...
Arany sápadt arcán itt fénybe járadt
Az önmaga: sem értő néma bánat.

Az utca, hol lakom...

Az utca, hol lakom, az ősi város
Csizmája-sarka, jól északra rug;
Nyáron porfelbős, ősszel ősz sáros;
A szép világban árva, gyatra zug;
De egy rejtelmes gözmalom dorombol,
Forgó pokoltvár, méla szögletén,
Vitorlás emlék kis gyerekkoromból,
Négy szárnya lengett egykor feketén.
Megtált a szél, keringő óriása,
Ma szíve már gőz ritmusán dobog;
Vad fűstje kémény öblét zsongva mássza,
S az ormon néha táborkor lobog.
Mint óriás, a gy. örlött gondolataja:
Lángszit, s az ébező világnak adja.

Húsz éve utazott ember először a kozmoszban

1961. áprilisában ez a fotó bejárta a világsajtót: **EMBER A VILÁGŰRZEN!**

JURIJ GAGARIN:

Én az űrhajós vagyok

(RÉSZLET AZ UTAZÁS A VILÁGŰRZEN C. KÖNYVBŐL)

Beléptem a pilótafülkébe, melyben a mezők szellőjének illatát éreztem. Beültem a pilótaülésbe, s aztán hangtalanul bezárult a fülszáj...

Ott maradtam, egyedül a műszerekkel, amelyeket már nem nappali fény világított meg, hanem mesterséges fényforrás. Mindent hallottam, ami az űrhajó fedélzetén kívül, az annyira kedves és most különösen drága Földön történt. Elvontatták az acél szerelőtornyot, a felvonóberendezést, aztán nagy csend támadt. Én pedig jelenttem rádióan:

— Föld? ... én: az űrhajós vagyok. Az összeköttetés ellenőrzését befejeztem. Az irányítószalon a tumbler-kapcsolók alapállása egyezik a megadottal. A földgömb a leválás helyén. Légnomós a fülkében: egy, nedvességtartalom: hatvanöt százalék, hőmérséklet: tizenkilenc fok, légnomós a műszerkezesben egy egész kéttized, légnomós az orientációs rendszerekben normális. Közérzetem jó. Indulásra készen állok.

Az űrrepülés technikai irányítója másfél órási repülési készütséget rendelt el, aztán egyórát, majd félórát... Néhány perccel a rajt előtt közölték velem, hogy a televíziós képernyőn jól látják arcomat, és örülnek jó hangulatomnak. Azt is közölték, hogy pulzusom hatvanöt, légnomós pedig perccenként csökken.

Válaszoltam: — A szívem normálisan ver. Jól érzem magam, a kesztyűt felhúztam, a sisakot bezártam, indulásra készen állok.

Az indítási parancsokat velem is közölték rádióan.

Vége a repülés technikai irányítója parancsot adott:

— Indulás!

Válaszoltam:

— Indulás! Minden rendben!

Az órára néztem. A mutatók moszkvai idő szerint 9 óra 7 percet mutattak. Előbb füttyöt hallottam, aztán egyre növekvő dübörgést, éreztem, amint a gigászi űrhajó egész teste remegni kezd, s lassan, nagyon lassan felemelkedik az indító berendezésről.

A dübörgés nem volt erősebb, mint a sugárhajtású repülőgépek pilótafülkéjében, de ebben a zűgásban sok olyan új, zenei árnyalatot és hangszínt is felfedeztem, amelyet még egyetlen zeneszerző sem kottázott le, és amelyet egyelőre nyilván semmiféle hangszert, sem az emberi hang nem képes visszaadni. A rakéta hatalmas hajtóművei a jövő muzikáját zeng-

ték, azt a muzikát, amely minden biztonnal még lelkeztőbb és szebb, mint a múlt legnagyobb alkotásai.

A túlterhelés növekedett. Éreztem, amint egy legyőzhetetlen, hatalmas erő mind szorosabban és szorosabban a székhez rögzít. S bár a pilótaülést a tervezők úgy helyezték el, hogy amennyire csak lehet, csökkentsék a rám zúduló, óriási nyomás hatását, nehezemre esett, hogy megmozdítsam kezemet vagy lábamat. Tudtam, hogy ez az állapot nem tart soká, csupán addig, amíg az űrhajó növeli sebességét s rátér pályájára. De egyelőre a túlterhelés nőtt...

A „Föld” közölte velem: — Hetven másodperc telt el az indulás óta...

En válaszoltam: — Értettem: hetven. Közérzetem kitűnő. Folytatom a repülést. A túlterhelés növekszik. Minden rendben.

Vidáman válaszoltam, de közben arra gondoltam: „Lehetséges, hogy csak hetven másodperc telt el? A másodpercek itt olyan hosszúak, mint odalent a percek”.

A „Föld” ismét érdeklődött: — Hogy érzi magát? — Közérzetem kitűnő, mi újság odalent?

A „Föld” válaszolt: — Minden rendben. (...)

Az ablakokon át megláttam a távoli Föld felszínét. A Vosztoz űrhajó ekkor egy széles, sibiriai folyó felett repült. Világosan láthatók voltak a folyók a szigeteken, és a folyó két partja, amelyet napfényben úszó tajga szegélyezett.

— Milyen szép! — akaratlanul is felkiáltottam.

De rögtön eszme jutott: az a feladatomból, hogy minél több hasznos információt közöljek, nem pedig az, hogy gyönyörködjem a természet szépségeiben. Erre annál könnyebb volt ráébrednem, mert a „Föld” már ismét további jelentést kért:

— Tisztán hallok önöket — válaszoltam. — Közérzetem kitűnő. A repülés rendben folytatódik. A túlterhelés nő. Látom a Földet, az erdőt, a felhőket...

A túlterhelés valóban még mindig nőtt. De szervezetem fokozatosan hozzászokott, és én arra gondoltam, hogy gyakorlatias közben, a centrifugán ennél nagyobb túlterhelést is elviseltem már... A gyakorlatok közben a rázás is erősebb volt. Szóval: nem is olyan fekete az ördög... (...)

Hajtóanyagokat felhasznál-

Gyerekek voltam még, alig töltöttem be a kilencedik életévemet. Az emlékek közül sok mindent elhomályosított az eltelt húsz év, de azoknak a perceknek a hangulata máig megmaradt bennem. Dél körül lehetett az idő, az udvaron játszottam, amikor anyám kilépett az ajtón: „Ember járt a világűrben, most mondta be a rádió! Jurijnak hívják.”

És napokig csak Jurijról beszéltem, vitatkoztunk, álmozdultunk, mi gyerekek. Az újságokból elolvastunk minden róla szóló sort, ott lökdösődünk az utca egyetlen televíziója előtt, amikor az ünnepélyes fogadtatást közvetítették.

Igen, Jurij Alekszejevics Gagarin, az első ember, aki űrhajóval száguldotta körül a Földet, igazi szenzáció volt. Annyi időt sem töltött a világűrben, amennyi alatt — szünet nélkül! — egy futballmeccset lehetett volna játszani. Mégis, 1961. április 12-én az egész világ az ő nevével volt hangos. A fantasztikus cselekedet mindenkit szólásra kényszerített. Volt, aki közeli Hold-utazást jósolt, mások az égi hatalmak bosszújától félték, nagyon-nagyon sokan pedig egyszerűen el se hitték, hogy Gagarin valóban ott, „fenn” járt.

Nekem, a tudományokat érdeklődéssel figyelő diáknak, a kozmosz meghódításának eseményei közül még egy jelentett Gagarin űrutazásához hasonló élményt. Egy júliusi éjszaka 1969-ből, amikor is a külföldi rádióállomás kommentátorai közvetítésével huszonegy-

dikére virradó hajnalját szinte részese lehettem a pilanatnak, amelyben emberi láb érinti a Holdat. „Egy embernek kis lépés, de az emberiségnek hatalmas ugrás ez” — mondta a holdkomp letrájának utolsó fokát is elhagyva Neil Armstrong, az amerikai.

Amint a Holdra szállásra, ugyanúgy Gagarin űrrepülésére is illik Armstrong szállóigévé lett mondata. Hiszen milyen csekélység az alig másfél óra alatt megtett egyetlen fordulat az űrállomáson hónapokon át végzett munkához képest! De ahhoz, hogy ember léphessen a Holdra, ahhoz, hogy legyenek űrállomások, s hogy talán a nem nagyon távoli jövőben a Föld követe Naprendszerünk más bolygójára is eljuthasson; szükség volt Gagarinra és az őt követő úttörőkre, akik olykor életüket adták a tudományért, a haladásért.

Gagarin, aki ma húsz esztendeje, 1961. április 12-én délelőtt minden ember közül elsőként hagyta el a Föld légkörét és tekintett le bolygónkra az űrbéli magasságból, ma még csak negyvenhét éves lenne. De már nincs közöttünk, 1968. március 27-én próbarepülés közben érte a végzetes baleset.

Amikor történelmi utazásának évfordulóján rá emlékezünk, őt magát hívjuk segítségül: egy részletet adunk közre Utazás a világűrben című könyvéből. Az alább következők másik írás ugyancsak egy könyvből való, amelynek szerzője, Ny. P. Kamanyin, aki az űrhajósok első csoportjának felkészítésében, kiválasztásában kapott főszerepet. (g. l.)

Az első férfi és az első nő űrhajós: Jurij Gagarin és Valentyina Tyereskova

KAMANYIN:

A Föld fia!

(RÉSZLET A REPULÓK ÉS ŰRHAJÓSOK C. KÖNYVBŐL)

A Föld fia! Pompásan illik ez a jellemzés Jurij Gagarinra. Amikor 1961. április 12-én, ezen a történelmi napon a világ megtudta, hogy az űrhajós neve Gagarin, külföldön sokan azon nyomban a Gagarin hercegi család egyik sarjának nyilvánították. Az elagott emigránsok, a hajdani fröfök és hercegek, akiket a forradalom a történelem szemétdombjára vetett, előszeretettel arisztokrata ivadéknak minősítették a világ űr első utasát, akinek az egész világ tisztelettel adózik. Am családniuk kellett, Jurij Gagarin kijelentette: „Egyszerű szovjet ember vagyok. 1934. március 9-én születtem kolhozparaszt családban. Szülőföldem: Szmolenszk terület. Családfőmben nem akadtak hercegek... Szüleim szegényparasztok voltak a forradalom előtt. Apám szülei — nagyapám és nagyanyám — ugyancsak szegényparasztok voltak.” (...)

Jurij apja, Alekszej Ivanovics, kolhozás. Egész életében baltával és gyaluval a kezében dolgozott az új ház — az gazdasági épületek tetőszerkezetén. A háztartást az anyja, Anna Tyimofejevna,

Matvejev Putyilov-gyári munkás lánya vezette. Ő nevelte a három fiút — Boriszt, Valentyint és Jurijt — meg az egy szem lányt, Zoját. Mosott, varrt rájuk, s megtanította őket arra, hogy már kiskoruktól segítsék szüleiket a házimunkában. (...)

Jurij Gagarin komzomolista sikeresen elvégezte az ipariskolát, és öntőszakmunkás-bizonyítványt szerzett. Szerette a szakmáját. Később, már mint első számú űrhajós, valahányszor egy kohóműbe látogatott, feltétlenül felkereste az öntődét. S látni kellett volna, hogyan ragyogott arcán az az utólrhetetlen gagarini mosoly, amikor a formázókkal és az öntőkkel beszélgetett.

Gagarin, az ifjúmunkás, tovább kívánta gyarapítani szakmai tudását. Szaratovba utazott, ahol először látta meg az öreg Volgát és festői vidékét. Beadta iratait a Szaratovi Ipari Technikumba, felvételi vizsgát tett, s hamarosan már azt írhatta anyjának, hogy diák lett.

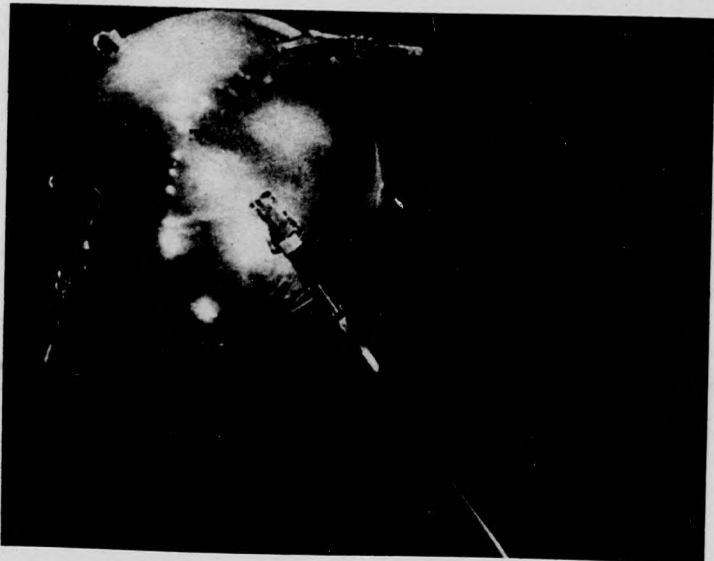
Diákélete sem volt éppen könnyű. Új tantárgyak, bonyolult fogalmak, kollegium, szerény ösztöndíj. Az előadások, a foglalkozások, az önképzés, a beszámolók, a vizsgák teljesen lefoglalták minden idejét. Jurij mégis talált magának egy kiegészítő foglalkozást: belépett a szaratovi repülőklubba. Ezt a terhet önként vállalta, a szívére hallgatva.

A repülés utáni ifjúi vágy aztán tovább üzte Jurijt. Bejutott az Orenburgi Katonai Repülőiskolába. Ez az iskola a legjobbak közé tartozik. Itt tanult a sugárhajtású repülőgépek úttörője, Grigorij Bahcsivandzi berepülő pilóta; az Iskolának 134 növendéke nyerte el a Szovjetunió Hőse címet; s a pilóták között, akik itt szereztek jogot arra, hogy a levegőben felvegyék a harcot a szovjet haza ellenségeivel, sok harci érdemrenddel tüntették ki. A dicső hagyományok pedig ragyogó példákat szolgáltatnak az utódoznak.

A repülőiskolán a növendékek nagyszerű kollektívájára formálódott ki, amelyben Jurij Gagarin sokszor kezdeményező szerepet vállalt. 1956. január 8-án letette a katonai esküt, s ezzel egész életét a hadsereghez köthette. (...)

Repülés, munka, tanulás, családi élet — e körben teltek Jurij Gagarin napjai. Egyszer aztán egy bizottság érkezett az egységhez, hogy űrhajósjelölteket válogasson ki a repülőklub közül. A bizottság igen alaposan és körültekintően végezte munkáját. Jurij Gagarin jelölése ellen senkinek sem volt kifogása: sem a különböző szakorvosoknak, sem a parancsnokoknak, sem a politikai munkásoknak. Úgy találták, hogy egészségi állapota kifogástalan, kitűnőek a repülési eredményei, nagyszerű a jel-

Jurij Gagarin tehát kitűnő minősítésekkel és ajánlásokkal került a frissen megépült Csillagvárosba. En is ott ismerkedtem meg vele. Azonnal megtetszett nekem a szerény, kellemes megjelenésű, középmagas, zömök termetű pilóta. Miután átnezttem az iratait és közelebbi ismeretségbe kerültem vele, mindent elkövettem, hogy a leendő űrhajósok osztagában maradjon. Meggyőződésem volt, hogy éppen ilyen űrhajósok pilótáit kell kezdeni emberekre van szükségünk.

Az űrkorszak kezdete: 1957. október 4-én a Szovjetunióból felbocsátották az első mesterséges holdat, a Szputnyik-1-et

Hallott valahol

Szóciában történt. Az orvos elment, M... odalépett a feleségé... és szemrehányóan...
— Hogy tehetél ilyen képtelen tudógyan? Az egyoldalú... elég sokba kerül!

Egy sportiskola... „Tanuljon karatez... néhány napi gyakor... puszta kézzel előr... és végül nem lesz... ha megátadja!”
— Szép, szép —
Fink úr a reklám... de hárt mikor támad... az embert téglával?!

Az orvos rosszálló... ja a fejét:
— Az ön kisfia nég... ezúttal lenyelt egy... pénzdarabot, és csak... za el hozzám!
— Az apa zavartan... meg a feje búbját:
— Tudja, doktor... az egészségünk a pénzre...
— Hétfé reggel a koll... irodában hévégi kala... mesélik.
— Hogy fel ne kö... feleségemet — ma... Fink úr a barátainak... a lépcsőn lehúztam... met.
— No és sikerült?... kolják.
— Nem egészen —... Fink — Amikor úgy... értem, kiderült, hogy... lyauvaron vagyok!...

Fink úr kissé kapato... lft be egy italüzletbe...
— Kérlek egy üveg... a márkáját sajnós... tem... de a negyedik... után a feleségem min... néz ki, mint Sophia L...

Kaján Tibornak Z... radír címmel újabb... tőrakóteje jelent meg... lapon egy árva ceruz... körül haragvó rádió... koznak.

— A ceruza ennnyire... rádiókról?

— Fél, de nem ije... Különben a munk... semmi értelme sem... karikatúra a bíralt... A dicsőítő karikatúr... szurdum. Bár sok... mondják, hogy a... szükség lehet.

— No jó. De ennnyire... — Egyik korszakban... re, a másikban keve... Daumier-t, a híres... képművészt lecsukta... Lajos Fülöpről készíte... záert, amelyen az ur... mindent felfaló Garg... nak ábrázolta. Daum... évig ült a börtönben... század második felébe... a minisztereket is ki... hatták a Borsszem Jar... sábjain. Más idők, más... csök, más politika.

— Sokan azzal vado... humort, s ezen belül... katurát is, hogy kritika... repe látszólagos és a... az, hogy leveztetik az... tokat: nevetésben old... az emberek jogos pan...
— Karikatúrája va... ja. Ahogy a giccs, a...

— Sokan azzal vado... humort, s ezen belül... katurát is, hogy kritika... repe látszólagos és a... az, hogy leveztetik az... tokat: nevetésben old... az emberek jogos pan...
— Karikatúrája va... ja. Ahogy a giccs, a...

— Mondtam, hogy vi...

KAZBEK ISZMAGILOV:

Hallottuk valahol

Skóciában történt. Amikor az orvos elment, McPharland odalépett a felesége ágyához, és szemrehányóan mondta: — Hogy tehetél ilyet, Mary! Kétszázalékos tudományosság van! Az egyoldali is éppen elég sokba kerül!

Egy sportiskola reklámja: „Tanuljon karatézni! Már néhány napi gyakorlás után pusztán kézzel eltör egy téglát, és végül nem lesz tehetetlen, ha megtámadják!”

— Szép, szép — dühnyögi Fink úr a reklám láttán —, de hát mikor támadják meg az embert téglával?!

Az orvos rosszalóan csóválja a fejét: — Az ön kisfia négy nappal ezelőtt lenyelt egy ötmarkás pénzdarabot, és csak ma hozza el hozzám!

Az apa zavartan vakarja meg a feje búbját: — Tudja, doktor úr, most az egyszer nem volt sürgős szükségünk a pénzre.

Hétfő reggel a kollégák az irodában hévívei kalandjait mesélik.

— Hogy fel ne költsem a feleségemet — magyarázza Fink úr a barátainak —, már a lépcsőn lehúztam a cipőmet.

— No és sikerült? — tudakolják.

— Nem egészen — vallja be Fink. — Amikor ugyanis felértem, kiderült, hogy a főpályaudvaron vagyok!

Fink úr kissé kápatosan állt be egy italüzletbe.

— Kérek egy üveg pálinkát, a márkáját sajnos elfelejtettem... de a negyedik pohár után a feleségem mindig úgy néz ki, mint Sophia Loren!

Narancssárga cipőpaszta

A feleségem vett nekem egy pár cipőt. Importáru, színe narancssárga, valódi bőrből készült. Felpróbáltam — mintha rám öntötték volna.

Eltetik egy-két nap, s a cipőt lassan tisztítani kéne. Bemegyek tehát egy háztartási boltba.

— Jó napot! — köszönök.

— Cipőkrémet szeretnék. Narancssárga színűt — pontosítok.

— Hiánycikk. Egy év óta nincs ilyen pasztánk.

— Akkor színtelent kérek.

— Az is hiánycikk.

— Akkor milyen van egyáltalán?

— Fekete. Ha kéri, terpen-tint is vegyen hozzá. Ugyanis föl kell higitani, mert kiszáradt. Még a múlt évben kaptuk, három vagonnal érkezett.

Mivel fekete cipőpasztára semmi szükségem sem volt, indulni készültem.

— Egyébként — tart vissza az eladó — az egyik ismerősöm tudna szerezni narancssárga színűt. De...

— Ertem — morgom sokatmondóan. — Rendben van.

— Semmit nem kéne ráfizetni, csakhogy... Ó meg Gerald Durrellt keresi, ugyanis könyvrajongó.

Főltrom noteszembe a

már nem hordom. Ilyen koszosan enyhén szőlva, nem illik; ráférne egy alapos tisztítás.

Csempékeresés közben be-tévedtem a zöldégyipiacra. Itt a különböző bódékban mindenféle árúsitának. Elindulok körülnézni, hogy hol kaphatnék csempét. Az egyik kiskapuban kis tubusokat veszek észre. Nem akarok hinni a szememnek, mikor észre-veszem a felírást: „Narancssárga cipőkrém”. Kit érdekel már a színes csempe, márkás farmer és a többi hiánycikk!

Veszek három tubussal, többre nem futja a pénzem-ből. Hazamegyek, keresem a cipőm. Látok valamilyen feketét, de az én narancssárga színűmet sehol sem találok.

— Nem láttad valahol? — kérdem a feleségemtől.

— Hiszen itt van az orrod előtt! — mutat a feketére. — Befestettem a cipésszel, mert azt mondtad, nem lehet sárga cipőpasztát kapni.

Néhány nap múlva beme-gyek a háztartási boltba, hogy fekete cipőkrémet vegyek. A narancssárga halomban áll — három vagonnal hoztak. Fekete nincs, hiánycikk!

Mindenesetre vásároltam terpen-tint, amíg azt is szét nem kapkodják.

(Fordította: Grabócz Gábor)

ÖSSZ-HANG

KÖSZEGHY GYÖRGY KÉPRIPORTJA

A karikatúra határai

BESZÉLGETÉS KAJÁN TIBORRAL

Kaján Tibornak Zenit és radír címmel újabb karikatúrákötete jelent meg. A címlapon egy árva ceruzacsonk körül haragvó radírok sorakoznak.

— A ceruza ennyire fél a radíroktól?

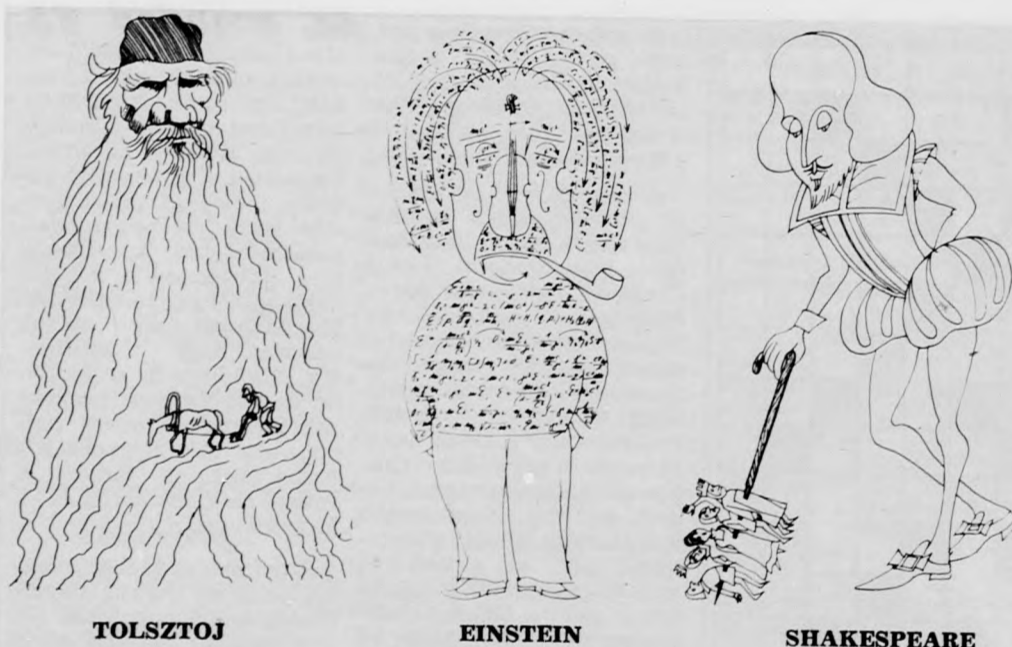
— Fél, de nem ijed meg. Különben a munkánknak semmi értelme sem lenne. A karikatúra a bírálat eszköze. A dicsőítő karikatúra: abszurdum. Bár sokan azt mondják, hogy a radírra szükség lehet.

— No jó. De ennyire?

— Egyik korszakban többre, a másikban kevesebbre. Daumier-t, a híres francia képzőművészt lecsukták egy Lajos Fülöpről készített rajzáért, amelyen az uralkodót mindent felaló Gargantuának ábrázolta. Daumier fél évig ült a börtönben. A múlt század második felében pedig a minisztereket is kigúnyolhatták a Borsszem Jankó hasábjain. Más idők, más erkölcsök, más politika.

— Sokan azzal vádolják a humort, s ezen belül a karikatúrát is, hogy kritikai szerepe látszólagos és a valóság az, hogy levezetik az indulatokat: nevetésben oldják fel az emberek jogos panaszait.

— Karikatúrája válogatása. Ahogy a giccs, a kom-

TOLSZTOJ

EINSTEIN

SHAKESPEARE

mersz irodalom hamis megnyugvást ad, úgy a karikatúra is elringathat: a problémákkal szemben fölényérzetet adhat. De a valódi karikatúra, amint a valódi művészet is, fölerősíti az emberek fejében a lámpást, tudatosítja az ellentmondásokat, a bajokat és így hozzájárul, hogy az emberekben egységes vélemény alakuljon ki, ami elengedhetetlen a közös cse-

lekvéshez. Ha nem így lenyugvást ad, úgy a karikatúra is elringathat: a problémákkal szemben fölényérzetet adhat. De a valódi karikatúra, amint a valódi művészet is, fölerősíti az emberek fejében a lámpást, tudatosítja az ellentmondásokat, a bajokat és így hozzájárul, hogy az emberekben egységes vélemény alakuljon ki, ami elengedhetetlen a közös cse-

lekvéshez. Ha nem így lenyugvást ad, úgy a karikatúra is elringathat: a problémákkal szemben fölényérzetet adhat. De a valódi karikatúra, amint a valódi művészet is, fölerősíti az emberek fejében a lámpást, tudatosítja az ellentmondásokat, a bajokat és így hozzájárul, hogy az emberekben egységes vélemény alakuljon ki, ami elengedhetetlen a közös cse-

bennem, amit eddig is tudtam: a Marx téren vagyok. Ezzel együtt eszembe jutott, amit Marx az alapról és a felépítményről mondott. Persze mindez nem ilyen gyorsan és logikusan történt: a különböző gondolatokból, asszociációkból választódott ki a végső összefüggés. Ekkor már csak egységes képpé kellett fogalmazni a különböző elemeket: a felüljárót, Marx Károlyt és a gondolatot. Mindezt fejben végeztem el: Marx a téren áll, a villamosban ül... Végül megszületett a végső változat és azt lerajzoltam.

— Ritkán jelenik meg karikatúrákötet. Vajon miért?

— A könyvterjesztő vállalatok szerint nem lehet eladni. Ezt nem tudom. De az biztos, hogy a karikatúra „népművészet”. Akárhová megyek: gyárba, iskolába, mindig találom egy-két karikaturistát, akik rajzaikat a falújságon közzéteszik. Jobbító szándékkal megfogalmazták a helyi problémákat. Gondolatokat termelnek. Ez a dolgunk.

Kaján Tibor Munkácsy-díjas karikatúrista, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze hatvanéves.

A MARX TÉREN

— Mondtam, hogy vigyázni kell a felépítményre

— A karikatúra a sajtóval együtt született meg, tehát hétköznapi és politikai művészet. Bizonyos események megítéléséhez azonban szükség van némi időre és ezért a karikatúrista nem tűzhet ceruzavégre mindig mindent és mindenkit. Tulajdonképpen — és ez talán nemcsak a karikatúristára érvényes — örökké a határokat keresgéljük. A lehetséges és a lehetetlen két pontja között kutatjuk azt, ami megfogalmazható. Daumier is ezt tette. Lecsukták. Szabadulása után már csak a magánélet eseményeit rajzolgatta.

— Az egyik legutóbbi karikatúrán Marx Károly tartja a Marx téri felüljárót, miközben alap és felépítmény viszonyáról elmélkedik. Hogyan született ez a rajz?

— A Marx tér felé járok haza és úgy ötödik-hatodik alkalommal — látva a befejezetlen hidat — eszembe jutott, hogy meg kellene rajzolni. Aztán rápillantottam az utcátáblára és tudatosodott

N. G.

Akiről utat neveztek el Debrecében

Gvadányi József

Gvadányi József olasz eredetű katonacsatlódból született 1725-ben a Borsod megyei Rudabányán. Őse: Alessandro Guadagni I. Lipót uralkodása idején (1657-1705) a császári hadsereg zsoldostisztje volt generális rangban. Benőült a gazdag Forgách grófok családjába, maga is grófi rangot kapott, s 1687-ben avatták magyar honossá az országgyűlésen. Utódi nevüket Gvadányira magyarosították, s a család férfitagjai csaknem kivétel nélkül főtisztként szolgáltak a Habsburg császári hadseregben.

A mi Gvadányink a jezsuitáknál tanult, aztán 43 éven át elődeéhez hasonló hűséggel katonatisztként élte világát. Diákkorában már verselgett, katonaként borsos anekdotákat szedett versebe tisztársai mulattatására. Néhány magyar, német, francia poétát is ismert a latin költőkön kívül. Az általa nagyra becsült Gyöngyösi próbálta utánozni, ám kevés sikerrel, mert szűkebben volt a költőiségnek. Első nagyobb lélegzetű humoros műve, A pöstényi förödés 1787-ben jelent meg Pozsonyban. Kazinczy, de Bessenyei és barátai is vszolyogtak a sok helyen izléstelen, négyes rímű verstől. Idegenkedésüket fokozta annak tudata, hogy Gvadányi ellensége volt a felvilágosodásnak. Voltaire XII. Károly c. művét német közvetítéssel úgy fordította le, hogy annak szellemét meghamisította. Főművének Egy falusi nótáriusnak budai utazása c. írását tartják (1790). Benne Zajtay, a peleskei nótárius Budára indul, de sok kaland, viszontagság után érkezik oda. Megérkezése után ténykedése abban merül ki, hogy figyelmezteti a pestieket, mennyire távol állanak a helyes magyar beszédétől, ruházkodástól, szokásoktól, s idegen szokásokat majmolnak. Gvadányi magyarkodása abban merül ki, hogy nem tekinti jó magyarnak, aki férfi létere nem hord bajuszt, zsinóros ruhát, színházba jár, s divatos táncoknak hódol. Gvadányinál a látszatmagyarság volt lényeges akkor, amikor magyarságának a társadalmi reformok vállalásában, a Habsburg-elyomás elleni aktivitásban kellett volna megnyilatkoznia. Ezekből azonban távol állott, hiszen görcsösen ragaszkodott nemzeti előjogaihoz. Ezért vállalta magát a nemesség, aki csak örvendezni tudott Martinovicsék mártírhalálának. A peleskei nótárius „a nemzeti korlátoltság önarcképe”, egy félresikerült szatíra groteszk figurája. Hej, pedig mennyit rágódta rajta valamikor a magyar iskolákban órákat töltötték el tárgyalásával.

Gvadányi József Zajtay uram további sorsát A falusi nótáriusnak elméletei, betegsége, halála és testmentuma címen 1796-ban írta meg. Ebben a beteg nótárius arra inti fiát, hogy ne engedjen Voltaire, Rousseau csábításainak, Martinovicsoktól pedig, a magyar jakobinusok mozgalmainak I. Ferenc által 1795. május 20-án kivéggetett vezetőiről így ír: „Nemrég ugyan hétnek gombjokát elűtök, Kik petyenyéket rossz tűz mellett sütték. A többi várakba zárták kemény fogságokba.” Így nyilatkozott Gvadányi gróf akkor, amikor egy másik arisztokrata: Fekete János gróf Voltaire-rel levelezett, s nem egy magyar főúr rokonszenvezett a létét fenyegető felvilágosult eszmékkel.

Érthetetlen, hogy Gvadányi haladástól rettegő magyarkodása hogyan tudta Petőfit és Aranyt is megtevesztetni. Szerb Antal így összegezi Gvadányi költészetét: „Gvadányi kétségkívül rossz úton haladt.” Az 1801-ben elhunyt Gvadányiról, elnevezett utca a Nagyerdei körútból nyílik.

Dr. Nyakas László

AZ ORVOS TANÁCSA

A gyógy szaunáról

Finnország és a Szovjetunió északi részén élő lakosság ósregi természetes fürdőzésmódja a szaunázás. Az utóbbi évtizedekben kezd tért hódítani Európa többi országában és a tengeren túl is. Hazánkban is sok híve van, és már több helyen épült finn típusú szauna. Megyénkben két helyen, a debreceni és a hajdúszoboszlói gyógyfürdőben is működik, s válik mind kedvezőbb időtöltéssé a szaunázás. Helyes alkalmazása érdekében szükséges, hogy a lakosság jobban megismerje ennek a fürdőzési módnak fontosabb szabályait. Turisták, sportolók, gyógyulást keresők a szaunát tapasztalt orvos irányítása mellett edzésre, felüdülésre, teljesítményképesség növelésére és egyes betegségek gyógykezelésére alkalmazzák.

A szauna az emberi testben szerkeázó reakciókat vált ki. Aktivizálja a természetes ellenálló képességet, biztosítja az egész szervezet jobb vérellátását, fokozza az anyagcserét — ez utóbbin alapszik a szauna gyógyhatásának legnagyobb része. Erősíti az idegrendszert, megelőzi és gyógyítja a hűléses, reumatikus megbetegedéseket. Sikeresen alkalmazható egyes idült mozgásszervi, bőrgyógyászati, nőgyógyászati és felső légúti megbetegedések esetén is.

A szaunázás egészségügyi szabályai:

1. Az először szaunázók kérjenek tanácsot orvosuktól, vagy a szaunát kezelő szakemberektől.
2. Telt gyomorral szaunázni nem szabad! Étkezés után egy, másfél órával vehető igénybe.
3. Nehéz fizikai munka végzése után fél órát pihenünk és csak utána menjünk szaunázni!
4. Csak akkor kezdjünk szaunázni, ha rendelkezünk másfél-két óra szabad idővel. Sietve alkalmazva jó hatása nem tökéletes, vagy teljesen elmarad.
5. MÉRJÜK MEG MAGUNKAT SZAUNÁZÁS ELŐTT!
6. Zuhanyozzunk le forró vízzel!
7. Zuhanyozás után törölközzünk szárazra!
8. Pár perces várakozás után menjünk a szaunakamrába, ahol 7-10 percig tartózkodhatunk, lehetőleg addig, ameddig az erőteljes izzadás jelentkezik. Időközönként (5-7 percenként) a kövekre másfél-két deciliter vizet kell önteni. Először az alsó padra ülünk. 2-3 perc múlva a felső padra, majd fektüdjünk le néhány percre, lehetőleg úgy, hogy a térdek behajlított állapotban legyenek. 4-5 perces fekvés után elhagyjuk a szaunakamrát.
9. A lehűtő részlegben hideg vízzel lezuhanyozunk.

Célszerű a bőrt kefével végigdörzsölni, bőringert kelteni, majd a hidegvizes medencébe merítkezve fél percig úszkáljunk. A hidegvizes medencéből kijöve vegyünk 2-3 perces meleg lábfürdőt.

10. A szaunakamrába egymás után 3-4-szer térhetünk vissza.

11. Szaunázás után keressük fel a pihenőhelyiséget! Bőrünket töröljük szárazra. MÉRJÜK MEG ÚJRA MAGUNKAT. Szaunázás után egy átlagsúlyú ember az erős izzadás következtében testsúlyából 400-1000 grammot veszíthet. 20-30 percig pihenünk, lepedővel takarozunk be, de ügyeljünk arra, hogy újból ne izzadjunk ki. Várjuk meg a test lassú lehűlését!

12. A folyadék és ásványi sók pótlására igyunk ásványvizet, vagy más hűsítőt, alkoholtartalmú azonban soha!

13. A szaunakamrában semmilyen testgyakorlatot ne végezzünk! Legyünk csendben, ne zavarjuk mások nyugalmát! Magatartásunkkal is segítsük, hogy érvényesüljön a szaunázás kellemes hatása.

14. Hetente egy-két alkalommal lehet igénybe venni a szaunát.

Minden szaunának megvan a jellegzetes használati utasítása saját és mások érdekében ezt tartsuk be!

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

Történelmi zászlók

A Magyar Posta március végén hatértékű sorozatot bocsátott ki, amely történelmi zászlókat ábrázolja. A 40 filléres címet az Arpád-ház XI. században használt lobogóját tárja elénk, a 60 filléres bélyegen a Hunyadi család színeit lengeti a szél. 1600 körül függetlenségünk hívei Bethlen Gábor körül gyüle-

keztek, zászlóját az 1 forintos érték mutatja be. Ez idő után történelmünk szinte csak egymást követő szabadságküzdelmekből állott. Rákóczi kurucjai a címeres lobogó (2 forint) köré sereglettek, az 1848-as honvédszervezet piros-fehér zászlója (4 Ft) sok véres harc után hullt porba. Vörös színű, de a munkások kiontott vére még vörösebbre festette a Csepeli Vörös Ezred zászlaját (6 Ft). Az új sorozatot 459 300 fogazott és 6000 vágott példányban Kékesi László grafikusművész tervezte alapján a moszkvai Goznak nyomdában állították elő.

KERESZTREJTVEJNY

SZINDBÁD

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14						15						
16						17			18			19
20						21					22	23
						24					25	
26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39						40					41	42
43						44					45	46
47						48					49	50
51						52					53	54
55						56					57	58
59						60					61	62
63						64					65	66
67						68					69	70
71						72					73	74

Rejtvejnünk megfejtésével Krúdy Gyula tizenegy regényalakjának nevét kapják.

Az utolsó gavallér egyik figurája.

FÜGGŐLEGES: 1. Krúdy legismertebb figurája. 2. Női alak. „Az utolsó gavallér”-ban. 3. Poliszterszál — fantázia neve. 4. Híres bolgár kolostor. 5. Fenol része! 6. Indulat. 7. A nagy kópé egyik nőalakja. 8. Szovjett repülőgéptípus. 9. J. Hasek ismert regényfigurája. 10. Női név. 11. ENA. 12. Kínai gépkocsik jelzése. 13. Arany János verse. 14. Vállfa. 15. Mint a vízszintes 24. számú. 16. A zsiaráfallal rokon afrikai állat. 17. A velszi herceg című regény figurája. 18. Amerikai hírszolgálati iroda. 19. Nagymama németül. 20. A planéta ember irodájának nevéje. 21. Balatoni üdülőhely. 22. Morze-jelek. 23. Harcias nő. 24. Fenyít. 25. Rómán aprópénz. 26. Könnyű táncba vinni... 27. Róvarok. 28. Tó Etiópiában. 29. Színehagyott. 30. A nagy kópé főalakja. 31. Tarka. 32. Mint a 4. számú sor. 33. Mint a 65. számú sor. 34. Nem enged. 35. Női név. 36. Áramforrás. 37. Behozatali illeték. 38. Pólus része. 39. V... István király pogány neve. 40. Hamis (ford.). 41. Középső Vas megyében. 42. Kiejtett betű. Beküldési határidő: 1981. április 22.

VÍZSZINTES: 1. A Szindbád című regény egyik alakja. 14. Magyar neve Zsolna. 15. A velszi herceg egyik figurája. 16. 2388 m magas tűzhányó Salvadorban. 17. Zell... See. 18. Becézett Etelka. 19. Cin. 20. Zola-regényalak. 21. Határozatlan kívánja. 22. Azon a helyen. 23. Miskolc hegye. 24. Történelmi korszak. 25. Bolgár gépkocsik jelzése. 26. Csökent. 30. Iraki város a Tigris partján. 31. Gallyak. 32. Filmszínész. 33. „... ünnepe” (V. Rousset operája). 34. Az Éj királyneve. 35. Shakespeare-nél. 36. Hét pecsét őrzi. 40. Jelez. 41. A két szalag hőse. 42. Amú regényalakja. 43. Gyár része! 44. A „Szindbád” című regény egyik alakja. 47. Morning... (angol újság). 49. En latinul. 50. Iraki hírügynökség. 52. Tépő. 54. Színművész (József). 56. Angol sör. 58. Olajzöld. 59. Kiejtett betű. 60. Két római szám; az első a másodiktól tízszerese. 62. Nőalak. A kékszalag hőse című regényben. 65. Ezt a babát 40 rablóval emlegetik. 66. Délceleg. 69. A földre pottyant. 71. Egykori címzetrövidítés. 72.

AUTÓSOK - MOTOROSOK

Mindenki volt kezdő

A közúti forgalomban a bizonytalan, tehetetlen vezető minden partner számára gondot jelent. A gyakorlati oktatás, sokszor önhibájukon kívül olyan szituációba kerülnek, amikor másokat akadályoznak, úgy tűnik, hogy indokolatlanul vannak a mások kezdeti és tanulóvezetőket.

A tanulóvezetőket kötelező a T betű jelzés használata, míg a kezdő vezetőknél megengedett, hogy ugyanezt a jelzést alkalmazza a gépkocsijukon. Sajnos, nem mindig lehet ennek alapján megkülönböztetni és biztosra venni, hogy oktató ül a tanuló mellett, vagy a kezdő vezető a gépkocsi. Csúpan a rendszám igazít el gyakran. Más a közlekedési magatartása annak a tanulóknak, akik az oktató irányít és más annak a kezdőnek, aki a követelményszinten éppen megfelelt és önállóan kénytelen megoldani minden irányítás, segítség nélkül a helyzeti körülmények adta feladatokat.

A gyakorlati vezetőknek tudomásul kell venni, hogy a közlekedésbiztonság alfája és ómegája a türelem. A türelem taktikájának sarkalatos tétele, hogy a bizonytalanokat, a lassan haladókat ne sietessük, a gyanús jelzéseket figyelmeztessük, a bajba jutottakat segítsük, mások hibáit ne hanyagoljuk. Minden gyakorlati vezető gondoljon arra, hogy valamikor ő is éppen olyan tanuló, illetve kezdő vezető volt, mint a körülötte esetenként T betűs autót vezető.

Az oktatásban módszertani feladat, hogy a kezdőket ne ejtsék „mélyvízbe”, és csak az ismeretelsajátítás fokozatainak megfelelő órázámmal, illetve készség szintnél vigyék a tanulókat a bonyolultabb forgalmú utakra. A kezdőket bele kell illeszteni a közúti közlekedésbe, meg kell tanítani őket, hogy minden forgalmi helyzetben önerejükkel, önállóan tudjanak megbirkózni minden újszerű feladattal. Ehhez nagy türelemre, megértésre és együttérzésre van szükség a kívülálló részéről is. Bármennyire céltudatos és a türelmet ajánljuk.

Adatos és tematika szerinti is a gyakorlati oktatás, sokszor önhibájukon kívül olyan szituációba kerülnek, amikor másokat akadályoznak, úgy tűnik, hogy indokolatlanul vannak a mások kezdeti és tanulóvezetőket. Ilyenkor türelmetlenkednek a gyakorlott vezetők. Sokkal célravezetőbb lenne, ha helyes kalkulációval nem közelítenék meg túlságosan a T betűs autót, olyan mozgásteret alakítsanak ki maguk számára, hogy kikérülhessenek, feloldhassák a forgalmi dugót. Ehelyett gyakran „kürtkoncertet” lehet hallani, ami még nagyobb zavarba hozza a tanulókat. A stressz csak fokozódik és a forgalom áll.

Érdekes statisztikai jelenség, hogy az utköző tanulóvezetőknél tíz eset közül kilenc esetben hátulról sérül meg a tanuló. Ha az el-távolodás taktikáját alkalmaznak a gyakorlott vezetők, s a T betűnek megadnak a kellő tiszteletet, ez nem következne be.

Vannak olyan türelmetlen közlekedők, akik allergiások a T betűre és ha szabályosan, 60 kilométer/óra sebességgel haladnak a T betűs autóval, akkor is megelőzik lakott területek felé, olykor a párhuzamos közlekedés bal oldalát is igénybe véve. Ez a magatartás nem jó példa és nem segíti elő a közlekedésbiztonságot. Az oktatóknak, a kezdőknek ezúton is felhívjuk a figyelmüket, hogy a fokozatokat tartsák be, csak akkor vigyék a tanulókat bonyolult forgalmú közlekedési utakra, amikor az előrehaladás ezt lehetővé teszi, a lassan haladókat tegyenek eleget a jobbra tartási kötelezettségnek, a belső forgalmi sávokat indokolatlanul ne használják, illetve csak akkor, ha a forgalom ritmusának megfelelően, dinamikus tudnak közlekedni. Tartsák be ok is taktikai alapelvet: feleslegesen ne legyünk a mások útjában.

Mindkét tábor részére a megértést és a türelmet ajánljuk.

Újdonságok

A tudományos lélektan megalapítója Sigmund Freud (1856-1939) bécsi ideggyógyorvos volt. Elmélete a korabeli szemléletre és művészetre erősen hatott. Születésének 125. évfordulója alkalmából arcvonásait ábrázoló 3 schilling névértékű bélyeget ad ki az osztrák posta.

Az NDK blokk és négyértékű sorozat megjelentetésével örökíti meg a X. pártkongresszust. Az ábrák munkások életét bemutató kommunista festők alkotásait tárják a világ elé. A 10 pfért Ernst Thälmann arcvonásait idézi fel.

Törökország a bérmentesítési díj emelkedése miatt 10-100 török font névértékű címletekkel egészítette ki az Atatürk arcképet ábrázoló forgalmi sorozatot. — Tölköcsi jelképek rajzával illesztélt bélyegpár jelent meg ugyanitt a rokkantak nemzetközi éve alkalmából.

Jersey két legendát ad elő új sorozatán. Az összefüggően nyomtatott 10 p címletek azt szemléltetik, hogy Bie normann lovag hogyan öli meg a szigetet zsarnokságban tartó sárkányt. A 18 p bélyeg a tengeren átkelő hűsvéti zarándokok hajótörését, majd egy bálna segítségét történt csodálatos megmenekülését ábrázolja.

Macedon és krétai néptánc jeleneteiben gyönyörködhetünk a görög posta bélyegpárján.

Főzünk meg egy feleposztát — körülbelül 1 dekagramm súlyú — s benne 15 perccel, amikor ső három nagy levelet nyen leválik. Izletesebb a vízbe kevés kómeget szórunk. Vágjuk feleposztát 4 egyenlő részre, róm részt és a szélső levelet tegyük el alu-csomagolva a hűtőszekrébe. Az első adaggal kelet a fogyókúrát péntekre.

Vacsora: fehér káposzta láta gyümölcsleccsel. Hozzávalók: 20 dkg káposzta, 1 narancs, 1 alm, pohár joghurt, 1 csipet citrom leve, édesítő vagy egy kis szelet rozskenyér. A káposztát apról csúvájuk. A gyümölcsöket daraboljuk, a joghurtot verjük, hozzáöntjük a citlét, sózzuk, édesítjük, elkeverjük. Beletesszük káposztacsíkokat is és óráat állni hagyjuk. Hozzá rozskenyeret 260 kcal).

Szombat: Reggeli: 1 szelet pirított nyér kevés vajjal és 1

A NÁDAS SÜRÜJÉBEN

A nem hagyomány

A kereskedelem habútorok közötti vá és külföldi berendezészekben.

A legelterjedtebb amelyet a Tisza Bútoripari, olyan szekrényeket elhelyezéssel a konyhai leegyszerűsíti. A renközi szabványok hatáépítészeti 15 cm-es Mfigyelembe. Az eleilleszkednek az egyesekhez, pl. páraelszívó. Az alsó részek kialakában a víz- és gázutólagos szerelhetősé5 cm-t visszaáll a mbe mutatott ábrák alsó mely elemeket mutatváltozó, vagy fiókos célszerűen a helyiségsága szerint lehet egyösszeállítási ábra amelyben majdnem

A Tisza Bútoripari nagyobb konyhabú Gyártmányai: Klára

A Tisza Bútoripari

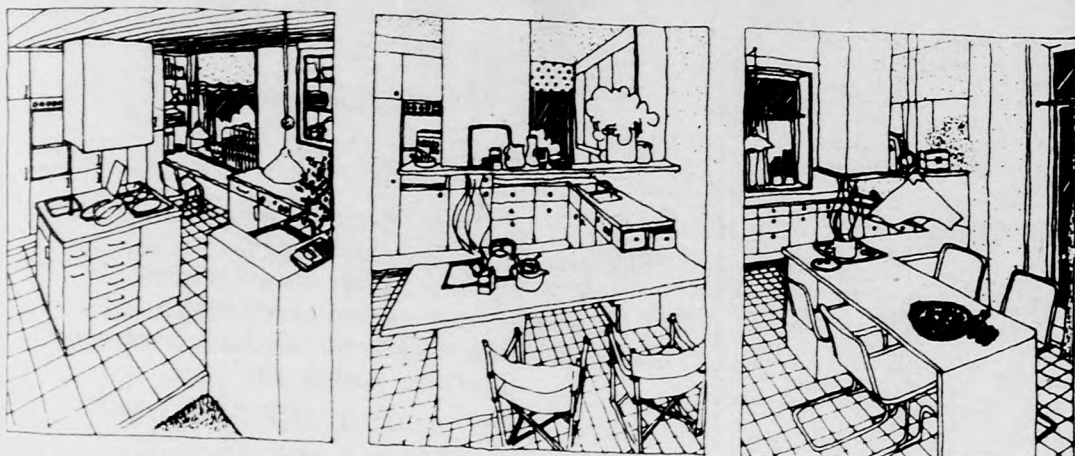
Fogyókúra káposzta

(minusz egy kiló)

Főzünk meg egy feleposztát — körülbelül 1 dekagramm súlyú — s benne 15 perccel, amikor ső három nagy levelet nyen leválik. Izletesebb a vízbe kevés kómeget szórunk. Vágjuk feleposztát 4 egyenlő részre, róm részt és a szélső levelet tegyük el alu-csomagolva a hűtőszekrébe. Az első adaggal kelet a fogyókúrát péntekre.

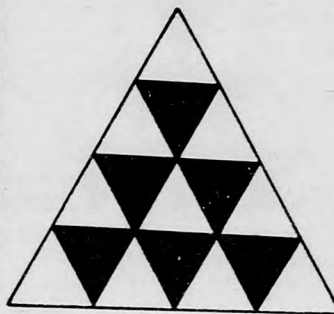
Szombat: Reggeli: 1 szelet pirított nyér kevés vajjal és 1

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

A nem hagyományos konyha

Háromszögek

Számoljátok meg, hány háromszög látható az ábrán?

KONYHAELEMELMEK

A kereskedelemben egyre nagyobb a konyhabútorok közötti választék. Sokfajta magyar és külföldi berendezést kínálnak különböző színekben.

A legelterjedtebb magyar típus a Modul 15, amelyet a Tisza Bútoripari Vállalat alakított ki, olyan szekrényelem-rendszerrel, amely jó elhelyezéssel a konyhai tevékenységet nagyon leegyszerűsíti. A rendszer alapját a nemzetközi szabványok határozzák meg, amelyek az építészeti 15 cm-es Modul alapméretet veszik figyelembe. Az elemek méretei szervesen illeszkednek az egyéb kiegészítő berendezésekhez, pl. páraelszívó, tűzhely, hűtőgép stb. Az alsó részek kialakítása biztosítja a konyhában a víz- és gázvezetékek falon kívüli utólagos szerelhetőségét, úgy, hogy az oldal 5 cm-t visszaáll a munkalap hátsó élétől. A bemutatott ábrák alsó 60 cm és felső 30 cm mély elemeket mutatnak. Az elemek osztása változó, vagy fiókos és ajtó elem, amelyekkel célszerűen a helyiség legjobb kihasználhatósága szerint lehet egymás mellé helyezni. Az összeállítási ábra általános képet mutat, amelyben majdnem minden elem szerepel.

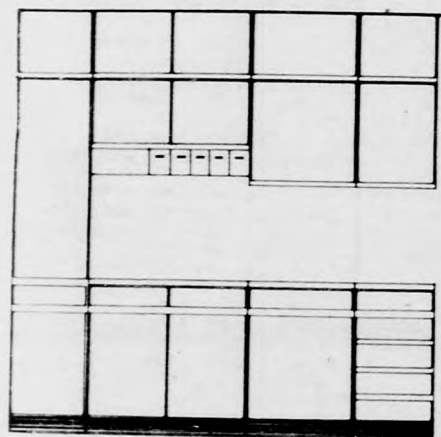
A Tisza Bútoripari Vállalat az ország legnagyobb konyhabútor gyártó vállalata. Gyártmányai: Klára, Beata, Eszter, Margó,

Mariann és a furnézott felületű Magnólia. A legújabb konyhabútor-típusok elemeként is megvásárolhatók, egyéni igény szerint bővíthető vagy csökkenthető a berendezés. Az elemrendszernek méretezése a különböző házigazdái és családi ház konyháiba javasolt.

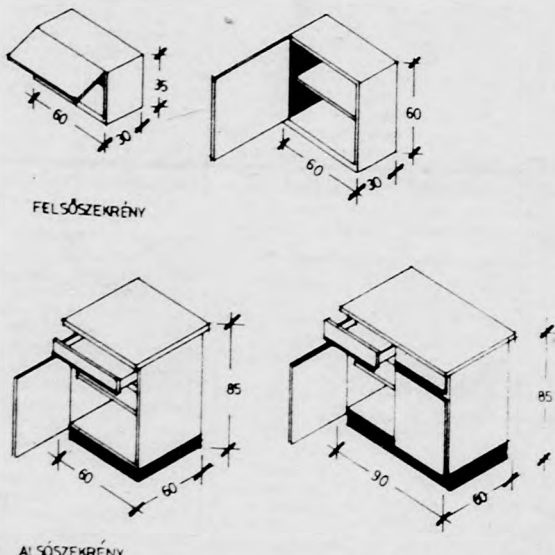
Az 1., 2., 3. ábrán bemutatott elrendezések nem a „hagyományos” konyhát mutatják. Egyre elterjedtebb megoldás a konyha munkaterületét egybeolvasztani az étkezővel. Ez megoldható az előbb említett konyhaelemekkel is, esetleg néhány kiegészítő elem háziilag beszerelésével. A helyiség szoros kapcsolatban van a lakás többi részével. Vannak olyan példák is, ahol az étkezőkonyha egy légtérbe kerül a lakószobákkal.

A konyhák burkolása is könnyen oldható meg. Sok fajta szép oldalfal és padlóburkolat kapható, pl. csempé, 10x10 cm, vagy 15x15 cm mettlaci lap, az Épületkerámia Ipari Gyár 10x20 cm mázas, mázatlan burkolatai stb. A színek meghatározása igen fontos tényező a lakásban, a helytelen vagy helyes színösszeállítás sokat ront vagy javít egy-egy berendezésnél.

Hornicsék Erika belsőépítész

A Tisza Bútoripari Vállalat Modul elemei

Hét végi fogyókúra

Fogyókúra káposztával (minusz egy kiló)

Főzzünk meg egy fej káposztát — körülbelül 1 kg 20 dekagramm súlyút — sós vízben 15 percig, amikor a különböző három nagy levele könnyen leválik. Ízletesebb lesz, ha a vízbe kevés köménymagot szórunk. Vágjuk fel a káposztát 4 egyenlő részre. Három részt és a szélső három levelet tegyük el alufóliába csomagolva a hűtőszekrénybe. Az első adaggal kezdjük el a fogyókúrát pénteken este.

Péntek:

Vacsora: fehér káposztasaláta gyümölcscsel.

Hozzávalók: 20 dkg káposzta, 1 narancs, 1 alma, fél pohár joghurt, 1 csipet só, 1 citrom leve, édesítő valamint egy kis szelet rozsenyér.

A káposztát apró csíkokra vágjuk. A gyümölcsöket feldaraboljuk, a joghurthoz keverjük, hozzáöntjük a citromlevet, sózzuk, édesítjük és jól elkeverjük. Beletesszük a káposztacsíkokat is és egy órát állni hagyjuk.

Hozzá rozsenyérrel együtt (260 kcal).

Szombat:

Reggeli: 1 szelet pirítós kenyér kevés vajjal és 1 darab

keményítőjás (7 perces), 210 kcal.

Tízórai: fél pohár joghurtot kevés fahéjjal és édesítővel ízesítünk. 35 kcal.

Ebéd: 3 nagy külső káposztalevél, 10 dkg darált marhahús, 1 evőkanál túró, 1 kis fej hagyma 1 kávéskanál mustár, só, bors, köménymag.

A húst a túróval, apróra vágott hagymával és fűszerekkel összedolgozzuk. A káposztaleveleket egymásra tesszük. Összetekerjük és fopiszkálással összefogjuk (esetleg cernával összekötjük). Teflon edénybe tesszük és rövid ideig sütjük (semmi zsiradékot nem teszünk alá). Kívülről jól megfűszerezzük és vízzel leöntjük. Még 20 percig pároljuk (270 kcal).

Uzsonna: 1,5 dl sovány tejet borsal és apróra vágott petrezselyemmel és snidlinggel fűszerezzük. Ízlés szerint kevés káposztát is tehetünk bele (50 kcal).

Vacsora: Egy negyed káposztát (20 dkg) lereszelünk. Egy vékony szelet angol szalonnát megpirítunk és ráteszünk a káposztát, kevés vizet, só, borsot, köménymagot adunk hozzá. Végül tetejére 1 púpozott kávéskanál reszelt sajtot szórunk és férdő alatt rövid ideig pároljuk (250 kcal).

Vasárnap:

Reggeli: 2 evőkanál sovány túróhoz kevés káposztát, petrezselymet, snidlinget, sót, borsot és egy apróra vágott hagymát keverünk. Egy vékony szelet kenyérré kenjük (190 kcal).

Tízórai: egy kis narancs (50 kcal).

Ebéd: 12 dkg marhalászsár, fél dkg margarin, 1 kis fej hagyma, só, bors, kömény, 20 dekagramm káposzta.

A marhahúst a margarinban megsütjük, majd hozzáadjuk a hagymadarabokat. Kevés vizet öntünk hozzá és fűszerezzük. Hozzáteszük az apróra vágott káposztadarabokat és együtt pároljuk lefedve (280 kcal).

Uzsonna: Tea keksszel (50 kcal).

Vacsora: Egy adag káposztát, 10 dkg paprika, 1 ecetes uborka, 1 kis hagyma, valamint 2 evőkanál ecet, 1 kávéskanál mustár, 1 kávéskanál olaj, só, bors, köménymag, 1 szelet pirítós kenyér.

A káposztát lereszeljük és a hagymadarabokkal és uborkaszalagokkal összekeverjük. Ecetből, mustárból, olajból, sóval, borsal, köménnyel marinádót készítünk és hozzákeverjük (280 kcal).

Váltáska - pénz nélkül

Örök divat, hogy az én táskám — csak nekem van! Nos akkor ne a kirakatokat nézzük, hanem egy kicsit vegyük leltárba az otthoni, kiadósra ítélt lomtárát. Tászkát csak strapabíró vászonból szabad csinálni, ezért erre legalkalmasabb a tisztára mosott zsákvászon, vagy egyéb laza szövésű (számolható) egyszínű anyag. A vékonyabb, kopott darabokat duplán szabjuk, és gallérmerevítő vászonnal alábeleljük. Egy oldallal 25x30 cm nagyságú, a felső részen 5 cm, az alsó és oldalszéleken 2-2 cm-t visszahajtva szab-

juk ki az anyagot. A vállpánt 100-200 cm hosszú, 12 cm széles, félbehajtva használjuk. Miután a táskát teljes terheléssel megvizsgáljuk, ajánlatos egyetlen darabból készíteni. Összedolgozása előtt, a táskák felső részére, színes fonalmaradékokból készítsünk úgynevezett szállhúzásos sormintát. Az oldalszéleket kétsoroson, duplán levarrjuk. A felső nyílászélt a belső részen lehetőleg apró, eldolgoló öltéssel rögzítsük, végül a belső felületen az oldalvarrára illesztve (5 cm) több sorosan varrjuk.

(Prósz)

A csodamalom

TÉRKÉPEN-SEM-TALÁLODON túl, a BAKONYON viszont innen, de valahol már a mese mezsgyéjén található egy nyúlfaroknyi, nagyon-nagyon különös folyó. Úgy hívják, hogy SAJNAVICI. Furcsa egy név, annyit mondhatok. Hogy ki találta ki ezt a szépnek éppenséggel nem mondható nevet; azt még csak nem is sejttem. De annyit igen, hogy lusta egy folyó ez a Sajnavici. Egyszerűen nem akar folyjni. Egy tapodtat nem sok, ő még annyit sem akar. Illetve nem akart. Egészen addig, míg meg nem elégette a nálánál is háromszor lustább három svihák: Pongrác, Szervác és Bonifác.

Történt egyszer, hogy éppen a partján lustálkodott ez a három svihák, amikor a folyóban sirdogáló összes (szám szerint: 222) pisztráng odaevickelt hozzájuk és így kezdett panaszkozni:

— Csináljatok valamit ezzel a folyóval, mert elpusztultunk, ha álló vízben kell élnünk! Mi különben is csak árral szemben tudunk úszni — könyörögtek.

— Mozdítsátok meg a folyó vizét, mert nem tudjuk megállapítani, hogy mikor megyünk hátrafelé, mint a rákok! — kérlelte a három svihákot a Sajnavici 111 rákja.

Menten neki is láttak, s tervekét szövögtették az ebadták, a vizet hogyan hajtsák. Járt az eszük, mint a cséphanadaró, de csak nem jutottak egyről kettőre. Ezért aztán leheveredtek a fűbe, és nyomtalan elaludtak. „Igy még lustálkodni sem érdemes” — mondta Szervác Pongrácnak, aki már meg sem hallotta, mert úgy aludt, mint a Bonifác.

De most figyeljétek! Nem sokkal a déli harangszó után csoda történt:

— Megvan! — riadt föl a máhól Pongrác.

— Mi van meg?

— Hát a malom! A csodamalom!

— Miféle csodamalom? — kérdezték türelmetlenül a többiek.

— Hát ide figyeljétek, ostoba fajakok! Építettünk a szűnyogokkal, a békákkal meg a szitakötőkkel egy olyan vizimalmot, amelynek nem a víz hajtja a motollát, hanem fordító. A motollák hajtják a vizet. A víz meg hajtja a folyót. A folyóban pedig kedvükre úszkálhatnak a pisztrángok, a rákok pedig mehetnek visszafelé, mint ahogy mondani szoktuk: hátrafelé mennek, mint a rákok...

— Jó, jó! De mi hajtja a motollákat?

— Mi hajtja, mi hajtja? Hát az is egyszerű, ti oktondiak. Ide süssetek! Eddig a malmokban búzát őröltek a molnárak, igaz? Namármost. Ebben a csodamalomban fordítva történnek majd a dolgok. Mi nem búzát öntünk a garatba, hanem lisztet. Mivel hogy a lisztet egyszer már megörölték, abban benne kell lennie annak a munkának, ami elhajtja a malmot. Sőt a lisztet vissza kell őrölnie tulajdonképpen búzával! Értitek most már fajakok?

— Nahát! Hűha! Hogy te milyen okostobias vagy, Pongrác!?

Azon nyomban összehívták a környék összes szűnyogját, békáját, szitakötőjét. Három nap és három éjjel ácsoltattak a szitakötőkkel, malteroztatták a békákkal, és malomkővet repítették a szűnyogokkal. Gyűlt, gyűlt köréjük a sokadalom, várták, hogy beinduljon a malom.

Pongrác, Szervác és Bonifác megetették lisztrel a malom garatát, sőt, korpával is megkínálták. És csodák csodája;

beindultak a motollák! Egyre gyorsabban és jókedvűbben dolgozott a malom. Volt nagy öröm a vízben, volt nagy öröm a parton.

Igen ám! De ekkor vették észre, hogy a motolla is fordítva működik! Épp ezért: a vizet is fordítva hajtja! A víz pedig fordítva folyik a medrében!

Most mi legyen? Mi legyen most? Nahát, ki látott már ilyet? Hegynek fölfelé folyik a Sajnavici! Mi lesz most a pisztrángokkal; ha lefelé úsznak, akkor úsznak fölfelé? Mi lesz a rákokkal; ha hátrafelé mennek, mint a rákok, akkor mennek tulajdonképpen előre, és akkor nem is mondhatjuk többé, hogy hátrafelé mennek, mint a rákok?

— Sürgősen tenni kellene valamit! — rimázkodott a három svihák. De hát minden hiába. Mert oly lelkiismeretes munkát végzett a szűnyograj, a békabrigád és a szitakötőcsapat, hogy szétrombolni is képtelenség a malmot.

Igy forog most már a malom kereke az idők végeztéig. Hacsak?! Ti is ki nem találtok valami furfangos megoldást, hogy megfordítsátok a Sajnavici folyását.

Addig is azt ajánlom, hogy ne sajnáljátok a Sajnavicit, de fittyet se hányjátok rá, ha arra jártok! Mert amióta megtudta magáról, hogy visszafelé folyik, másban is olyan külön lett, hogy csuda. Egyszer csak fönn hordja az orrát, ha ugyan van orra egy folyónak.

Képzeljétek el, amikor hetes eső esik: egyszerűen kiszárad a medre. Amikor meg szárazság van: kilép a medréből. Nyáron gondol egyet és befagy, a téli szünetben pedig fűrődni lehet benne.

Még a Brekik sem csak úgy ki-be ugrálnak a partjáról, hanem be-ki!

Pátkal Tivadar

Fésűtartó

A régi háztartásokban hozzátartozott a fürdőszobai berendezésekhez a mosdó vagy a tükör melletti fésű- és kefértartó, melyet a háziasszonyok varrtak, hímiztek még leánykorukban. Rése volt ez is a staffiragnak, s praktikus darabja lett később a lakásnak. Mostanában; a modern lakásokból már elmaradt. Így aztán nem egy helyen, főleg a fiatal házaspár otthonaiban a hajkefék, fésűk, ruhakefék halomban állnak a piperepolcon.

A gondon könnyen segíthetünk. Nagymamánkhoz hasonlóan házilag, még az ügyeskedő gyerekek is könnyen elkészíthetnek egy izléses, praktikus fésű- és hajke-

fésűtartót, melyből a reggeli és napközi tisztálkodáskor a család bármely tagja könnyen kiemelheti fésűjét.

Fésűtartót bármilyen, a lomtárban található régi textíliából, szétbontott ruhafélé anyagából készíthetünk, de a legjobb a posztóféle masszív s lehetőleg egyszínű anyag, amelyből egy legalább 30x45 centiméteres négyszögletes darabot ki tudunk vágni. (Az elhelyezendő fésűk és kefék, vagyis a család tagjainak számától függően a méret perze változhat.)

A kivágott négyszögletes darab textíliát oldalait beszegjük, ezután hosszabbik oldalánál fogva körülbelül kétharmadolva visszahajtuk. A

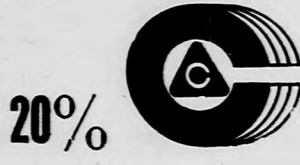
visszahajtott rész alkotja majd a fésű és kefék elhelyezéséhez szükséges zsebet. A zsebet úgy képezzük ki, hogy géppel vagy kézzel varrva a harmadot textíliát a fésűknek és keféknek megfelelő távolságra egy-egy sávban összevarrjuk.

Máris kész a fésűtartó, amelyet még ki-ki ízlésének, igényeinek megfelelően modern vagy népi mintákkal (például a szűrők hímzéséhez hasonló rátéttel) is díszíthet. A fésűtartó felső két végére és közepére kis függönykarikát varrunk, hogy a tükör közelében a fürdőszoba falára szerelhető legyen.

H. A.

CENTRUMNÉFTŐ

gyermek felső kötöttárak

20%

ENGEDMÉNYES VÁSÁR BÚTORBOLTUNKBAN

Import szekrénysorok és ebédlőgarnitúrák
30%-os
ENGEDMÉNYEL VÁSÁRLHATÓK
1981. április 13-tól
amíg a készlet tart.
BERETTYÓÚJFALU ÉS VIDÉKE KÖRZETI AFÉSZ

DIÁRSZAK
a legzsebb színekben, ezüstfenyők, tuják, kuszófenyők, díszalmák, díszszilvák, díszcserjék, élőbóvénnyek.
Videki megrendeléseket postán, pontosan teljesítjük.
Kérje díjtalan, árjegyzékünket.
Szalkai Díszfaiskola,
1061 Budapest,
Népköztársaság útja 8.

1981. április 13-án, hétfőn délelőtt 9 órakor

ÉLELSZÍNVEONAL-POLITIKAI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA A KERESKEDELEMBEN

címmel

KERESKEDELMI NAPON MEGNYITÁSA

A Hajdú-Szabolcs megyei Élelmiszer- és Vegyi-nyagykerkedelmi Vállalat és a Sárréti AFÉSZ rendezésében élelmiszerek kiállítására, száraztészta és konzervek kedvezményes vásárlására április 13-18-ig

Helye: Sárréti menti AFÉSZ ABC-áruháza
Minden kedves vásárlót szeretettel hív és vár:

A Hajdú-Szabolcs megyei ÉLVEGY-Nagyker. Vállalat és a Sárréti AFÉSZ

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Élettani Intézet, I. sz. Belklinikája, II. sz. Sebészeti Klinikája, Gyermekklinikája, Orthopaed Klinikája, Urológiai Klinikája, Terápiás Klinikája, Tüdőgyógyászati Klinikája, Urológiai Klinikája takarítónként alkalmazzák. Jelentkezés a munkahelyeken.

A Debreceni Közelekedési Vállalat felvezetése során a főiskolai végzettséggel vagy mérlegképes könyvelői képesítéssel rendelkező dolgozót pénzügyi előadói munkakörbe, továbbá esztendőlyos, fényező, járműszerelő, lakatos, villanyszerelő, közműves szakmunkásokat, pályafenntartási csoportvezető elöljárókat, pályamunkásokat és segédmunkásokat, kiegészítő munkakörű bejegyzéseket nem alkalmazzuk. Jelentkezés Bihármé u. 2. I. sz.

Közműves tervezői gyakorlati rendelkező gépészmérnököt tervezői beosztásba, közműves szerkesztőt, gyakorlati rendelkező gépirát alkalmazzuk. Jelentkezni lehet: KEVITERV Debreceni irodavezetőnél, Hajnal u. 15.

Viz-, gázszelőkészítő alkalmaz a Alföldi Vendéglátó Vállalat egyetemi menzája. Jelentkezés a műszaki osztály vezetőjénél, Mikódy Mihály u. 30.

A Debreceni Kossuth Tsz az alábbi szakmákban alkalmaz dolgozókat: mezőgazdasági gépszerelő, autómotor-szerelő, vas- és fémszerelő. Jelentkezés a 4-es busz végállomásánál, Belleghé u. 2. I. sz.

Traktorost, növényvédő szakvizsgázókat, gépjárművezetőket előnyben részesítünk. Jelentkezés a Pápai úti főiskolánál, Hajnal u. 15.

A Debreceni Városgazdálkodási Vállalat 1. sz. dísznövénytermesztő üzemében előnyben részesítjük. Jelentkezés a Pápai úti főiskolánál, Hajnal u. 15.

A Debreceni Minőség Szabó Ipari Szövetkezet felvezet hosszabb időre, szerződéses bérlet-számolókat. Jelentkezni lehet: Debrecen, Simonffy u. 13. alatt, a bérletosztály vezetőjénél.

A Debreceni Minőség Szabó Ipari Szövetkezet mérési francia női szabó munkában jártas dolgozókat felvezet. Jelentkezés Debrecen, Kossuth u. 13. sz. alatt a mérési főművezetőnél, a reggeli órákban.

A nyírmartonfalvai Toldi Miklós Mgtz felvezet egy építőipari szakközépiskolát végzett dolgozót művezetőnek, bádógosoktat, közműveseket. Jelentkezés a tsz építőosztály vezetőjénél, Debrecen, Hid u. 10. sz.

Gyakorlati rendelkező adminisztrátort felvezünk. Jelentkezni munkakör és fizetési igény közlését kérjük. „Gépirati tudó előnyben” jellegére a kiadóba.

Női munkavállalókat raktári munkára azonnal belépéssel felvezetünk. Kiszáradt Szeszpari Vállalat (Lükörpar), Külső vásártér 15.

A Debreceni Víz- és Gyógyfürdő Vállalat azonnali belépéssel alkalmaz elektikus, villanyszerelő, autómotor-szerelő, autóművezető, fényező, fényező, fényező szakmunkásokat, betanított munkásokat és kertészeti segédmunkásokat. Jelentkezni lehet Hatvan u. 12-14. sz. I. em. 112.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapám, fiam, testvérem, vőnk, keresztapám, sógorunk és rokonunk,

BARCZA MIHÁLY
nyugodt erdőszélelénél 42. évében súlyos szívinfarktus után elhunyt. Szeretett halottunkat 1981. április 14-én, kedden délelőtt 11 órakor helyezték örök nyugalomra a Kőztemető I. o. 2-es számú ravatalozójában. A gyászoló család. Lakás: Bánk, Bükk u. 3. Minden külön értesítés helyett.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy drága, jó édesanyám, anyósom, nagyon szeretett nagymamám, dédnagymamám, drága testvérem, melegsívű áldott emlékü rokonunk, mindenki által szeretett

TÓTH MIKLÓS
Kovács Matild a hármashelyi iskola igazgató tanító özvegye, volt halápi lakos, 1981. április 8-án, 85 éves korában örökre eltávozott szerettei köréből. Temetése 1981. április 14-én kedden déli 12 órakor lesz a Kőztemető I. o. 2-es számú ravatalozójában. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Kossuth u. 58.

A másik finálé megkezdésére marad említett Rácz 2:26 perc pontot volt kénytelen selni" a szovjet Pa len. Csekély vigasz mi magyarázat, h volt teljes értékű

HÁZ

Berettyóújfalun, Ady E. u. 19. szám alatti háromszobás ház eladó.

Hajnal u. 23. sz. ház fele részbe beköltözhető eladó. Érdeklődni Teltéki u. 10. Telefon: 15-559.

Boeskaikertben beköltözhető kis házzal 400 négyzetméter kert, építési lehetőséggel eladó. Érdeklődni személyesen, Borz u. 25. Telefon: 10-879.

3-4 szobás, komfortos családi házat vagy nagyméretű társasházi lakást vennék, lehetőleg a Nagyerdő környékén. „Garázs szükséges 1981” jellegére a kiadóba.

Azonnal beköltözhető házzal együtt eladó 466 négyzetméter szőlő, Belleghé 299. sz. alatt. Érdeklődni Szabadságtelep, Rippl-Rónai utca 14. sz. alatt, délután 5 óra után.

Belvárosban kertessel családi ház, melyből két lakás beköltözhető: két-szobás, konyha, előszoba, komfortos, plusz egy szoba, konyha, komfort nélküli és pince mellékhelyiségekkel eladó. „Nap” jellegére a kiadóba.

Eladó házszobás, komfortos családi ház, Fűrődőszobában, konyhában hideg-meleg fűtővíz, 250 négyzetméter telekkel, jó-szágtartásra alkalmas épülettel. Azonnal beköltözhető. Cím: Bartók Béla u. 101. sz.

Hévízi ház eladó a Keleti-fücskös partján, a nádudvari lóudnál. Érdeklődni Hód István, Debrecen, Péterfia u. 43.

ÁLLAT

Tenyészkoça, 12 darab, malacsal eladó. Érdeklődni József, A. u. 27. 17 óra után.

Választott standard nutrikus eladók. Hét vezér u. 7.

EGYÉB
Hörösgyvárosok, nutri-tienyészők figyelem! A Komádi és Vidéki AFÉSZ berettyóújfalui telephelyén folytatja vadbőr-felvásárlást. Cím: Fábán Péter, Berettyóújfalun, Váci u. 11. (Bíró-ság mögött.) Nagybőrnemességért értesítésre helyszínre megyünk.

Acsmunkát, tetőjavítást, palafestést és tetőszigetelést, lakásfelújítást, egyéb közműmunkát vállalkozunk közéleti vállalatok is. Cím: Körmös kisiparos, Bálint p. u. 20. Fábán.

Kerítésdírtónat, csibedírtónat, rabiháló és a legnagyobb áremkedményű vásárlókat, díjmentesen házhoz szállítva. Hatvan u. 34.

Női, férfi- és gyermek-kötöttárak és valamint ajándék és díszanyag, gomb- és patentkötött kispáros április 1-től délelőtt 10-től délután 18 óráig várja megrendelőit és vásárlóit. Kötésnek gépi országos rövid határidőre vállalkozunk. Hámán Kató út 9. sz. I. sz. Dező u. sarok. Doh-musszal szemben.

Kész, olló, borotva, darálócsék élezése, javítása. Mester u. 39.

APRÓHIRDETÉSEK

2 + 2 fél szobás társasház a Nagyerdőn eladó. Érdeklődni 18 óra után a 27-972-es telefonon.

ÁLLÁS
Gyakorlott közművesgépet és egy betanított munkást felvezet. Fizetés megegyezés szerint. Mák u. 23.

Matematikából, fizikából korrepetálást vállalunk, középkorúakra előkészítő szakmák. Béke útja 58. 3. épület.

Varrónők, kötődések, bőrdíszmunkák, hímzőnők jelentkezzék várom most nyíló üzletemhez. „Hajdúsági város” jellegére a kiadóba.

BÚTOR
Mindenféle szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 13. Telefon: 20-019.

Jó állapotban levő ker-ti székeket vennék. Ajánlatokat 24-69-es telefonon.

Kombinált szekrény és egy kétajtós ruhásszekrény eladó. Lorántffy u. 13.

GÉP ÉS SZERSZÁM
Olcsón eladó 250-es abrichter norton kút csöve. Pac. 528.

Kötődések: Kötőgéptől, 8-10-es eladó. „Kötő-gép” jellegére a kiadóba.

Veritas kéttücskös kö-tőgép eladó. Telefon: 11-687.

Simson S 50 N újszerű állapotban eladó. Cegléd u. 8.

ZO rendszámú 1200-es Lada megkímélt állapotban eladó. Érdeklődni 15-718-as telefonszámon.

500 kg-ig nagy rakete-rületű utántöltő zártató tetővel is, most vizsgázott, eladó. Megtekinthető Debrecen, Hámán Kató út 49/B V. 21. 11 óráig.

M-24 Volga Combi, ZO frsz. első kézből eladó. Érdeklődni Dobozó u. 8-10., zöldégbolt, vagy vasárnap, Jerikó u. 4. I. sz. Telefon: 10-941.

UK rendszámú, 1983-ig vizsgázott Trabant 601 elfogadható áron eladó. Koppa u. 17., Pongor.

Jó állapotban levő 1200-as, UP rendszámú Zsiguli eladó, érdeklődni lehet telefonon: 23-550, vagy személyesen, Nagyerdői krt. 20. I. em. 4. ajtó, délután 18 óra után.

R-10 személygépkocsi, karambolos, pótkocsi, olcsón eladó. Debrecen, Domokos Lajos u. 3. VIII. 35.

Szoba-konyha albré-ke kiadó. Dembinszky u. 36.

Fiatal házaspár egy-szobás, összkomfortos üres lakást vagy házrész bé-relné. „Természetes” jellegére a kiadóba.

Külön bejárattú albré-letli szoba, előszoba, fő-zófély kiadó. Bégány u. 12.

INGATLAN
366 négyzetméter Kondoroson levő jó fekvésű üresen álló hétvégi kert (kaszálonak is alkalmas épülettel. Azonnal beköltözhető. Cím: Bartók Béla u. 101. sz.

Horgászok figyelem! Balmazújvárosban és a környékén horogászati lehetőséggel a Keleti partján fához eladó. Érdeklődni Dobozó u. 8-10., zöldégbolt, vagy este hat óráig a 10-941-es telefonon.

Utóór utca 37. sz. alatti telek a Konzervgyártó ház két fekvésű üresen álló házát eladó. Érdeklődni Szabaly u. 4.

A tisztelői érdeműhöz négy km-re Tiszadán a Tiszához közel 900 négyzetméter gyümölcsös vagy felosztva olcsón eladó. Fábán Ferenc, Tiszadán.

ALÉRELET
Külön bejárattú bútorozott szoba két fiatal-embernek kiadó. Mester u. 35.

Szoba-konyha albré-ke kiadó. Dembinszky u. 36.

Fiatal házaspár egy-szobás, összkomfortos üres lakást vagy házrész bé-relné. „Természetes” jellegére a kiadóba.

ÁLLAT

Tenyészkoça, 12 darab, malacsal eladó. Érdeklődni József, A. u. 27. 17 óra után.

Választott standard nutrikus eladók. Hét vezér u. 7.

EGYÉB
Hörösgyvárosok, nutri-tienyészők figyelem! A Komádi és Vidéki AFÉSZ berettyóújfalui telephelyén folytatja vadbőr-felvásárlást. Cím: Fábán Péter, Berettyóújfalun, Váci u. 11. (Bíró-ság mögött.) Nagybőrnemességért értesítésre helyszínre megyünk.

Acsmunkát, tetőjavítást, palafestést és tetőszigetelést, lakásfelújítást, egyéb közműmunkát vállalkozunk közéleti vállalatok is. Cím: Körmös kisiparos, Bálint p. u. 20. Fábán.

Kerítésdírtónat, csibedírtónat, rabiháló és a legnagyobb áremkedményű vásárlókat, díjmentesen házhoz szállítva. Hatvan u. 34.

Női, férfi- és gyermek-kötöttárak és valamint ajándék és díszanyag, gomb- és patentkötött kispáros április 1-től délelőtt 10-től délután 18 óráig várja megrendelőit és vásárlóit. Kötésnek gépi országos rövid határidőre vállalkozunk. Hámán Kató út 9. sz. I. sz. Dező u. sarok. Doh-musszal szemben.

Kész, olló, borotva, darálócsék élezése, javítása. Mester u. 39.

Dolgozókat alkalmazzuk

Konyhai dolgozókat felvezet a Alföldi Vendéglátó Vállalat egyetemi menzára, négyórás munkaidőre is. Jelentkezés az üzlet-vezetőnél, Egyetem tér 1. sz.

Főkönyvelői állás betöltésére kategóriás — átmenetileg támogatott — szövetkezetünk pályázat hirtelt. Fizetés a MEM-MUM-rendelet szerint. Jelentkezés a tsz elnökénél személyesen és írásban. Cím: 4119 Váncsod, Rákóczi Mg. Termelő-szövetkezet.

Oktatási intézmény felállású éjjeli portást alkalmazzunk azonnal. Jelentkezés rövid elrajzjal írásban „Fél hónap” jellegére a kiadóba.

Gépipari vagy közlekedésgépészeti szakközépiskolát végzett, katonadíjot letöltött, hivatásos jogviszonytal rendelkező fiatalokat fapari gépek és legkompresszorok javítására felvezetünk. Jelentkezés „Országos szervizhálózat 142 921” jellegére a Magyar Hírdetőbe kerjük leadni.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI VENDÉGLÁTÓ VÁLLALAT

1981. május 20-tól 1985. december 31-ig, valamint 1981. június 1-től 1985. december 31-ig terjedő időre

szerződéses üzemeltetésre hívjuk a következő üzleteket:

HAJDUBÖSZÖRMÉNY TERÜLETÉN:
(1981. május 20-tól 1985. december 31-ig)

- 72. Petőfi utcai italbolt, IV. osztály, Petőfi u. 32.
- 73. Árpád úti italbolt, IV. osztály, Árpád út 71.
- 171. Sarok étterem, III. osztály, Kossuth u. 18.
- 172. Hajnal vendéglő, III. osztály, Felszabadulás tér 1.
- 173. Délibáb csárda, III. osztály, Kassa u. 22.
- 271. Strand vendéglő, III. osztály, Uzsok tér 1.
- 471. Sportpálya büfé, IV. osztály, Vásár tér 27.

A versenytárgyalás 1981. május 15-én 8.00 órakor lesz a 175. sz. Hajdúsági étteremben (Hajduböszörmény, Lenin tér 2.). A pályázatokat 1981. május 5-ig kell benyújtani a vállalat központjába (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 54.).

HAJDUBÖSZÖRMÉNY TERÜLETÉN:
(1981. június 1-től 1985. december 31-ig)

- 74. Szabadság úti italbolt, IV. osztály, Szabadság út 92.
- 75. Dorogi úti italbolt, IV. osztály, Dorogi út 10.
- 76. Bem utcai italbolt, IV. osztály, Bem u. 3.
- Nefejeles eszpresszó, III. osztály, Kossuth u. 18.
- 373. Múzeum eszpresszó, II. osztály, Kossuth u. 1.
- 472. Fürdő büfé, IV. osztály, Uzsok tér 3.
- 474. Kurucz utcai büfé, IV. osztály, Kurucz u. 31.

A versenytárgyalás 1981. május 21-én 8.00 órakor lesz a 175.Hajdúsági étteremben (Hajduböszörmény, Lenin tér 2.). A pályázatokat 1981. május 11-ig kell benyújtani a vállalat központjába (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 54.). A tájékoztató adatokat és bővebb felvilágosítást a vállalat titkárságán dr. Borsy János jogtanácsos ad. (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 54. Telefon: 12-202.)

